

הרב שלמה יודא הירש

מו"צ בעדה החרדית, וראש כולל ייטב לב דסאטמאר
עדה"ק ירושלים תובב"א

בענין חשש ניקב הכרם בבהמות שבאים מאורוגוואי

ופתחנו מאות רבות כרסים גם מבפנים וראינו לפעמים חור ממש ולפעמים רק רושם לבן במקום השערות שבפנים הכרס, (דומה לאדם שהיה לו מכה בראשו ונשאר קצת קרחוחית שם), והרבה פעמים החור או הרושם רחוק קצת ממקום הרושם שמבחוץ, היות שדוקרים את המכשיר בשיפוע, והרבה פעמים לא מצאנו שום רושם מבפנים, ומ"מ אצלינו בשחיטה של העדה החרדית לא לקחנו שום א' מהריעותות, מפני שאפי' אין שום רושם מבפנים, מ"מ היות שיש רושם מבחוץ והוא מקום שהסדר לדוקרו שם, ע"כ יש חשש גדול, דהרי אם דקרו בודאי דקרו עד החלל, דאל"כ לא יועיל להנפחות, ויש כאן ריעותא גדולה לפנינו, והוא דהרבה פעמים לא מוצאים רושם מבפנים אלא מבחוץ י"ל דכבר נתרפא שם עד שקשה להבחין בזה, ועוד יותר מזה נהגנו עפ"י הוראת הגר"מ ברנדסדורפר שליט"א חבר הבד"צ ומחבר שו"ת קנה בשם, שאם היה עדר כזה שרובא דרובא היו עם רושם אז לא לקחנו בכלל מהעדר הזה גם את מה שלא ראינו עליו רושם.

והתבוננתי וראיתי שצריך מומחיות גדולה להבחין בזה, ואצלינו יש משגיח מיוחד שהתמחה בזה וכל תפקידו במשך כל שעות השחיטה רק בדיקת הכרסות, וכן נהוג בעוד כמה שחיטות מהודרות, ע"כ באתי לעורר בזה שגם באלו השחיטות שעדיין לא הנהיגו לבדוק בזה יש להנהיגו דהוא מיעוט המצוי מאד, והממונה על זה צריך להתמחות וכדאי שילך לשימוש אצל אלו שכבר התמחו בו, דאל"כ עפ"י לא יבחין בזה.

והשי"ת יעזור עדכ"ש שלא נכשל ח"ו, וע"י שמירת הכשרות בכל פרטיה ודקדוקיה נזכה לכל הישועות בכלל ובפרט, עדי שנזכה במהרה לביאת גואל צדק בב"א.

יום ה' לסדר "זובחת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך כאשר צויתך" כ' מנ"א תשס"ז
לכ' מערכת הגליון החשוב "משמרת הכשרות" והעומד בראשם ה"ה ידידי הרה"ג ר' יצחק אליעזר יאקאב שליט"א.
אדשת"ה

הנה היות שזכותם שגליונכם החשוב הוא מעורר בכל מה שצריך לכל השו"ב"ם העוסקים במלאכת הקודש ויישר כחכם וחיילכם על זה. ע"כ הנני לעורר בזה הדבר המצוי מאד במדינת אורוגוואי, וכנראה במידה מסויימת בעוד מדינות בדרום אמריקה ואולי בעוד מקומות (ובאר"י זה אינו מצוי) אבל באורוגוואי ראיתי בעינין שב-20 עד 30 אחוזים מהכרסים של הבקר בזכרים יש להם ריעותא בשטח שמשמאל הטחול עד כארבעים ס"מ שם בצד הכרס, והנה כידוע שמצוי שבהמה ע"י ריבוי אכילתה מעשבי השדה, מתנפח לב הבטן ויכולה למות מזה, וכדי לרפואתה הרופאים דוקרים לה בין הצלעות או למטה מהצלעות לתוך הכרס כדי שיצא הפרש והרוח.

והנה לדינא בכה"ג יש כאן שאלה דאורייתא של טריפות י"א דהוא ודאי טריפה וי"א שהוא רק ספק טריפה, ועיין בזה ב"ור"ד סי' מ"ח בטור ב"י וב"ח ובשו"ע ס"ב ובסת"ש ס"ק ב' ובדרכי תשובה ס"ק ט' כל השיטות בזה, ועיין ג"כ בדע"ת שם, ובשו"ת מהרש"ג ח"ב סי' קע"ג ואכמ"ל בזה.

והנה הריעותות הם באופנים שונים: יש כאלו שרואים ממש קרום לבן ונקלף, ויש שיש אדמומית שם, ויש שיש קצת לבנונית, ויש שיש כמין יבלת (ברודיבקא), ויש שיש רק כעין זבורית לבן ועגול, והרבה פעמים אינו ניכר לסתם בנ"א אלא רק למומחה שהתמחה בזה.

הרב משה שטרנבוך
ראב"ד העדה החרדית ירושלים

בענין הנ"ל

אחוז, וכ"ש בשחיטה לאמעריקא שעם בדיקה בפנים מצאו להטריף רק ארבעה אחוז שאינו ראוי להתקבל אצל חרדי עם ה', ולדעתינו לא מועיל בדיקה ברעותא, שאין אנו בקיאין, וגם עלול להבריא, ועלינו להפסיק מיד שחיטת בהמות שמה (בינתיים הכשרנו עגלים) ועובדא היא שהביא לכאן הרבה כריסים לעיין ולבדוק, ונראה כשר אפילו בפנים בלי ריעותא, וכשבדקנו היטב מצאו במ ריעותא בלאכסון סביב.

וראיתי דברי המתירין ונימוקם, וח"ו להתיר וכ"ש כגלאט, ויש כאן אונאה ללקוחות, וכ"ש לע"ד קרוב הדבר שזהו טריפה ממש, ובזמן האחרון מצאנו לעתים יותר מחמשים אחוז טריפה מכח הנקב.

וכתר"ה שפעל הרבה בענין כשרות, לא יתן עתה ה' ליכשל בחשש טריפות ח"ו.

ואני מצפה בכליון לרחמי שמים מרובים,
ולשמוע ממנו בשורות טובות,

משה שטרנבוך

לכבוד ידידנו לוחם מלחמות ה' ה"ה כ"ק
האדמו"ר מסטמר שליט"א.

אחדשה"ט וש"ת כראוי להדר"ג ובידידות
נאמנה,

באסיפה של הבד"ץ כאן בענין הכשר הבשר מארגנטינא ואורגויי שמייצאים לארץ ישראל ואמעריקא למהדרין, כגלאט כשר, מתברר שיש שאלה חמורה של ניקב הכרס שבמשהו (=כלומר ששיעורו במשהו), שדוקרים בין הצלעות לתוך הכרס במחט דק מאד, ומצוי לקותא עם ריעותא שניכר בבהמות אלו רק בהסתכלות היטב, ומוכרים כגלאט לבשר ו"סלאמי" לחרדים באמעריקא.

ואין דעתי ליכנס כאן בדברי הלכה, רק הבית דין כאן עסקו בשאלה זאת בעירנו, ושלחנו שמה הדיין המופלא רבי מנחם מענדיל יורביץ שליט"א, ובדק בעיון היטב המציאות והלכה, וגם דיבר עם המומחין שמה, ומתברר שאסור בריעותא כטריפה ולא מועיל הבדיקה, אפילו אצלינו שלאחר בדיקה פוסלים ארבעים

כוונת אכילת כל כזית וכזית בסעודת פורים

וכבר ביארנו שמחת פורים הוא שנוח לנו מה שאנחנו מקבלין עלינו התורה ואהבת הנס ועיקר קבלת התורה ביום דוקא ולכן סעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו. ומעתה כשאוכל ושותה בפורים לא ירבה בהוללת, רק יקבל עול תורה ועול מצות כמו בימי מרדכי ואסתר ובה יהיה עיקר שמחתו ויקיים שוש אשיש בה' (ישעיה סא,ו) ובכל כזית וכזית שאוכל יכוין ששמח בעול תורה ומצות וישמח ויעלוז בקבלת התורה וגם ישמח ויעלוז ויכוין באכילה ושתיה שכל האומות העולם יעשו עמנו טובות וכל הרעות יתהפכו לטוב ויקוים בנו ולא שמע אלקים אל בלעם ויהפוך ה' אלהיך את הקללה לברכה, אמן סלה נ"ו:

(קדושת לוי – קדושה רביעית – פורים ד"ה ומעתה יש)

הרב אהרן טויטלבוים אבדק"ק נירבאטור

בענין הנ"ל

בצד הפנימי של בשר הכרס, דהא נוקבין להוציא האויר, ואם אין הנקב מעבר לעבר ל"מ כלום, אם בהמה זו כשרה.

ענין זה מוזכר בהג' הטור [וגם בכמה תשובות אחרונים], שבארצות המערב בימי אדר שהעשבים גדולים והשור אוכל הרבה מהם וממלא כריסו הרבה, וכדי שלא ימות קורעין הכרס בין הצלעות ומוציאין פרש הרבה, ובזה ניצול מן המיתה.

אי' במתני' בריש אלו טרפות דכרס הפנימית שנקבה [במשהו] או שנקרע רוב החיצונה טריפה, ובש"ס שם נ' ע"ב מבאר איזהו מקום כרס הפנימי והחיצונה. וביו"ד סי' מ"ח ס"ב פוסק המחבר דכרס שניקב טרפה [ולא חילק מקום בהכרס שטרפה בנקב משהו, דס"ל להמחבר דאף חלק הכרס שמונח בין הצלעות הוא כרס הפנימית, דלר' יוסי בר חנינא נקיבת כל הכרס הוא במשהו, ולרבה בר ר"ה רק במקום דפרעי טבחי נקיבתו במשהו, אבל חלק הכרס שמונח בין הצלעות דווקא כשנקרע ברובו טרפה ולא בנקב משהו].

והמחבר פוסק כשי' רש"י בחולין נ' ע"ב ד"ה, שכ' דכיון דלא איפסק הלכתא, עבדינן לחומרא וטרפינן בכל הכרס בנקב במשהו כבני מערבא, וכן הוא דעת הטור והרא"ש וכמה ראשונים, ועי' להרב פרי תאר (סי' מ"ח סק"ב) שכתב בדיון זה, דאף דפסקינן לחומרא בדאורייתא, אבל אינו ודאי טריפה, אלא ספק טריפה, כיון שהוא תלוי במחלוקת התנאים בש"ס.

הנה אי יש עלינו חיוב לבדוק אחר זה, אי' בש"ס חולין י"ב דהלל"מ הוא דאזלינן בתר רובא, וכיון דרוב בהמות כשרות הן, ע"כ א"צ לבדוק ח"י טרפות, ובב"י סי' ל"ט פי' דמטעם זה, אף הריאה א"צ בדיקה מה"ת,

יום שנכפל בו כי טוב לסדר את האלקים התהלך נח, תש"ח לפ"ק.

לכבוד הרב ר' משה זאב עקשטיין שליט"א, רב דוועד הכשרות בביד"צ דקהל חרדים בבווענאס איירעס, ארגענטינע.

אדש"ה באה"ר,

קבלתי ממעכת"ה שליט"א את הדו"ח שמבאר שם בפרטות את כל הענין של המחלה נפוח בהכרס במדינת אורוגוואי (RUMEN BLOAT), וגם את כל הידיעות שקבלתם מן הרופאי בהמות (VETERINARIAN) מה שגורם למחלה זו שיבא, מה שצריכין לעשות שלא יגיע להם מחלה זו, ואת הרפואות שצריכין לעשות לרפואתם, שלא יצטרכו לדקור כרסם להצילם ממות וגם את כל סוגי השינויים, כל המקומות בהכרס שרואין השינוי בעור החיצון, וגם את הרשימה של הבהמות שנטרפו משום טריפות נקיבת הכרס ע"י הבודק וע"י המשגיח שלנו שבודק את הכרס מן כל בהמה ובהמה, והרשימה זו הוא מן חמשה עשר אלפים בהמות שנשחטו בהשחיטה שלנו בחדשים אחרונים.

והנני בזה להעלות על הכתב את מה שנראה לי לדינא בענין זה בסייעתא דשמיא.

והיות שיש לדון בזה – א) אי יש חיוב לבדוק הכרס של כל בהמה כדי לברר אם יש שם איזה ריעותא ולהטריפו. ב) כשנמצא איזו ריעותא על הכרס מבחוץ ובדקו בצד הפנימי של בשר הכרס – בכל השטח שהוא סמוך למקום הריעותא של צד החיצון (דכיון שצד החיצון הוא קרום ע"ג בשר הכרס, ולפעמים הקרום נמתח מבשר הכרס, שבצד החיצון רואין הריעותא במקום א' ובצד הפנימי הוא רחוק קצת ממנו), ולא נמצא שם שום ריעותא, דאם ניקבו הכרס בוודאי יהי' איזה רושם גם

נידון דידן הוא בגדר מיעוט המצוי, כיון שנראה לעינים שהוא מצוי תדיר, וחייבין לבדוק.

בשורת שבט הלוי ח"ד סי' פ"א מבאר באריכות מלשון הראשונים, דכשהרוב נתלוה תמיד ממיעוט טרפות – אף בפחות מעשר למאה, הוה בגדר מיעוט המצויה. ובנ"ד אף שיש בהמות שבאין מכמה משקים שאין שום טרפות מצוי בהם, אבל כיון דנגד זה יש כמה משקים שהטריפות מצוי בהם בערך שש פערצענט, ויש כמה משקים שהטריפות מצוי בהם יותר מעשר פערצענט, וא"א לידע זה קודם הבדיקה, שלפעמים מן אותו משק שכבר הביא משם בהמות ול"ה שום טרפות מצוי בהם, כשהביא משם פעם אחר, הי' טרפות מצוי בהם, ע"כ א"א לקבוע בוודאי שממקום זה אין הטריפות מצוי בהם – שלא יצטרכו לבדוק כרסם, וע"כ בוודאי שצריכין לבדוק ולברר את כל בהמה ובהמה שאינו טרפה.

ובשואל ומשיב תניא ח"ב סוף סי' ל"ד לענין חיוב בדיקה אחר סרכות המסס לטרפש או חצר הכבד, כתב שם דסרכות הריאה הוא מצוי בכל בהמות, אבל סירכות המסס לטרפש מצוי רק בשוורים שמפטמים, זה לא נקרא מצוי כ"כ, וע"כ אין להחמיר [לבדוק אח"ז] עכ"ל. פי' דס"ל דריעותא שנמצא רק באיזו מין בהמה, אינו קובע שריעותא זו הוא מצוי בכל בהמות, דה"צ בנ"ד, דהחשש של דקירת הכרס הוא רק על אותן בהמות שאוכלין סוג עשב שגורם מחלה זו, ולא על שאר בהמו, א"כ י"ל דלדעת השו"מ אין זה מיעוט המצוי, וגם לפי שהגידו לנו מומחים [רופאי בהמות] שהגידול של עשבים אלו שגורמין מחלה זו, בכל מדינת אורוגוואי הוא פחות מעשר פערצענט בערך, דלפ"ז י"ל דאינו בגדר מיעוט המצוי.

[והיות שהרופאי בהמות אלו אין עובדין בהבית השחיטה, ואין להם שום נגיעה בהאינפורמציע של סכום הכמות של גידול סכום עשבים אלו במדינה זו, בוודאי שנאמנים ע"ז מדין אומן לא מרע אומנותו (ת"ה סי' ע"ט) או מדין מסל"ת, דאף דמבואר בט"ז

ומותר לאכול לכתחלה בלי בדיקת הריאה, כי היכא דשותין החלב בחיי הבהמה, אלא דחו"ל הצריכו לכתחלה לבדוק הריאה היכא דאיתא קמן, כיון דשכיחי בה ריעותא סירכות ובועות, והוה לי' מיעוט המצוי.

וע"כ צריכין אנו לברר אם טרפות זו הוא בגדר מיעוט המצוי – דאז י"ל דיש עלינו חיוב בדיקה, דלפי החשבון שעלה אצלינו מן החמשה עשר אלפים בהמות שבדקנו, בערך קצת יותר מן ג' פערצענט נטרף מן הבודק פנים – שרואה שהכרס נסרך, ובערך קצת יותר מג' פערצענט נטרף מן המשגיח שבודק הכרס, שסמוך למקום שהי' ריעותא בהכרס – בדק את צד הפנימי ומצא גם שם ריעותא, ולפעמים מן אותו משק שהי' פעם א' מצוי הרבה יותר טרפות מהנ"ל, בפעם אחר מאותו משק לא הי' מצוי יותר טריפות מבשאר מקומות בערך, וגם כמה פעמים מהרבה משקים לא הי' מצוי כלל שום טרפות. ואם קובעין שמספר הטריפות של כל בהמות של החמשה עשר אלף נכנס בתוך החשבון של מיעוט המצוי, ובנ"ד זהו עולה בערך שש פערצענט, צריכין לעיין אם מספר זהו הוא נחשב למיעוט המצוי, ועוד להיות שיש כמה משקים שהטריפות שלהם עולה הרבה יותר מזה, ע"כ י"ל דצריכין לבדוק את כל הכרסים ע"י משגיח, משום דכל היכא דיכול בקל לברר צריכין לברר, וכמבואר בשורת משכנות יעקב חיו"ד סי' י"ז, דאף דס"ל דמיעוט המצוי הוא רק כשיש בו לכה"פ חלק מעשר, מ"מ הביא שם מכמה פוסקים, דאף שאותן טריפות שבוודאי אין מצויים כסרכות הריאה, מ"מ כל דבר שנראה לעינים שהוא מצוי תדיר, זה שמו אשר יקראו לו מיעוטא דשכיח עכ"ד. ובנ"ד י"ל להקל, כיון שסכום הטריפות מן כל הבהמות הוא פחות מן עשר אחוז, ואף דיש משקים שסכום הטריפות שבהם הוא יותר מן 10%, מ"מ כיון דסכום המשקים שיש בהם הטריפות יותר מן 10% הוא בערך 7-8%, ע"כ אם דנין על הסכום של משקים שהטריפות הנ"ל הוא מצוי שם, גם זה הוא בגדר מיעוט שאינו מצוי, או ד"ל דלפי אותן הפוסקים שהביא שם המשכנות יעקב,

ובש"ך שם, דל"ג שיקח מן הקבוע, כיון דבשעה שפירש לא נודע הטריפות וכל הבהמות היו בחזקת היתר עיי"ש. וא"כ לדעתו שמותר לאכול הבהמה ואין לחוש לדקירת הכרס, ה"נ י"ל שא"צ לחוש לזה, וא"צ לבדוק אח"ז. אבל למעשה כהיום אנו מחמירין לבדוק כל בהמה ובהמה, כיון די"ל דזה הוא בגדר המצוי, וגם שקל הוא לבדוק, וכל היכא דאיכא לברר צריכין לברר, דדומה לבדיקת הריאה.

והנה לענין כשמצא ריעותא בצד החיצון של הכרס אי מהני בדיקת צד הפנימי, הנה הב"י שם בס"י ל"ט כתב דהיכא דאתרמי דנאבד הריאה בלי בדיקה, מותר לאכול הבשר, דסמכינן ארוב בהמות כשרות וארוב הונא דאמר נשחטה בחזקת היתר עומדת עכ"ד הב"י שם, וכ"ה בשו"ע סי' ל"ט ס"ב, והרמ"א שם מחמיר דכשנאבדה בלי בדיקה אוסרין שלא בה"מ. והש"ך שם סק"ח כתב בספרי הוכחתי בכמה ראיות דלכו"ע בדיקת הריאה אינו אלא מדרבנן, ולכו"ע מדינא אמרי' בהמה כיון שנשחטה בחזקת היתר עומדת וכל ספק של אחר שחיטה תלינן לקולא, אלא דהאוסרים סבירי להו דכיון דהצריכו חז"ל בדיקה, אסרו אפילו דיעבד – כשלא נבדקה, משום דאם לא כן מה הועילו חכמים בתקנתן, דכל אחד ישליך הריאה בלא בדיקה, וכן כתב הב"ח, אבל ודאי היכא דהריאה לפנינו ונבדקה, כל ספק שבה תלינן לקולא ומוקמי' לה אחזקת היתר עכ"ל ע"ש.

עי' בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' ל"ה לענין אי מותר להורות לעצמו בוושט של אווז שמלעיטין אותו, משום דאי' במתני' סופ"ב דנגעים דאין רואין בכורות לעצמן, והר"ש שם פ"י הטעם משום דאיתחזק איסורא, והט"ז למד מזה, דכל היכא דאיתחזק איסורא אין להורות לעצמו. ומסיק שם המהר"ם שיק עפ"י דהח"ס, דחזקת שאינו זבוח אינו חשוב לחזקת איסור, כיון דעושה מעשה השחיטה בהבהמה, והם בחזקת שהם ראויים לזבוח, או משום דנגד חזקת איסור יש חזקת שאינו טריפה, שלא ניקב הוושט. וע"כ אפילו יש ריעותא לפנינו שנמצא שחין בוושט, אין כאן הוראה נגד

וש"ך ביו"ד ריש סי' צ"ח דעכו"ם מסל"ת ל"מ באיסור דאורייתא, מ"מ בנ"ד הם נאמנים, כיון שאין סומכין עליהם להתיר האיסור, דהא בודקין את כל בהמה ובהמה, ומטריפין את כל בהמה שיש בו שינוי, ונראה בהדיא שהמציאות של השינויים בהכרסים מתאים עם דבריהם, ועוד שגם אנו יכולין לברר את כל האינפורמציע של גידול עשבים אלו במדינה זו ע"י המומחים לחקלאות, וכיון דאיכא למיקם עלה דמילתא, מבואר בש"ך שם סק"ב דאף באיסור דאורייתא נאמנים. ועוד דמלתא דמסתברא ששום אדם לא יאבד ממונו בחנם, וכיון שאחר נקיבת הכרס – הבהמה חוזרת לבריאתה השלימות לאכול כרגיל – רק אחר איזה חדשים, והיות שיש כמה עצות למנוע את הבהמה שלא יבא לה מחלה זו ע"י רפואות וכו' שלא יבא למצב זו להצטרך לנקוב הכרס, וא"כ בוודאי שיש לנו לקבל דבריהם בענין זה, שאף במדינה זו, נקיבת הכרס הוא דבר שאינו מצוי כ"כ.]

אבל הדרת"ש שם סקע"ו הביא שם משו"ת רשמי שאלה חיו"ד סי' ט"ז שהביא שם התשובה שכתב לו הגאון בעל החו"ד זצ"ל, שברור הוא לו כשמש בצהרים, שא"צ לחפש אחר סירכות של הטרפש להמסס – אף שהם מצויים, משום דס"ל להחוו"ד דמצוי התלוי במעשה [שהבהמה אוכלת המחט שגורם להסירכות אלו] לא חיישי' עלי' עכ"ד. והבעל שו"ת רשמי שאלה שם חולק עליו וס"ל דצריך לבדוק אחר סרכות אלו, כיון שאכילה הוא הכרח הטבע, והמחט נמצא בתוך אכילתן. ובנ"ד, לדברי בעל החו"ד, בוודאי שא"צ לבדוק אחר זה, שהגורם למחלה זו באה ע"י אכילה עשבים מיוחדת ולא באה מעצמו בטבע, ועוד דדקירת הכרס הוא דבר התלוי במעשה, וי"ל דבנ"ד גם הבעל רשמי שאלה מודה לזה, כיון שאין הכרח להבהמה לאכול עשבים אלו.

והנה בשו"ת אגרות משה חיו"ד סי' כ' התיר לאכול בשר בהמה וא"צ לחוש לדקירת הכרס, כיון דרוב בהמות אין דוקרין כרסם, וכל דפריש כרובא פריש, ומבואר ביו"ד סי' ק"י ס"ו

הוא טריפה וכו', אבל הלעטה הוא כקוץ ממש, והוא שפיר כמו ניקב הפנימי דלא מהני שוב שום בדיקה בחיצון וכו', שיש ריעותא לפנים שצריך לגרור הרבה מעור הפנימי לנקות הריעותא וודאי דנקודה לבינה שנשאר סי' שניקב עור הפנימי וכמו שכ' הפמ"ג וכו', אבל צלקת וכעין שחין או קמט בודאי הוא טריפה מספק וחזקת איסור בחיי' וכו', מ"מ העיקר דקיימא בחזקת איסור כ"ז שאינו בבירור בחזקת כשרות עכ"ל. הרי דס"ל בהדיא דכשיש שחין על עור הוושט, זהו לקותא שע"ז העוף הוא בחזקת איסור, וע"כ אם לאחר שגרר השחין נשאר שם באותו מקום נקודה לבינה, ס"ל לאסור. הרי מזה דאיירי דווקא בתרתי לריעותא, א' שהעוף נלעט, וכמו שכ' שם דהלעטה הוא כקוץ ממש. ב' שהי' שחין – שהוא ריעותא – על העור הפנימי, שהוצרך לגרור הרבה מעור הפנימי לנקות הריעותא, ואחר הגרירה נשאר נקודה לבינה, דס"ל לוקיני הד"ח זצ"ל שזהו סי' שניקב עור הפנימי.

א"כ בנ"ד שאין לנו שום ריעותא לומר שנדקר הכרס של בהמה זו, ואף ש"ל דמיעוט המצוי עושין כן, מ"מ רוב רובם של הבהמות לא נדקרו, וזה לא גרע מטריפות הריאה שהוא מיעוט המצוי, שמטעם זה גזרו חז"ל לבדוק הריאה, ומ"מ פוסק הב"י דכשנאבדה הריאה בלי בדיקה, הבהמה כשרה, דכיון שנשחטה בחזקת היתר עומדת, וגם הרמ"א החמיר בזה רק משום מה הועילו חכמים בתקנתן, שכל א' ישליך הריאה בלי בדיקה ע"י בש"ך שם סק"ח, ובנ"ד ג"כ י"ל דנשחטה בחזקת היתר עומדת.

והנה החת"ס במסכת חולין דף ח' ע"ב ד"ה הא קמ"ל, פי' הא דאמר ר"ה נשחטה בחזקת היתר עומדת ולא אמר נשחטה הותרה, דלא הותרה ממש בלי שום ספק, אלא מטעם חזקת היתר, דאית' מכח רובא, דרוב בהמות כשרות, וכיון דרק מכח רוב הותרה, ממילא היכי דאיכא מיעוט מצוי, כגון סרכא שבריא או ושט במקום שמלעיטין וכו', לא הותרה וצריך בדיקה וכו', ואפי' ליכא ריעותא בפנינו, חיישינן למיעוט המצוי עכ"ל. הרי דוושט במקום דמלעיטין, ס"ל להחת"ס דנחשב

חזקת איסור, ומה"ט מברכין על כיסוי דם של עופות הנלעטין, ואין חוששין שהעוף טריפה הוא ואין מברכין על כיסוי של עוף טריפה, והברכה הוא לבטלה ח"ו עכ"ד. פי' דס"ל להמהר"ם שיק דאחר שנשחטה יש לו חזקת היתר, וכדרב הונא הנ"ל, וכדעת הש"ך הנ"ל, ואף כשנמצא בו ריעותא. וא"כ ה"נ י"ל בנ"ד, דכ"ש הוא מוושט של אווז שהלעיטו אותו, דעשאו בו מעשה הלעטה שזה דבר שגורם לו ריעותא בנקיבת הוושט, ומ"מ יש לו חזקת היתר, כ"ש בנ"ד, דאינו ברור שנדקר הכרס, בוודאי יש לבהמה זו חזקת היתר, דכשרואין איזה שינוי מראה בצד החיצון וכו', מהני בדיקת צד הפנימי בכל שטח המקום של השינוי מראה וכו', ואם לא מצא בכל השטח שם שום שינוי, יש לכתחלה להכשיר בהמה זו. ועוד לפי הנ"ל דשייך בזה כל דפריש מרובא פריש, כיון דברוב בהמות אין להם מחלה זו ואין דוקרין כרסם, בוודאי מהני הדין של כל דפריש, דא"צ לחוש שבהמה זו שהי' ריעותא בצד החיצון של הכרס ולא בצד הפנימי, שאין לחוש שמא הי' שם נקב ועלה שם קרום מחמת מכה.

וכן כמבואר בהדיא בשו"ת ד"ח בתשובות הנוספות סי' ו', בענין הוושט של אווזות הנלעטין, וז"ל שם דאם יהי' העור הפנימי יפה ושלם ולא תצטרך לגרור ממנו כלל, ואין ריעותא כלל, אזי מותר במראה לבינה, אבל צלקת וכעין שחין או קמט, זהו טריפה מספק – אף בלי ריעותא אחרת עכ"ד שם. הרי בהדיא דכשאין שום ריעותא על הוושט – אף שהלעיטו את האווז, מ"מ כיון שלא נמצא על עור הוושט שום ריעותא, מותר העוף – אף שיש בו מראה לבינה, דמראה לבינה לבד – בלי שום ריעותא. והא דכתוב שם באותו תשובה דנקודה לבינה הוא סי' שניקב עור הפנימי, זהו דווקא כשהי' שם ריעותא באותו מקום בהעור, וכמו שכתוב שם בהתחלת התשובה, וז"ל ומה שמסופק במצא בוושט נקודה לבינה לאחר שגוררין העור ולא נשאר רק קצת נקודה לבינה, הנה פשוט אם הוא נראה שהוא לבן ביותר ובתוך העור, בודאי

[וחולק בזה על הד"ח זצ"ל]. עי' לקמן שהבאתי דברי שו"ת חסד לאברהם שכ' כן לענין ריעותא של שינוי מראה בשאר אברים, דכל שיש ספק בגוף הריעותא, פשיטא דלכו"ע אמרי' נשחטה בחזקת היתר עומדת, ואין להחמיר מספק עיי"ש.

וה"נ בנ"ד י"ל כל סברות הנ"ל, דיש איזה שינוי בצד החיצון של הכרס שהוא הריעותא, ולא נתברר מעולם דזהו סי' שבמקום זה ניקב הכרס, דאף שהרבה פעמים מצינן ריעותא גם בצד הפנימי – נגד המקום שנמצא שם השינוי בצד החיצון שזהו סימן שהי' שם נקב, אבל הרבה פעמים לא מצינו שום ריעותא בצד הפנימי סמוך למקום הריעותא של צד החיצון, וא"כ י"ל כדבריו, מהיכי תיתי לאיתחזק שם איסורא דהי' שם נקב ונתרפא, דאף כשלא ימצא שום ריעותא בצד הפנימי יהי' טריפה.

והנה כשנמצא שינוי מראה בצד החיצון של הכרס, אי צריך לחוש להטריפו – שלא יהני בדיקת צד הפנימי, משום השינוי מראה שבו. הנה איתא ברמ"א סי' מ"ח סעיף ה' אם נתמסמס בשר זה [בשר החופה את רוב הכרס] עד שהרופא גוררו חשוב כניטל, וכתב הרמ"א שם ואין אנו בקיאים בבשר שהרופא גוררו, ולכן כל מקום שנשתנה מראית הבשר דינו כניטל עכ"ל. והש"ך שם סק"ט כתב ע"ל סי' מ"ג ס"ב וס"ס ג', פי' דס"ל להש"ך דינם שווה.

והנה בסי' נ' ס"ג כתב המחבר כל אבר שנקיבתו או חסרונו או נטילתו פוסל אם נתמסמס פסול, וכ' שם הרמ"א ואנן שאין אנו בקיאים, כל שנשתנה מראית הבשר לריעותא הוי כניקב שם עכ"ל. וכיון שהש"ך בסק"ט ציין לעיין בסי' נ', לכאורה ס"ל להש"ך דינו שינוי מראה בבשר החופה את הכרס וטחול דינו שווה לשינוי מראה של שאר אברים, דהרמ"א פוסל כשנשתנה מראית הבשר של אברים, וה"נ בבשר החופה את הכרס.

והש"ך בסק"ט ציין את הרמ"א בסי' מ"ג ס"ב שכתב שם שכל מקום שהבשר רע ונרקב דינו כניקב. וכתב שם הש"ך סק"ד דשינוי

הטריפות שבו למיעוט המצוי, משום דע"י ההלעטה נטרף הוושט, ומ"מ ס"ל להד"ח זצ"ל הנ"ל, דבשינוי מראה לבד הוא כשר – אף שטריפות שבו הוא מיעוט המצוי (דלא מסתבר לומר דהד"ח חולק בזה על החת"ס וס"ל דוושט במקום שמלעטיין אינו מיעוט המצוי). וא"כ ה"נ בנ"ד, דאף דנחמיר שהטריפות של ניקב הכרס הוא נחשב למיעוט המצוי להצריך בדיקה, מ"מ מהני לו בדיקה בצד הפנימי, דכשלא מצאו בו שום ריעותא, הוא כשר.

וכן הוא בהדיא בשו"ת מהרש"ג ח"ב סי' קס"ח דבאוזות הנלעטיין ולאחר גרירת השחין נשאר עוד המקום לבן, שהי' אפרים בסי' ל"ג בשם הפנים מאירות מטרף, דע"י הנקודה לבנה שנשאר, עדיין ניכר שהוא קרום שעלה מחמת מכה. והג' מהרש"ג שם חולק עליו, דכלל גדול בידינו דרוב כשרות הם ונשחטה בחזקת היתר עומדת, וכיון דלא נמצא בש"ס דבר זה לגלות לנו לומר דנקודה או מראה לבנה גורם לנו לומר שהי' כאן נקב ועלה קרום ונתרפא, מהיכי תיתי לנו לחוש ע"ז דאין לנו להוסיף על הטריפות, וכלל גדול בידינו ששינוי מראה אינו פוסל אלא בריאה ולא בוושט, וכתב עוד שם דעל כל דבר שאנו רוצים לחוש ולאסור מחשש נקב, צריכין אנו ראי' או מדברי הש"ס דצוותה לחוש בכה"ג על נקב כמו גבי סירכא שלאכ"ס, או שיהי' לנו ראי' מן המציאות דאנו ראינו דדבר זה גורם חשש של נקב, אבל גבי הענין של נקודה לבנה, כיון דמן המציאות אין לנו ראי' לחוש מזה על נקב, שהרי שום אדם לא ניסה לראות דעל וושט שיש בו נקודה לבנה הי' בתחלה באותו מקום נקב ואח"כ עלה שם קרום ועי"ז נתהווה הנקודה לבנה, וגם מדברי הש"ס אין לנו ראי' לומר דנקודה לבנה גורם לנו לחוש שהי' כאן מתחילה נקב ועלה בו קרום, וכיון שכן שוב הדינין לכללן, דנשחטה בחזקת היתר עומדת ועל האוסר להביא ראי' וכו', ושמעתי מהרב מ' שלמה העללער נ"י דומ"ץ דק"ק סיגעט דגם חותנו הגאון מו"ה שלמה ליב זצ"ל [בעל ערך שין] ג"כ לא הקפיד שיהי' דוקא הוושט נקי אחר הגרירה בלי שום שינוי מראה עכ"ל.

הקושיות שהק' עליו התב"ש, וסיים שלא נמצא בא"ז שם [שהתב"ש הביא כן בשמו] ששינוי מראה לחוד פוסל. וכן כ' בהדיא בדעת ס' מ"ג סק"ח, דבשאר מראות ודאי דאין להחמיר בשאר אברים, רק כשיש תחתיו בשר קשה ולקוי קצת עיי"ש.

בכף החיים ס' מ"ג סק"ד הביא את הכנה"ג, לחם הפנים, בל"י, כריתי ס' מ"ג אות ה' וסי' נ' אות ז' ומסיק שם דח"ו להחמיר במקום דליכא פקפוק, וגם הנוב"י חיו"ד ס' י"ג חולק על התבו"ש ומסיק דהמחמיר יחמיר לעצמו ותבוא עליו ברכה אבל לאחרים ובפרט במקום הפסד, כדאי לסמוך על המקילין וכו', וכ"מ שימצא שינוי מראה צריך לבדוק ולעיין אם אין לקותא בבשר עכ"ל. והוב"ד בפ"ת ס' מ"ג סק"ה. ומשמע דהפ"ת ס"ל כוותי'. הנראה מזה דהפוסקים לא נקטי חומרת התבואת שור בדין זה. ובדרת"ש ס' נ' סקכ"ה הביא מראש אפרים שכ' שבעיניו ראה כת"י שכתב בעצמו הגאון נו"ב ז"ל בסוף ימיו, שהוא חוזר מדבריו שבתשו' זו, והוא מסכים לדעת המחמירים לאסור כל שינוי מראה בשאר אברים.

ובשו"ת חסד לאברהם יוד"ס ס' כ"ד העלה בראיות להלכה פסוקה כדעת הנו"ב בתשו' הנ"ל (קודם חזרה) להכשיר כל שינוי מראה בשאר אברים דלא בא השינוי מראה מחמת לקותא רק דאורחא בהכי, חוץ מאלו אברים שנמצא בגמ' דשינוי מראה פוסל בהם (וכדברי מהרש"ג הנ"ל), ואף אם יהי' מסופק הדבר בידינו אם שינוי מראה חשוב ריעתא בשאר אברים או לאו, מ"מ אין לנו לאסור, דכל שיש לנו ספק בגוף הריעותא, פשיטא דלכו"ע אמרינן נשחטה הותרה, ואין לנו להחמיר בריעותא מספק, כל שהבשר שלם ויפה משני עבריו ואין ניכר שום ענין חולי כלל, אבל כשרואין ליקוי בבשר בעבר א', הרי רואין דהשינוי מראה בעבר השני בא מחמת לקותא וטריפה, עכ"ד.

ועי' בדרת"ש סקל"ח שהביא הדע"ק שכ' דגם דעת התב"ש לאסור בשינוי מראה הוא רק כשרואין שנתמסמס הבשר קצת או פוסל כל שנשתנה המראה, דאם לא נתמסמס הבשר כל

מראה לחוד כשרה, ואף שהש"ך כאן מתיר שינוי מראה צ"ל דאינו חולק על הרמ"א שכ' בס' מ"ח ס"ה דכ"מ שנשתנה מראיתה בשר דינו כניטל, וכן כתב הרמ"א סוף סי' נ' דכל שנשתנה מראית הבשר לריעותא הוי כניקב, די"ל דכוונת הרמ"א הוא כשגם בגוף הבשר יש שם קצת לקותא, דהא הרמ"א בס' מ"ח קאי על המחבר שם שכ' אם נתמסמס הבשר, ומה שכ' הש"ך סק"ד דשינוי מראה לחוד כשרה, איירי שאין שם לקותא בגוף הבשר, רק שינוי מראה לחוד, דמשום זה לכד אינו טריפה. וכ"מ בשפתי דעת שם סי' מ"ח סק"ט שפי' דברי הש"ך, וז"ל דלדין שא"א בקיאיין כל שיש שינוי בבשר יש לחוש לבשר שהרופא גוררו, הרי שפי' כוונת הש"ך דדוקא כשיש שינוי בהבשר, אז מטריפין בשינוי מראה, אבל בשינוי מראה לחוד בלי שינוי בגוף הבשר כשרה.

וכ"ה בט"ז ס' מ"ג סק"ה מרש"ל דאין שינוי מראה פוסל כלל בטחול, דזה לא נמצא כלל בתלמוד. וכתב הט"ז שם דאף הרמ"א כאן לא אסר אלא כשהבשר לקוי מחמת השינוי, אבל מחמת השינוי [מראה] לחוד אין טריפה, וכ"כ הב"ח. דס"ל דשינוי מראה לחוד כשר. והפמ"ג שם במ"ז האריך והביא מפר"ח ומנחת יעקב דהרמ"א אוסר דוקא כשהבשר לקוי, אבל כשאין הבשר לקוי – אף שנשתנה מראית הבשר מעבר לעבר אין פוסל. והפמ"ג שם הביא את דברי התבואת שור ס' מ"ג סק"ד שהביא את הא"ז בשם השערים, שחולק על היש"ש ובי"ח וש"ך וט"ז, דס"ל להתבואת שור דשינוי מראה [לחוד בלי לקותא בגוף הבשר] – באיזה מראה שהוא – פוסל בו, משום דחיישינן שהוא לקותא שהרופא גוררו, וכל בשר שהרופא גורר הוא כניטל עיי"ש. ואח"כ מסיק שם הפמ"ג, דבשינוי מראה [לחוד בלי לקותא] המנהג להכשיר. וכ"מ בש"ד שם סק"ד. וכן מסיק הט"ז סוף סי' נ' סק"ד [דהמחבר ורמ"א איירי שם בשאר אברים] כרש"ל הנ"ל דשינוי מראה בלי שינוי בבשר, אין לחוש. והדברי יוסף בס' רצ"ז (סי' מ"א סעי' ד') מיישב את דברי היש"ש מכל

עי' בפ"ת שם סק"ב וי"ג דנחלקו הפוסקים בזה, דיש מחמירים (שו"ת חוט השני ופנים מאירות, ובשו"ת חת"ס סי' מ"ה דכן הוא מנהג בפרעשבורג) דאף שבדק בפנים ובתוך הפרש ולא נמצא שם מחט, טריפה, דכתב הרמ"א שבוודאי יש שם קוץ או מחט, רק שא"א לחפש בכל חדרי הבטן או שמא נתעכל במעי הבהמה, כיון דסרכא גרע מקורט דם, דיש כמה פוסקים המטריפין סרכא לחוד בשאר אברים. והחת"ס שם כתב שהוא דבר נפלא שבאמת כל שנמצא סרכא מצא מחט או יתד, אין א' יוצא מן הכלל, וכמה מאות כבר ראו עיני וכו', והנסיין הוא עד נאמן יותר מכל הסברות הבנויות על ראיות, ע"כ אם נמצא תחוב אפי' שלא כנגד הסרכא לית דין ולית דיין להכשיר לדעתו, אף כשאינו תחוב בתוך הבשר רק מונח על הפרש וכו', אף שקרוב שהי' תחוב בבשר, ועי' נענוע וטלטול יצא, מ"מ בהיותי במקומות שנהגו להתיר ע"פ פסק הרבנים שלפני, הודעתי להם שאין דעתי להתיר, רק לא אוכל להחמיר נגד מנהגם עכ"ל.

וי"א (פר"ח, צמח צדק סי' מ"ט, תב"ש סי' מ"ח סק"ז, ושפ"ד סי' מ"א סקט"ז, נו"ב קמא סי' ט"ו) דדווקא כשהמחט תחוב בבשר הבית הכוסות וכנגד הסרכא - תלינן חומרא דהסרכא באה מחמת המחט שנקב מעל"ע, ובכח"ג הסרכא הוי כקורט דם, אבל כשהמחט אינו נקוב בתוך הבשר נגד הסרכא וכ"ש כשאינו תחוב בתוך הבשר רק מונח על הפרש, כשר, והנו"ב כתב דמה שכ' הרמ"א שבוודאי יש שם קוץ, לאו דוקא ודאי ממש אלא קרוב לוודאי - שמא יש קוץ ומחט, ומדכתב שיש לבדוק בכרס, ולא החליט להטריף, ש"מ דמועיל בדיקה.

ובשו"ת דברי חיים יו"ד ח"ב סי' מ"א ס"ל כשי' הצ"צ ודעימי', שכתב שם זקני הגה"ק זצ"ל וז"ל בית הכוסות שנסרך, אם אין בה מחט, המנהג שאין חוששין לסרכא, ובימי חורפי גם אני הייתי מסופק בזה ושאלתי למורי הוראות זקנים וכתבו שהמנהג להכשיר בלא מציאת מחט, ובהדיא מפורש בצמח צדק [סי' מ"ט] דבלא מחט כשר לדין דמכשירין סרכא

שנשתנה מראית הבשר לבד, י"ל דקיל, ואף להתב"ש דמחמיר לעיל סי' מ"ו בשינוי מראה לחוד, מ"מ כאן י"ל דקיל יותר עכ"ד. וא"כ בנ"ד כשבדק צד הפנימי ולא מצא שם שום ריעותא, וגם אין בצד החיצון שום לקותא רק השינוי מראה, בוודאי שכשרה.

ועוד י"ל דבנ"ד ל"ש כל החשש של שינוי מראה, דהחשש של שינוי מראה באותן אברים שניקב טריפה, הוא משום דהשינוי מראה מגלה לנו שיש בהעור במקום הזה לקותא, והוא בשר שהרופא גוררו דלא נחשב לעור, וכאילו אין שם עור רק נקב, והיות שאין אנו בקיאים במהות הבשר שהרופא גוררו, ע"כ בכל שינוי מראה אנו מטריפין מספק, אבל בנ"ד דאין חוששין שבשר עור זה הוא בשר שהרופא גוררו, דהא רואין שאין שום לקותא בגוף הבשר, וכל החשש שאנו דנין עליו הוא רק אם במקום הזה נקבו את הכרס, וי"ל דמראה זה הוא סי' על שהי' שם נקב ועלה שם בשר מחמת מכה - של"מ לסתום הנקב - והבהמה הוא טריפה, והיות שאם דקרו שם הכרס, בוודאי שניקבו את כל הכרס - גם את הצד הפנימי, דהא עיקר התכלית של הנקב הוא להוציא האויר שבתוך הכרס, שהאויר שבתוך הכרס לא ימית את הבהמה, וברור דאם נקבו שם הכרס, שהיו מוציאין איזה סי' נקב גם בצד הפנימי, ואם לא מצאו שום שינוי או לקותא בצד הפנימי, מהיכי תיתי לחוש דהשינוי מראה בצד החיצון, הוא סימן שהי' שם נקב - אף כשאין שום רושם נקב בצד הפנימי, מנ"ל לחוש ולהטריף את הבהמה משום שינוי מראה זה. וכן מוכח משו"ת ד"ח הנ"ל, דלא הטריף שינוי מראה בעור הפנימי של הוושט, רק כשנשאר השינוי מראה גם אחר שהסיר את השחין, אבל בלא זה כשר - אף שיש שם שינוי מראה, משום דכיון דאין שם לקותא בגוף העור, אין חוששין על השינוי מראה לחוד.

והנה יש להביא ראי' לזה, מן הרמ"א בסי' מ"א ס"ח שכתב דאם נסרך טרפש הכבד לבית הכוסות, יש לבדוק בכרס, שבוודאי יש שם קוץ או מחט שניקבה, ועי"ז באה סרכא זו כן מצאתי, וראיתי מעשה והכי נהוג עכ"ל.

ופי' שם משום דס"ל דמחזקי להו לריר בעלמא, משום דסרכא בשאר אבוים אינו אוסרת. ובדרת"ש סי' מ"א סקע"ט הביא מכמה אחרונים שמחמירין במחט תחוב - אף בה"מ, דלא ככו"פ.

הרי דס"ל להכרו"פ ופוסקים הנ"ל, דאף שהריעותא של סרכות מבית הכוסות לטרפש מצוי הרבה, מ"מ הקילו להכשיר כשלא מצא מחט תחוב לבשר בצד פנים, ולא החזיקו ריעותא להטריף משום שמצוי ריעותא זו בחוץ, אלא מותר לסמוך על הבדיקת פנים של הבית הכוסות להכשירו, וכן להפוסקים דמקילין דווקא כשהמחט אינו תחוב בתוך הבשר בפנים נגד הסרכא, דמשום הריעותא של הסרכא לחוד אין מטריפין, וס"ל דמהני בדיקת פנים של הבה"כ לברר שהמחט אינו תחוב בבשרו נגד מקום הסרכא, ואף להחת"ס והמחמירין הנ"ל, דס"ל להחמיר משום שכתב הרמ"א, דכיון שיש שם סרכא, בוודאי הוא שיש שם קוץ או מחט שניקבה ועי"ז באה הסירכא, אבל בשאר ריעותא דא"ל שברור שניקבה, בוודאי שמהני בדיקה - אף לאחר שנמצא ריעותא בחוץ.

וצ"ל להכו"פ והפוסקים העומדים בשיטתו ולהפר"ח וצ"צ וכל הפוסקים העומדים בשיטתם, דהא דמבואר ביו"ד סי' נ"א ס"א וב' דקוץ או מחט שניקב לחלל הבהמה חיישי' שמא ניקב א' מהמקומות שנקובתן במשהו [וא"א לבדוק אחר נקב משהו] טריפה, אבל בקנה וכיו"ב [דאפשר לבדוק] כשר - ע"י בדיקת האברים שנקובתן במשהו. והפ"ת שם הביא מפמ"ג ותבו"ש ועוד דהא דמהני לבדוק אחר נקיבת קנה - דווקא כששחט מיד [דניכר הנקב], אבל אם אשתאי חיישינן שמא הבריא [ולא ניכר הנקב] עיי"ש, ולכאורה צ"ע להפוסקים הנ"ל דכשהמחט אינו נקוב בתוך הבשר נגד הסרכא של הבית הכוסות דמותר, וכ"ש דצ"ע לכו"פ דאף כשהמחט תחוב בפנים כנגד הסירכא ואין הנקב מעבר לעבר דכשר בה"מ, ולכמה פוסקים וגדולים שהקילו בזה אף שלא בה"מ [בדעת הנ"ל] ואין חוששין להטריף דשמא ניקב המחט את הבית הכוסות

חוץ מריאה וכו', אלא ודאי כל זמן שאין מחט ולא ניקב מעבר לעבר לפנינו כשר עכ"ל. וכ"ה בשו"ת דברי חיים שם סי' מ' דכתב שם דאנן קיימא לן [סי' מ"ו סעיף ו'] דאין סירכות רק בריאה והכי נהוג עלמא, ורק בבית הכוסות חוששין על פי מה שכתב הרמ"א [סוף סי' מ"א סעיף ח'], והנה כל מעיין יראה אפילו שכתב הרמ"א ז"ל דודאי ימצא מחט אין כוונתו לאסור בלא מחט, דא"כ בדיקה למה לי, לימא הרמ"א ז"ל באם יש סירכא בטרפש טריפה דודאי נמצא מחט, אלא ודאי מספק קאמר הרמ"א ז"ל וכמו שכתב בתורת חטאת ז"ל [כלל פ"ט דין י'] שמא ימצא מחט וא"כ אם בדקנו ולא נמצא מחט כשר עכ"ל.

ויש מקילין (כו"פ סק"ט) עוד יותר דאף כשהמחט תחוב בפנים כנגד הסרכא - ואין הנקב מעבר לעבר, ויש בשר בריא מפסיק בין הנקב להסרכא, יש להקל בה"מ, די"ל להסרכא באה משום שהמחט התחילה לנקוב, ועלתה במקום ההוא נפוח וליחות, ועי"ז נסרך להטרפש, ואינו ברור שעבר המחט מעל"ע, דדווקא בקורט דם אמרינן דאם אין שם מכה קורט דם מנין, וע"כ צוה הרמ"א לבדוק לברר שהנקב אינו מפולש מעבר לעבר. והכו"פ שם כתב שבעירו פראג שכיח למאד בבהמות הגדילים שם במדינה למצוא בכרס, כי השפחות הנותנים מספוא לבהמות יש בראשם מחטים הרבה, והם נופלים לתוך המספוא, וכאשר באו אל קרבנה יעשו כאלה, והי' הדבר קשה לטבחים והפסד מרובה, והמתקנו סוד במושב זקנים, ומסיק להקל בה"מ. ובדרת"ש סי' מ"א סקע"ט הביא שהמנהג בליסא להקל בה"מ, וגם החו"ד הסכים ע"ז.

ובדעת סי' מ"א סקל"ד כתב שבכמה מקומות המנהג להקל [ככהו"פ] גם במחט תחוב בפנים כנגד הסרכא, אם אחר הקילוף נשאר בשר בריא בינתיים [אף שלא בה"מ], והועד לפניו שהגאון החסיד מהר"ש ז"ל אבד"ק קאמינקא פסק כן, וכן נהג הרהגה"צ מו"ה הענין אבד"ק אלעסק, שכל הוראותיו הי' עפ"ד חותנו הגה"ק אבד"ק בעלז ז"ל, וכן שמע בשם כמה גדולים וצדיקים שנהגו כן.

וא"כ לפי המבואר לעיל, א) ד"ל דבנ"ד ל"ה הטריפות אלו מיעוט המצוי, וא"צ לבדוק אח"ז. וא"כ כ"ש כשמוצאין איזה ריעותא בצד החיצון של בשר הכרס ולא בצד הפנימי שכשר. ואף שאנו מחמירין לבדוק כל בהמה דשמא נחשב למיעוט המצוי כמבואר לעיל, ועוד דשמא בעתיד מחמת איזה סיבה שהוא ישתנה הדבר, וטריפות אלו יהי' מיעוט המצוי, וי"ל דדומה למש"כ המג"א אור"ח סי' ח' סקי"א מש"ס בכורות, דרובא דתלוי במעשה אדם לא חשוב רוב, וי"ל דה"נ לענינינו, מ"מ זהו רק לענין החיוב בדיקה, אבל ברור שמהני הבדיקת צד הפנימי של בשר הכרס. ב) כשאין מוצאין שום ריעותא בצד הפנים של בשר הכרס, הבהמה כשרה, ואין לחוש שמא דקרו הכרס ונתרפא ועלה שם קרום מחמת מכה ואין רואין הנקב, משום דרוב בהמות אין להם מחלה זו ואין דוקרין כרסם, ושייך בזה הדין של כל דפריש מרובא פריש, וגם הדין שנחטה בחזקת היתר עומדת, כמבואר לעיל, ולא גרע מנאבדה הריאה, שסירכות הריאה הם מצוי – דמה"ט חייבין לבדוק הריאה, ומ"מ בנאבדה כשרה מדינא. ג) ולהטריף משום שינוי מראה ל"ש בנ"ד, דרוב הפוסקים מקילין דבשאר אברים – כשאין לקותא בגוף הבשר – ל"ש הטריפות של שינוי מראה, וכ"ש בנ"ד דהחשש הוא רק על שהי' נקב במקום ההוא, דמהני הבדיקה של צד הפנימי, דכשאין שם ריעותא דכשרה.

וע"כ אף דלכתחלה צריך להחמיר לבדוק את הכרסים של כל הבהמות – לברר אם יש בו ריעותא בצד החיצון, ואח"כ לבדוק את צד הפנימי אם ימצא ריעותא באותו שטח במראה או במשמוש, אבל כשאין שום ריעותא בצד הפנימי בכל השטח שהוא סמוך למקום הריעותא בצד החיצון, בהמה כשרה.

ויהי רצון מן קדם אבוהון די בשמיא, שנזכה לכוון לאמיתיה של תורה ולא יצא מכשול מתחת ידינו, שיתקדש שם שמים על ידינו.

והבריא, דהא יש ריעותא לפנינו הסירכא של בית הכוסות ולהכו"פ יש גם הריעותא שהמחט תחוב בתוך הבשר, ובעכצ"ל דשאני הכא שרואין את המחט שאינו תחוב כלל בתוך הבשר, ולהכו"פ שאינו תחוב בבשר הבית הכוסות מעבר לעבר, אומרין כאן נמצא וכאן הי', ואין לנו לחוש שניקב את הבית הכוסות וחזר לתוכו והנקב הבריא, משא"כ בסי' נ"א דרואין שהקנה ניקב על חלל הבהמה ובוודאי שניקב איזה אבר, והספק הוא רק איזה אבר הוא שניקב, ושמא ניקב האבר שניקבתו במשהו, ע"כ מטריפין הבהמה – מספק שמא ניקב והבריא, וכ"ש בנ"ד, שלא נתברר שדקרו את הבהמה הזו שאנו דנין עליו, ואנו מצאנו בצד חוץ איזה שינוי, ובדקו את צד הפנים של לא השטח הזה ולא מצאו בצד פנים שום שינוי לא בראי' ולא במשמוש, מהיכי תיתי לחוש שמא הבריא ולהטריף בהמה זו, דהא לכל הפוסקים הנ"ל התירו אף כשנמצא סירכא על הבית הכוסות – כשלא נתחב המחט בתוך הבשר, וכ"ש להפוסקים הנ"ל שהתירו אף בלא ה"מ אף כשנמצא המחט תחוב בתוך בשר בית הכוסות – אם אחר הקילוף הי' בשר בריא בינתניים, ולא גרע את הריעותא של שינוי בעור בית הכוסות מצד חוץ מהשינוי של סירכא על הבית הכוסות והמחט מונח שם או תחוב בתוך הבשר, ולשיטות אלו בוודאי בנ"ד כשלא מצאו שום ריעותא בצד פנים שאין לחוש שמא הבריא, ויש להכשירו לכתחלה.

ועוד דמבואר בשו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' א' אות ג' דבעינן ד' תקופות השנה ללמד מלאכת בדיקת הריאה, דאמרו חז"ל דטריפה אינה חי' י"ב חודש, משום דאזיר כל תקופה משונה מחברתה, ומזג האזיר פועל על מזגי הבהמה ועל חוליו, ואם עמדה בכולם הוא לסימן שאינו טריפה עכ"ל. הרי דמזג האזיר פועל על בריאות הבהמה, וא"כ י"ל דשינויים אלו שנמצאין בצד חוץ של הכרס ובצד פנים לא נמצא שום שינוי לא במראה ולא במשמוש, הם באים מחמת מזג האזיר של מדינה זו, ואף שבשאר מדינות לא נמצאין שינויים אלו, זה אינו סימן של נקיבת הכרס.

הרב דוד שוימער
מו"צ העדה החרדית בירושלים

בענין הנ"ל

בר חנינא סובר דכל הכרס הוא כרס הפנימי ובשר החופה הוא כרס החיצון אבל שאר התנאים סוברים דלא בכל מוקם בכרס נקב פוסל בכל שהוא. והנה להלכה הטור מביא וז"ל כרס הפנימי שניקב כל שהוא טריפה ואיזהו כרס הפנימי י"א היכא דפרעי טבחי פירוש כל מה שנראה מהכרס כשהטבח פורע ופותח מהירכיים עד החזה ושמחצה מזה ומזה הנתון תחת הצלעות הוא כרס החיצונה ואינו נאסר בנקיבת משהו וי"א דכל הכרס הוא כרס הפנימי ליאסר בנקיבת משהו וכן עיקר וכרס החיצונה הוא בשר החופה אח רוב הכרס פי' קרום עב העובר על כל החלל משכו משמע דפוסק דכל הכרס נקרא כרס הפנימי ונקיבתו במשהו וכן פסק הש"ע בסעי' ב' כרס שניקב, טריפה ואין לו דבר שיסתום אותו שהרי החלב שעליו אסור. מכאן משמע שהמחבר פוסק דכל מקום שניקב הכרס טריפה כריב"ח וזה שיטת הרמב"ם דלשון המחבר הוא לשון הרמב"ם בהל' שחיטה פרק ו הל' י"א וז"ל כרס שניקב טריפה, ואין לו דבר שיסתום אותו, שהרי החלב שעליו אסור.

והנה בספרי הטור דפוס וינציאה הובאה הגהה בזה"ל, אמר המגיה, שמעתי מפי מגידי אמת שבארצות המערב כשהעשבים גדולים בימי אדר, והשור לוחץ את ירק השדה וממלא כרסו מהם עד שנחלה, כדי שלא ימות קורעים אותו בין צלעותיו, וקורעים מן הכרס ומוציאים ממנו פרש הרבה, ואח"כ חוזר ומתרפא. וכן עושים בזמן הזה גם לגמלים, והחוש והנסיון לא יכחישנו אדם. ולפי"ז צדקו דברי הפירוש הראשון של הטור, שהכרס הנתון תחת הצלעות אינו נאסר בנקיבת משהו, ע"כ. כוונתו ומש"ה הבהמה חיה דאינה נטרפת בקרע במקום ההוא דשם לא הוי כרס הפנימי והב"ח (סי' מח) אחר שהסביר טעם רבינו הטור

ידוע שיש מצב בבהמה שכשהיא אוכלת הרבה מרעה בפעם אחת ובפרט אחרי הגשם, כרס הבהמה מתנפח ויש חשש שהכרס יתפוצץ ותמות. הרפואה לזה שדוקרים אותה במחט לתוך הכרס והדקירה נעשית בין הצלעות לתוך הכרס והאויר יוצא.

והנה מעשה כזה מטריף הבהמה כמבואר בסי' מ"ח. והנה כאן בא"י הנהיגו בשביל זה ליתן איזה תרופה דרך הפה כדי שלא יצטרכו להגיע לזה אבל בחו"ל לא נוהגים כנ"ל (אין כוונתי בכל חו"ל אלא באורגווי ששם שוחטים משום שהבשר בזול שם) אלא דוקרים עם המחט לתוך הכרס כדי שיצא האויר. והנה בזמן האחרון הבחינו שבאותו מקום שעושים הדקירה רואים כמו צלקת חיוורת קטנה ולפעמים אם פותחים אותה רואים ממש נקב מעל"ע ולפעמים רואים רק מצד השני ממול נקודה קטנה לבנה דקה ולפעמים לא נמצא הנקודה ממול אלא באלכסון רחוק קצת ולפעמים אפי' זה לא, לפעמים יש איזה שהוא קשר בין ב' הדברים ולפעמים לא, מה הדין של הבהמה ומה דין החלב.

הנה בדין ניקב הכרס במס' חולין דף מב. שנינו הכרס הפנימית שניקבה או שנקרע רוב החיצונה, טרפה. ובגמרא שם דף נ: איזוהי כרס הפנימית, העיד נתן בר שילא ריש טבחיא דציפורי לפני רבי, משום רבי נתן, כרס הפנימי סניא דיבי. וכן אמר רבי יהושע בן קרחה סניא דיבי. רבי ישמעאל אמר איסטומכא דכרסא. רב אסי אמר ר' יוחנן מקום צר יש בכרס וכו'. במערבא אמרי משמיה דרבי יוסי בר חנינא כל הכרס כולו זו היא הכרס הפנימית, ואיזהו כרס החיצון בשר החופה את רוב הכרס. יוצא מכאן דיש מחלקת תנאים באם בכל מקום שיש נקב בכרס אנו מטרפינן אפי' נקב כל שהוא או לא. דהרי בכרס החיצון צריך קרע ברוב ורק ר' יוסי

במשהו טרפה, ובהגהה שבס' הטור כתב המגיה, שהחוש והנסיין מעיד כדעת הראשונה להתיר, שכן עושים בערי המערב לחתוך בין הצלעות ולהוציא הפרש ואח"כ מתרפאים, ולפי"ז בנ"ד לא היתה מעולם ודאי טרפה, אלא ספק טריפה, וכבר כ' הש"ך דבספק פלוגתא דרכותא מהני שיהוי י"ב חודש, וכן לידה, וה"נ כיון שילדה כשרה היא. עכ"ד. וכן יש מבאים מרש"י שם דף נ: ד"ה דבני מערבא מאי. מפרש רש"י וז"ל וכיון דלא אפסיקא הלכתא עבדינן לחומרא כבני מערבא בשם ר' יוסי בר חנינא וטרפינן בכל הכרס בנקב במשהו. דמשמע שזה רק מכח חומרא אבל לא ודאי וכן יש הרבה ראשונים הסוברים כהעיסור א"כ מדי ספיקא לא יצאנו והוי כספק טריפה ונ"מ דאם עבר עליה י"ב חודש יש להכשיר ולדידון בספק אם נדקר כגון שרואים איזה רעותה או צלקת ולא ידעין מה זה לכאורה אפשר לצרף ולהתיר מכוח ס"ס שמא לא ניקב וזה סתם צלקת ושמא כאן נקב אינה פוסל במשהו.

והנה קושית המהר"ם שיק אינה מובנת דחילוק יש בדבר שעדיין חולקין באם הוא טריפה או לא בזה שייך להביא ראייה מהמציאות דכיון דרואים שהוא חי ע"כ שאינה טריפה אבל בנ"ד אם כבר פסקו שזה טריפה דהרי מסיק וכן עיקר ודאי שהמציאות לא ישנה הדין ושפיר מקשה הב"ח על ההגהה. ועוד דלפי דברי הפמ"ג יו"ד סי' ל"ג במ"ז סס"ק ד' בד"ה עד יש לחקור דהפמ"ג מחדש שם דאם עלה קרום מחמת מכה דאז אין הכלל דטריפה אינה חיה אלא יכול ע"י הקרום לחיות אפי' אלף שנים ואעפ"כ הוא טריפה א"כ לא קשה כלל מראיית המהר"ם שיק דשם כיון שרואים שכל הבהמות חיות אפי' בלי האם סימן שניטל האם אינה טריפה אבל כאן מסתמה אחרי הנגיחה עלה קרום מחמת מכה וא"כ אין ראייה מזה שהבהמה לא נטרפה וזה דהבהמה חיה ויולדת משום שיש לה קרום (ועי' בדע"ת בפתחה להל' טריפות אות כ' וכ"א דמפריך הראיות נגד הפמ"ג מ"מ למסקנה מסיק דבספק טריפה דמעשה גם עם עלה קרום מחמת מכה

שהעיקר כדברי הפוסקים להחמיר כר' יוסי בר חנינא, משום שכן הוא דעת רוב הגדולים, ושכן כתב הרא"ש שכן עמא דבר, סיים, ומה שנמצא הגהה במקצת דפוסים חדשים ראייה להתיר כרבה בר"ה שסובר שיש מקומות בכרס שאין נקב כל שהוא מטריף, שכאשר השור ממלא כרסו הרבה מן העשבים ונחלה, קורעים אותו בין צלעותיו ומוציאים מן הכרס פרש הרבה ואח"כ חוזר ומתרפא וכו', אין זה כדאי לסתור דברי ר' יוסי בר חנינא, שכבר כתב הרשב"א בתשובה (סי' צח) שכל טרפות שמנו חכמים אפילו אם הן מתקיימות הרבה, טרפות הן. והכי נקטינן הכא שבכל הכרס הפנימי שניקב משהו טרפה. ושרי להו מרייהו לאלה המדפיסים שהכניסו הגהה זו בספר דלא כהלכתא. ע"כ. וכ"כ התבואות שור ולפי"ז ניקב הכרס במשהו בכל מקום.

והנה מהר"ם שיי"ק סי' ס"ו מקשה על הב"ח דלמה מקשה מהרשב"א על ההגהה הרי בסנהדרין דף ל"ג. בדין בהמה שניטלה האם שלה, שרבי טרפון הטרף, וחכמים חלקו עליו והתירוהו, מפני שאמר תודוס הרופא שאין פרה יוצאת מאלכסנדריא של מצרים אלא אם כן חותכים האם שלה כדי שלא תלד. ומש"ה הכשירו. היינו דעל ידי עדות זו מוכיחים שאין טריפה כזו, א"כ גם בניד"ד יש לנו עדות כזו שבשונה שעברה עשו כן בגלילות אלו לערך במאתים בהמות ונתרפאו, והם חיים וקיימים עד היום וכו'. וע"כ דלא פסקינן כריב"ח אלא כרבה בר הונא. וכן הח"א מביא בבית אדם סי' כ"ו שאלה אודות עז אחת שחלתה מריבוי מאכל ודקרוה בין צלעותיה עד הכרס ויצא ממנה פרש, ובתוך איזה ימים נתרפאה לגמרי ונתעברה וילדה, וכבר עברו עליה יותר מי"ב חודש, והיא חיה ויולדת, והשיב, לכאורה כיון שיצא הפרש ממנה נראה בודאי שניקב הכרס, וא"כ הויא ודאי טרפה, ואפילו אם כחול תרבה ימים לא מהני וכמ"ש הרשב"א בתשובה, והוא הדין דלידה לא מהני לוודאי טרפה. אולם ביו"ד (ר"ס מח) הביא הטור סברת המכשירים בניקב הכרס בין הצלעות, וזוהי דעת בעל העיסור, אבל דעת רוב הפוסקים שבכל הכרס אם ניקב

אפשר להתיר. מ"מ בענינו נראה דאפי' לשיטתם א"א להקל דהרי בניד"ד חוץ מטריפת של ניקב הכרס יש גם שאלה של מחט בחלל הגוף שגם בשביל זה יש להטריף דשמא ניקב אחד מאברים הפנימים וא"כ יש כאן ס"ס להחמיר דנדון כודאי ואין מקום להקל כלל. דהנה בסי' נ"א סעי' א' איתא קוץ או מחט שניקב לחלל הבהמה או העוף, חיישינן שמא ניקב אחד מהמקומות שנקובתן במשהו וטריפה. ומבואר בפוסקים דבאיזה אופן שהיה מחט בחלל הגוף חוששין שמא ניקב אחד מהאברים הפנימים חוץ באם ניקב בקוץ לפנינו ונשחטה הבהמה ונמצא הקוץ תחוב לפנינו מדופן הבהמה לאחד מהאיברים ונראין הדברים שלא ניקב במקום אחר, לפיכך אם פגע בלב וכיוצא בו ולא ניקב לבית חללו, כשרה. ועיי"ש שיש מחלוקת בין הפוסקים באם צריכים לראות שהקוץ לא נתחב במקום אחר או שמספיק לראות שנתחב בלב מ"מ לכו"ע צריכים לראות מעשה התחיבה ולשחוט תיכף ואז לא חיישינן לנקיבת שאר אברים הפנימיים אבל בלאו הכי חיישינן, ועי' בסי' ל"ג בש"ך ושפ"ד ס"ק י"ד דמקום ידוע מהני רק באם נתחב לפנינו ועי' בשו"ת חת"ס יו"ד סי' כ"א ועי' פתחי תשובה כאן סי' נ"א ס"ק ה' וי'. ועי' בדרכ"ת סי' מ"ה ס"ק ח' דבר חידוש שאוסר עוף שמצאו בתוך ביצה שממנה הי' יוצא ראש אפרוח ובחרטום ניקבה האם שלה לאסור אף להמחבר, שסובר ניקב האם שלה כשר, משום דחיישינן שמא ניקב אחד מאברים הפנימיים. מ"מ רואים מזה דבכל אופן שהיה דבר דק בתוך הגוף חוששין שמא ניקבו אבריהם הפנימיים ועי' גם בדרכ"ת סי' נ"א ס"ק כ"א מזה נמצא לפי"ו שיש כאן ס"ס להחמיר דשמא במקום שנקב כל שהוא מטריף הכרס לכו"ע אפת"ל שלא במקום כזה ניקב שמא ניקב אחד מאברים הפנימים וע"כ אין שייך להקל כלל וזה דנחשב בכה"ג לס"ס דאיסורא אפי' באופן שאין ב' האסורים הם מטעם אחד, עי' בשו"ת נוב"י יו"ד סי' ל"ח ובאלף לך שלמה יו"ד סי' קט"ו, וכידוע דס"ס לאיסוריה הוי כודאי איסור, עי' פמ"ג יו"ד סי' ק"י במחדשים, ועי' גם באלף לך שלמה הנ"ל, ואין

אם חיה י"ב חודש יש להכשיר אבל בספק פלוגתא דרבוותא עם עלה קרום מחמת מכה אין ראייה ועיי"ש טעמו. ובניד"ד הוא ספק פלוגתא דרבוותא. ואגב, אצלינו אפי' אם היינו נוקטים דאינו אלא ספק טריפה לא היה שייך להתיר הבהמה דהרי לא יודעים מתי נדקר ומי יימר דעבר י"ב חודש ולהתיר מטעם שפעם חיה י"ב חודש כעדות הפוסקים הנ"ל. לרוב הפוסקים אין זה ראייה בזה שחיה י"ב חודש או ילדה לכל פעם שקורה דבר כזה אלא כל פעם צריך באופן מיוחד לחיות י"ב חודש דאל"כ היה אפשר להכריע כל מחלוקת בטריפות באופן כזה להשאיר הספק טריפה י"ב חודש. אלא דכיון דבנד"ד מיירי רק מריעותא ולא שניקב בבירור היה אפשר להתיר מכוח ס"ס באם היינו מחליטים שניקב הכרס במקום הצלעות אינו אלא ספק טריפה.

והנה ממשמעות לשון הפוסקים הוא דרוב הפוסקים פוסקים דניקב הכרס טריפה כריב"ח ולא מחמת ספק עי' ב"ח הנ"ל עי' בי' סי' מ"ח ובפמ"ג מ"ז ושפ"ד סי' מ"ח ותב"ש ובשו"ת בית שלמה חיו"ד סי' ק ומהר"י אוסד וכו', שחוץ מבעל העיטור סוברים הפוסקים, דהיינו הרמב"ם והרשב"א והמרדכי והרא"ש וכן הטור דהעיקר דאנו פוסקים כריב"ח דניקב הכרס בכל מקום בכ"ש וא"כ בכה"ג מובא בפוסקים דלא נחשב לספק כלל שיטת המיעוט ולא מהני אפי' חי יב"ח ובפרט דיעה שלא הוזכר בש"ע כלל לא נחשב לספק לא לענין חי י"ב חודש ולא לענין ס"ס עי' בפמ"ג סי' נ"ז ושפ"ד ס"ק מ"ח ד"ה ודע ושם סי' פ"א ס"ק ה' מזה וא"כ ודאי שבנ"ד נחשב לטריפה ודאי ואין להתיר בשום אופן מכוח ס"ס.

אלא אפי' לפי דברי הפוסקים החולקים על קביעות הנ"ל ומביאים חבל ראשונים שפוסקים כרבה בר רב הונא דכרס הפנמי הוא רק חלק מהכרס ובשר החופה רוב הכרס הוא טריפה אחרת ונמצא שיש חלק מהכרס שנקבתו ברוב דווקא או שסוברים שזה שפוסקים כריב"ח הוא רק מספק מחמירים וכלשון רש"י שרק מכוח חומרא אנו מחמירים נמצא לפי זה דהוי רק ספק טריפה וממילא בחי יב"ח או בס"ס היה

אחד הרי יבלת בכרס או נקודה לבנה קטנה ואפי' גדולה או הרבה כמין שחין פורח לא כתוב ולא נפסק בשום מקום שזה מטריף בכרס, ומאידיך גיסא מכיון שלפעמים כשבודקים הדברים האלו רואים מצד הפנימי נקב ממש, ע"כ שכל הדברים האלו שחשבנו מקודם הם ריעותא וא"כ השאלה כשלא מוצאים בשעת הבדיקה מבפנים נקב אלא המראות האלו בלי נקב או אפי' כשלא מוצאים כלום מה הדין.

הנה אנו מוצאים שני דברים הפוסלים ומטריפים בלקותא הגם שמצד עצמם אין פוסלים, א' שינו מראה, ב' קרום מחמת מכה. שינוי מראה הפוסל מבואר בסי' מ"ח סעי' ה' בשו"ע וז"ל אם נתמסמס בשר זה עד שהרופא גררו, חשוב כניטל. הגה: ואין אנו בקיין בבשר שהרופא גררו ולכן כל מקום שנשתנה מראית הבשר דינו כניטל. וכן בסי' נ"ה סעי' י' ג"כ מביא המחבר והשו"ע בדיוק כלשון הזה וכן בסי' מ"ג סעי' ב' מביא הרמ"א הלכה הנ"ל בטחול בשינוי לשון קצת וז"ל נקרע הטחול או נימוקה או לקתה בשינוי בשר, דינה כניקבה וכן כל מקום שהבשר רע ונרקב, דינו כניקב. והיינו שהשו"ע פוסק דאם נתמסמת הבשר הוי כאילו ניטל והרמ"א מוסיף שאא"ב מה זה נתמסמס לכן כל שינוי באיזה אבר הוי כאילו ניטל חלק הזה שיש בו השינוי, דנמצא לפי זה דאם יש שינוי באבר שהנקב פוסל בכל שהוא טריפה אם יש שינוי בחלק כל שהוא של האבר.

וע"ש בתבו"ש שחולק על שאר פוסקים בכוונת הרמ"א, באם לפי הרמ"א דא"ב בשר שהרופא גררו האם שינוי מראה לחוד פוסל או שצריך גם איזה שינוי בבשר שאז מראה לנו שיש לקותא, דהרי בסי' מ"ח ונ"ה הלשון של הרמ"א הוא כל מקום שנשתנית מראה הבשר דינו כניטל דמשמע דאם רק נשתנה מראה הבשר כבר א"ב בבשר שהרופא גררו ודינו כניטול, ושאר הפוסקים סוברים דהעיקר כמו שכותב בסי' מ"ג או לקתה בשינוי בשר דמשמע שצריך שינוי בהבשר עצמו דהיינו שאנו רואים בו לקותא, אבל אם רק נשתנה

לומר דכאן הוי כקנה רחב דהמחט הוא קצת רחב ובכי האי גוונא מהני בדיקה לראות אם ניקב אחד מאברים הפנימים דזה אינו, א' דאם לא שחט תיכף לא מהני אפי' בקנה רחב, ב' דבראש המחט הוא דק ויש לחשוש שרק דקר עם ראש המחט, והעיקר דבמנחת יוסף סי' נ"א בשם השב יעקב סי' כ"ה דכל שאין רחב כקטניות דינו כמחט דק שא"כ בדיקה. נמצא דבנד"ד לכו"ע יש לאסור דהרי בכל אופן יש כאן ס"ס לאיסורא.

והנה בניד"ד המצב מורכב דידוע דכאן במדינות אלו (אורוגואי וכדו') כשקורה שהבהמה התנפחה מחמת רוב האכילה דוקרים אותה, רק דלא ידעין איזה בהמה הצריכו לדקור ואיזה לא הצריכו לדקור. ורק וכשבודקים הכרסים של הבהמות בעיון רב ובמומחיות מוצאים כמין יבלות קטנות שנראות כמין חתיכות שמן קטנה תלויה שם אבל אינה מחוברת לשומן וגם א"א להפרידם מהכרס, או דהנה צבע הכרס בחוץ (לא ההמסס ובית הכוסות והקיבה) הוא אפור עם שפיר"ץ זהב בהיר על כל שטח הכרס והם הקנוקניות ונראים בצורה ארוכה. אבל לפעמים יש קצת שינוי בהם ונראים בצורה עגולה קצת וגם קצת יותר צהובים שרואים כמין כתם לבן קטן שהושחר מראיתו ורואים (המומחים) ההפרש בין אלו לאלו וגם אין אלו עומדים בשורה עם הקנוקנות הנ"ל וכשבודקים עור הכרס בצד השני דהיינו צד הפנימי לברר מה רואים מבפנים, לפעמים רואים נקב ממש דהיינו כמין שביל מהיבלת או הכתם הנ"ל שמצד החיצון עד לצד השני דהיינו צד הפנימי של הכרס שבסופו ניכר הנקב, ולפעמים רואים בצד הפנימי צלקת גדולה מצומקת, ולפעמים רואים רק כמין פסים לבנים ארוכים, ולפעמים רואים כמה נקודות לבנות כמין שחין פורח, ויש שרואים רק נקודה אחת ושתיים, ויש שכבר רואים רק כמין רושם דהיינו שממול הריעותא החיצונה לא נראה כלום אלא שניכר כמין בור קטן או קמט יותר חזק משאר הקמטים הנמצאים שם, ויש שכבר לא נראה שום דבר ממש רגיל כמו שאר הכרס בפנים. והנה מצד

וכ"ש כשמוצאים, ועי' גם בפמ"ג מ"ז ס"ק י"ח וז"ל וגם מ"ש שם כל שגוררים השחין ורואין נקודה לבנה הוה קרום מחמת מכה כן נהגתי גם אני ובוודאי המורה יש להבחין ומי שהוא בקי מכיר שהוא קרום מחמת מכה וכדאמרן.

ועי' עוד בפמ"ג מ"ז סי' מ"ח סס"ק א' ד"ה כתב הפר"ח וז"ל כתב הפר"ח בקר"א בשם ש"א מחט בקיבה ולא מעל"ע ויבלת כנגדה ושומן עליו כשר ופשוט ופשוט הוא דהיינו דאיתרא (דהיינו חלב כשר דאי לאו אינו סותם) ומינה אי לאו שומן הוי יבלת סי' דניקב מעל"ע וכל כיוצא בזה דיש הוכחה דניקב מעל"ע טרפה וגם בניד"ד הגם דלא דמי לגמרי לאוונות המעליטים, דשם הרי יודעים דהעליטו כל האוונות וכאן הרי לא ברור כמה דקרו מ"מ ג"כ דינו כנ"ל דהרי בסי' ל"ג סעי' ח' נפסק בש"ע עוף הבא לפנינו וצווארו מלוכלך בדם פוסקין שכל שרואים איזה שנוי תולין במצוי דהיינו אם מצוי דורס תלינן בדורס ואי לא תלינן בקנה וע"ש בט"ז ס"ק י"ג שמביא פרש"י שנקרע הצואר מבחוץ ומדייק מזה הט"ז דאי לא נקרע הצואר אלא נמצא לכלוך דם אחר שחיטה סביב הושט בפנים אין שום חשש בזה וזה אפילו לדידן עכ"ל ומפרש ע"ז המ"ז דמ"מ באוונות המעליטים אם אנו רואים נקב בעור הפנימי ורק קורט דם בחיצון אפי' זה שלא כנגד זה פשיטא שזה טריפה היינו דבאופן שיש סיבה לחשוש שהיתה כאן מעשה שמזה נטרפת חוששין אפי' יש כאן רק מראה שבדרך כלל אין לחוש ואעפ"כ חוששין ומטריפין וכן עיי"ש במ"ז ס"ק ח' בשם התבו"ש שאם עול הדורס והוא והם שותקים שמצד הלכה כשר ולא צריך לבדוק ובדקו במקרה וראו קצת אדם שבדרך כלל אינו מטריף מ"מ כאן כיון שעול הדרס הוי רעותא ומטריפין וכן דעתו נוטה לאסור, וא"כ בנד"ד שלפי המובא בפוסקי זמנינו שתופעה זו שבהמה מתנפחת אחרי אכילת עשב בפרט כשהוא לח ועומדת להתפוצץ קורה די בתדירות עי' בשו"ת איגרות משה ח"א סי' כ' עדות מרופאים שדבר זה מצוי ועי' גם בשו"ת חשק שלמה חיו"ד סי' ג', דף ט ע"ד וביביע

המראה עדיין לא הוי כניטל. וקרום מחמת מכה הוא רק במקום שהנקב פוסל ויש שם קרום הסותם את הנקב אמרי' דקרום הבא מחמת מכה אינו סותם, ויש בזה מחלקת ראשונים למה אינו סותם, א' דכיון שהיה כאן נקב ונטרף אין טריפה חוזר להכשירו, ב' דקרום מחמת מכה סופו להיפסק וממילא אינו סותם. והנ"מ אם הקרום נעשה לפני הנקב לטעם א' מהני ולטעם ב' לא. ועוד דבבשר שהרופא גוררו רק על החלק שנשתנה מראיתו דנים אבל אם נשאר קצת שאינו לקוי שנמצא שאינו מעל"ע כשר, משא"כ בקרום מחמת מכה אם רק במקצת הקרום נראה סמני קרום מחמת מכה אז כל העור או הבשר מעל"ע נחשב לקרום מחמת מכה. והנה מהיכא אנו יודעים שיש כאן קרום מחמת מכה אפי' לא ראינו שיש נקב הנה מצינו בשאלה בעופות שמעליטים ויש חשש שניקבו הוושט בשעת העלטה כמבואר ביו"ד סי' ל"ג סעי' ט' מבואר שם בפסקים, ואצטט בעזה"ש"ת לשונם. וז"ל הפנים מאירות ח"א סי' א' ד"ה ועוד מי יאמר. אך צריך לזוהר אם לאחר שגורדין השחין נשאר רושם בעור כמו נקודה לבנה זה נראה שהיה נקב רק שהבריא ואין להכשיר אלא בשנשאר עור החיצון שלם בלי שום ריעותא לאחר שגורדין ממנו הלקותא ורבים נכשלי' בזה: וכו'.. היכא שנמצ' שעור הפנימי ניקב אלא שנסתם ונראה כצלקת או רושם הנקב ולפעמי' נראה כמו גידים לבנים ונראה לעין כל, שניקב אלא שנתרפא, וכן שם בד"ה וראיתי בתורת חיים. מיהו אותן שמלעיטין אוונות בגילגולי עסה שמיבשין בתנור ושכיח הוא שנמצא בתוך הוושט כמין שחין ובועות אם לא נמצא שום ריעותא בעור החיצון לא קורט דם ולא שום חלודה ולא שום לבנונית כנגד השחין שבעור הפנימי יש להכשיר דלא דמי לקוץ שהוא חד ונוקב אבל הנך חלקין הם ושמיין אותן בתוך המים בשעת הלעט' והוי ליה כניקב ע"י חולי היכא דליכא ריעותא בעור החיצון עכ"ל. ומשמע ממנו דאיפה דהחשש מפני מחט ולא מחמת חולי אפי' ליכא בעור החיצון כלום וכ"ש בצד השני של העור הזה דאם יש רק בועה או שום לבנונית יש לאסור

קרום מחמת מכה, ולפי דעתי ברור שהטריף אותם, ובאמת ראוי לטרוף כי הוא ריעותא.

והכלל, בכל מקום שתצרך לגרור העור הפנימי מחמת בועה או שארי ריעותא, אם ישאר במותר העור איזה ריעותא כל דהו כגון קמט או כמו צלקת או גבשושית קטנה, הוא ריעותא וטריפה. אבל אם יהי' העור הפנימי יפה ושלם ולא תצטרך לגרור ממנו כלל רק השורקי המונח ואינו תחוב בחזק בהושט אך אין ריעותא כלל, אזי מותר במראה לבינה כמבואר בשו"ע [סי' ל"ג ש"ך ס"ק ט']. אבל צלקת וכעין שחין או קמט בודאי הוא טריפה מספק וחזקת איסור בח"י [בחייה], הגם שהאחרונים האריכו בזה החזקת איסור, מ"מ העיקר דקיימא בחזקת איסור כל זמן שאינו בבירור בחזקת כשרות, וכן נראה מכמה מקומות בשו"ע וכן נוהגין כל גדולי ההוראה, ואין להקל בחשש איסור דאורייתא. כאשר ראיתי שהעלה סברות מהיכן בשר הקמט או המראה, ולא זה דרך הראוי בהוראה כי בדורותינו אין אנחנו יודעין טעם לומר בטריפות שמחמת זה נעשה, ורק הראשונים או גדולי הדור המה רשאים ולא אנו חסרי דעת, ובכל גררא איסור דאורייתא שומעין להמחמיר, ולא תשמע למקצת מורים קולות מדעתם או מספרים חדשים, כי המה עתידים ליתן את הדין: וד' הטוב ידריך אותנו בדרך טובה ושלם כנפש חפץ שלום:

והנה אחרי שביארנו כל זה שכל שינוי ולקווא צריכים לאסור יוצא לנו שברור שבכל אופן שמבחוץ נראה איזה שינוי קטן ומבפנים נראה רק איזה שינוי אפי' רק איזה נקודה קטנה ברור שאין להקל ונראה שאפי' רק רושם של קמט יותר חזק הכל אוסר בקיצור אם רואים איזה שינוי קטן משאר כרסים ודאי שאין להקל בשום אופן רק השאלה אם בחוץ רואים ריעותא ובפנים בצד השני לא נראה שום כלום ממש שום רושם שום קמט אם אפשר להקל.

והנה לפני שנדון אם אפשר להקל כשלא רואים שום דבר, צריכים לדעת שכאן אורך הכלי שעושים הזריקה הוא כעשר סנטימטר ועוד צריכים לקחת בחשבון מה שראיתי

אומר ח"ח סי' ב' ועוד, שכולם מביאים שדבר זה מצוי הרבה אלא שכיום בהרבה מקומות כבר יש ע"ז תרופה ע"י כדורים, אבל במקומות שעדיין משתמשים בדקירה לתוך הכרס לרפואה ודאי דנחשב לדבר המצוי שיש לחשוש בכל שינוי מראה שרואים בשטח הכרס שהיה כאן דקירה וממילא הבהמה אסורה.

ולסיום אצטט תשובת "דברי חיים" (תשובות נוספות סימן ו) וז"ל, ומה שמסופק במצא בוושט נקודה לבינה לאחר שגוררין העור ולא נשאר רק קצת נקודה לבינה: הנה פשוט אם הוא נראה לכן ביותר ובתוך העור בודאי הוא טריפה. לא מבעיא לדעת התבואות שור ז"ל [סי' ל"ג סק"ט] שהעלה בכמה מקומות דמראה לחוד הוי רעותא, ורק בנתחלף מקצת הפנימי כשר מטעם שהשני מגין, אך כל זה אם הוא מחמת חולה, אבל הלעטה הוי כקורן ממש והוי שפיר כמו ניקב הפנימי דלא מהני שום בדיקה בחיצון. אך גם לדעת שארי האחרונים שמראה לבינה וכן שארי מראות לא נקרא רעותא כשהם בהעור, מכל מקום בכהאי גוונא שיש רעותא לפנים שצריך לגרור הרבה מעור הפנימי לנקות הרעותא כאשר כתבת, וודאי דנקודה לבינה שנשארה סימן שניקב עור הפנימי וכמו שכתב הפרמ"ג ז"ל סי' ל"ג משו"ס ס"ק י"ח וגם אשר העירות לעיין. ולא חידש שום דבר, שכתב שם דצריך להיות מראה לבנות ממש אבל. לא נקרא מראה, וזה אמת וידוע לכל כמבואר בסי' ל"ח [סעיף א'] גבי ריאה, וגם באמת כל עור שנגרר בעובי על ידי סכין, העור הנשאר הדק מאוד הוא כעין זהרורית, אבל נקודה לבינה ממש טריפה. ולא ידעתי מה שכתבת לתלות בסכין, וח"ו לומר דברים בודים וסברות כרס כאילו בחשש איסור דאורייתא.

ובהיותי בבית חותני אדמ"ו הגאון ז"ל מסר לי לבדוק הוושטים, ושמה שנית הרבה מאד, וכאשר נמצא קצת ריעותא בעור הפנימי הנשאר הטריף. וידעתי שכמה פעמים נשאר כמו נקודה דקה קצת לא ניכרת במראה אך במישוש היד מכירין כמו אבן קטן, וזה הוא

בושט בסי' ל"ג כיון שאמרינן ששייך גמדה ופשטא אמרי' דאפי' ניקב זה שלא כנגד זה טריפה, ועי' בט"ז סי' ל"ג ס"ק ה' דמביא בשם הרש"ל דאף אם הנקבים רחוקים זה מזה שאינו באפשר דגמדי כל כך אפי"ה אסור כי אין שיעור לדבר כמה יהיו קרובי' ואין ליתן דברי חכמים לשיעורין אם לא במילתא דפסיקא עכ"ל. וא"כ לכאורה ה"ה בנד"ד ואפי' אם לא נימא הכי מ"מ כיון שצריכים לבדוק שטח כ"כ גדול נראה דלדידן דאא"ב בבדיקה א"א להכשיר אף ככה"ג ועי' בסי' ל"ג ובש"ך ס"ק י"ב ובשפ"ד שם דאפי' באבר אחד אא"ב אם אין זה במקום ידוע אפי' בקוץ דבדריסה אא"ב אפי' במקום ידוע. על כן נראה דאין להקל בשום אופן אם מצאנו רעותא כ"ש בחרוץ.

ואסיים בלשון הדברי חיים הנ"ל: וד' הטוב ידריך אותנו בדרך טובה ושלם כנפש חפץ שלום:

כשחותכים חתיכה מהוושט מתכווץ חלק הפנימי מהחיצון בכשליש בערך. משמעות הדבר ששייך לומר כאן שצד הפנימי גמדה ופשטא, וא"כ באם לא בדקו בצד פנים שטח של כשלושים ס"מ דהיינו חמש עשרה ס"מ מכל צד סביב הרעותא החיצונה ודאי א"א להקל מצד זה שלא רואים שום דבר דהרי לא בדקו מספיק שטח (ובדרך אגב היה כמה פעמים שלא מצאנו שום דבר וחתכנו שטח יותר גדול של כשלושים ס"מ כנ"ל ומצאנו רעותא בצד פנים) אלא אפי' אם בודקים שטח גדול ולא מצאנו שום דבר ג"כ קשה להקל א' דאולי התרפא כ"כ שלא רואים כבר שום דבר דהרי רואים הרבה דרוגות בהלקותא פנימית ודאי שזה תלוי כמה זמן עבר מהדקירה ועי' ביביע אומר שם שמביא שהוא ראה שאחרי כמה ימים לא ניכר כמעט שום רושם ועוד דאם כנים אנחנו דשייך כאן לומר גמדה ופשטא הרי

בוה"ז עדיין יש אנשים הנהנים מסעודת אחשורוש – לא באלה חפץ ה'

ואני אמרתי בדרך הלצה, שאפילו עתה בזמן הזה עדיין לא פסיק הענין, ויש לך אנשים כאלה הנהנים מסעודת אחשורוש, והיינו העם הנמצאים משוקעים בגשמיות לעשות יום משתה ושמחה, ואומר שלום עליך נפשי, ולא זרו מתאותם עוד אכלם בפיהם ששים ושמחים, ושמחה מה זה עושה, לא באלה חפץ ה' לשמוח לפניו, כיון שלא שתו לבם גם לזאת בהגיע ימי הפורים האלה, ליתן התעוררות לנפשם אל עבודתו יתברך, להבין ברמזי עליונים מה נעשה בשמים ממעל ועל הארץ מתחת לעשות בתחתון ולרמוז בעליון, זה עיקר התענוג והשמחה לשמוח לפניו יתברך בשמחה של מצוה והתעוררות הנפש, ורבים הם עם הנמצאים לבס חסור, והם בכסילותם לא כן ידמו ולבבם לא כן יחשוב, כי אם להיטיב לבם ולמלאות כריסם במעדנים, והנה כמו אז גם עתה מסעודת אחשורוש שגרם להם לעם הנמצאים בשושן ליהנות מסעודתו למלאות כריסם...

גוברת עליהם תאות הגשמי ומעשיהם זר כבהמה נדמה, ונהנים כמו אז גם עתה מסעודתו של אותו רשע, ולא הרגישו עדיין בחינת הנס אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם...

(אור המאיר – מגילת אסתר)

הרב מנחם מאיר ווייסמאנדל

אב"ד דקהל תורת חמ"ד

נייטרא - מאנסי

בענין הנ"ל

שונים בשטח בהפארמע"ס, וגם עם הנערים הרועים העובדים על השדה עם הבהמות.

מה הם הריעותות שיכולים להבחין

לכתחלה נציע ג' סוגי הריעותות שמוצאים, המצויים בדופן הכרס בצד שמאל של הבהמה, בחלק שמכוין אחרי צלע הי"ג, המקום איפוא שדוקרים.

(א) ריעותות גדולות וניכרות: עור הכרס נסרך להדופן, שומן דבוק יש על שטח גדול על גבי העור של הכרס, עור הכרס שקוף במקום עד שכמעט רואים את הפרש מבפנים, שטח של עור הכרס רפה שקורין ווייעך הרבה ונרגש השינוי ע"י במשמוש היד, כמין רקבון על קצת שטח, העור בקצת שטח אינו חזק אלא יש עור דק משני צדדי העור ובאמצע נרגש אותו מקום ריק, ובכללו גם כשנלקה העור של הבהמה מחוץ או מבפנים כמין חלל מקדח שנתרפה, כל הנ"ל ניכר היטב.

(ב) ריעותות בצד חוץ של עור הכרס בלבד: כמין ענן על גבי העור, שטח קטן לא מורגש חלק במשמוש היד כמו כולו ויש גם שינוי במראיתו, כמין שקע קטן מאוד כמי שנגע קצת ע"י עט או מסמר, בליטה קטן מאוד בתוך העור החיצון, כולם הם לקותות קטנות ואינו עובר מעבר לעבר לעור הפנים, כשלעצמו אין כאלו שינוי כל כך שנחשיב עליהם כעל לקותא, אמנם הרי לא נמצאו אלו בשום מקום אחר בהכרס חוץ מאותו מקום, דבר זה מעורר חשש שאמנם הם ריעותות המתהוות מהנ"ל.

(ג) ריעותות קטנות ועדיניות בעור החיצון של הכרס: הריעותא, דיש קצת שינוי מראה בלי קצוות, שינוי צבע ומהלך העור כמעט שאינו נראה למי שאינו מומחה וצריך הבחנת מומחה (לאדם לא מומחה אינו נראה יותר ממשוה

ערב שבת קודש פרשת משפטים תשס"ח.

הנני בס"ד להכניס לפונדק אחד את כל המו"מ שכתבתי ופלפלתי עם גדולי ההוראה שליט"א בשבועות האחרונים בכתב ובע"פ בענין שאלות הכרסים בהמות של מדינות אורגוועי ומהרבה ממדינות דרום אמעריקא, כדי שהדברים יבואו לשלחן מלכים לעי' בהאי דינא הנוגע לציבור.

הנה זה כשלוש שנים שנודע שבקצת ממדינות דרום אמעריקא הלא מפותחות ושאיכות הבהמות אף העומדות לשחיטה היא עשבים, נוהגים הפארמער'ס בהרבה בהמות לרקור הכרס כדי להוציא הרוח המתקבץ שם ע"י אכילת עשבים זרים הגדילים אחרי ימי גשם וחום שקשה לה לעכל וגורם רוח בתוך הכרס, ונמצא שיש חשש נקיבת הכרס, ובמדינות המפותחות פותרים בעיה ע"י תרופות ואכילות מיוחדות

הבודקים המומחים המלומדים המיוחדים לזה יכולים להבחין בריעותא זו בבדיקת הכרס אחרי השחיטה, והאופן הכי נוח וטוב ויעיל להמשגיח למצוא אותו הוא כשעומד המשגיח לפני הבודק פנים אצל הפועל הפותח ומוציא הכרס, שאז כל הכרס של מקום החשש פתוח ומתוח לפניו.

נסענו לשם שוב ללמוד סוגיא זו יד ראשונה זאת, ולברר היטב המציאות, ביחד אתנו הי' עמיתי הרב ר' חיים אליעזר מייזליש שליט"א ונתלווה אתנו גם הרב רפאל ליפשיץ נ"י משגיח ובודק כרסים בשחיטת בד"ץ עדה החרדית להראות אותנו בפועל מהו שהוסיפו לשבח לאחרונה, ונסענו גם להפארמע"ס איפוא שמגדלים הבהמות לחקור ולברר ולקבל מידע הנכון, ודיברנו עם מומחים ועם גורמים

מהטבור שלה ולפעמים קצת למטה, וזה למטה אחרי הקו שכלה הצלעות האחרונות, ואז יוצא כל האויר, ולפעמים תחת הסכין דוקרים ביתד מיוחד לזה ומשאירים צינור תחוב כמה שעות בתוך גוף הבהמה, ומיד שמתחיל האויר לצאת מתחלת הבהמה לרוץ הנה והנה אפילו בעוד הרוח יוצא.

שטח מדויק זה לדקור הוא לעיכובא, שרק באותו מקום אינה מזקת כ"כ לבריאות של הבהמה ואינה פוגשת בשאר אברים פנימיים, ובקל יכולים לכיין המקום, ושטח חלון שהם דוקרים הוא בערך 15 סמ. לכל צד יש להם איפוח לדקור.

מעשה זה אינה מעשה אומן, אינם קורים להרופא כלל, אינם עושים זה בהפאר"ם במקום המיוחד שעושים כל הפאסידזער"ס הרפואות של הבהמות שהבהמה נעצרת, ועושה אינם מדווחים לאף אחד, ואין כל רעקאר"ד כלל.

הי' נראה מהמו"מ עמהם – כמה שאפשר להסתמך – שאין כאן שיעור של מיעוט המצוי, (אם נניח שהשיעור זה הוא " אחוז) אבל בפועל בודאי יש תמיד כמה בהמות, וכנראה שהאחוז שעושים הנ"ל הוא כשני, שלשה, או לכל היותר ארבע אחוז, כך נראה צורת הדברים בשיחה עם הממונים ועם הפועלים הרועים הקטנים, כן הי' מתקבל על הלב לנכון.

אין שום הוכחה מתי בחייה עושים זה, ואין שום צד וסברא לומר שכבר עברו י"ב חדשים אחריו שהרי כמה שעות אחרי זה כבר נתרפה, וכאמור שתלוי במיזוג אויר.

המציאות החמור שנתגלה

אמנם דא עקא ודא קשה, שיש הרבה מאוד בהמות שהם דוקרים במחט חלול לזרוק רפואות למנוע שלא יבוא למחלה הנ"ל, דהיינו כיון שהם מבחינים זמן רב מקודם שעולה ונוליד כאן בעיה הזו בבהמות, דהיינו שמבחינים באותו מקום בהבהמה מתחיל הכרס לנפוח בליטה בצד לצד חוץ, ועוד לא הגיע לשיעור חולי הנ"ל, אבל כדי למנוע הבעיה לעתיד מזריקים במחט דק וחלול ארוך מחובר

שאינו צבעו הרגיל והטבעי, או שטח קצת בהיר) וצריך ללמוד להבחין שינוי זה, כי אינו אפילו נרגש בהיד על המקום ההוא, או שטח קטן בעור מצד חוץ העור הדק החיצוני רפוי ואינו מתוח כמו כולו לגמרי, והגם שיתכן ולא נשלל לקותא זה גם בשאר מקומות של הכרס שלא היינו מתחשבים בזה, אלא דבאלו העור הכרס מצד בפנים בשטח סביב להריעותא או קרוב קצת יש הצמטה וכיוון העור, ונראה כמין דקירת מחט שנתרפה, כדי להבחינה צריכים קודם צריכים לרחוץ היטב מבפנים העור, ועשו כצורת שיעון או שמש או כוכב, שהיא סימן שהי' שם מכה שנתרפה, וכאמור שאינו תמיד ישיר ממול הריעותא אלא יתכן קצת מרוחק לצדדים דעור זה פשטא וגמדא, אלא שהפלא בזה שהריעותא מבחוץ אינו נראה בגדר בשר שהרופא גוררו אלא דהוכחה מראיתו מחוץ.

המציאות שנתברר בביקור שלנו במשקים

בביקור שלנו בהפארמ"ס לברר הדברים נוכחנו לדעת כי הראשים והממונים הם רחוק ממסל"ת, כי הם ממולחים ובדיוק יודעים מה כשר ומה לא ומה הם צריכים לענות, וכל ביקור רבני שהי' אף בקצה אחרת במדינה ידוע לכולם בדיוק כל השיחה, ולאור זה שוחחנו אף עם הקטנים הרועים הפועלים הבלתי ידענים כלל וכלל על מה נסתובבו הדברים, שהם היה מסל"ת, ואתנו הי' אחד מהעובדים שלנו היודע שפתם שתירגם לנו מה שהפועלים אמר, וגילו דברים שהממונים לא אמרו (הגם שמסל"ת לא מועיל בדאורייתא) אבל להחמיר חייבים לחשוש בגלוי כדלהלן.

מיד שאחד מהרועים מבחין, שהבהמה מתחלת לרובץ תחת רגלה בלי כוחתיה, ובטנה נפוח בצד לחוץ יותר מדאי ואינה יכולה ללכת כדרכה, אז באופן שיטתי רוצים להוליך אותה ברגליה דרך ארוך לשחרר האויר, ואם לא הועיל, או אפילו הרועה עצל, אז דוקרים בסכין ארוך השרוך עמהם כל הזמן, או ביתד חד המיוחד לזה, נקב מהעור החוץ לתוך פנים של הכרס, מצד שמאל של הבהמה אחרי צלע הי"ג לצד הרגל האחור, וכמו 11 אינטשע"ס מקו

**נאמנות הממונים מטעם הממשלה ובגדר א"א
בבשר שהרופא גוררו**

והנה ראיתי שכתב ידידי הרב הגאון ר' דוד שווימער שליט"א מורה ודאין בהעדה החרדית בעיה"ק ירושלים ורב בית השחיטה דשם, שיש להחמיר לכל אלו הריעותות הנ"ל שלא לקחם לכשר חלק.

(א) דרוב מאלו הריעותות כשלעצמם נכנסו בגדר אין אנו בקיאים בבשר שהרופא גוררו, ובאמת שגם הרבה מהם שראו אותם בבית השחיטה וסברו שאין הריעותא אלא על שטחיות העור מבחוץ, אמנם בעיון היטב ראו ריעותא עוברת גם בצד הפנימי כאשר נתברר היטב בירושלים בישיבת הגאונים גאב"ד עיה"ק שליט"א והגאון בעל קנה בושם שליט"א, ואיתם עוד רבנים ועם המשגיח המומחה ר' רפאל, וכאשר הובא לפניהם כרסים שבבית השחיטה הי' נראה להם שאין הריעותא עובר מעבר לעבר כל העור, אבל כשהובאו לשלחן מלאכים שם ובדקוהו וראוהו היטב שכן עובר מעבר לעבר משהו עור ושכיל קשה כמי ריפוי מכה, אבל גם באופן שאין הריעותא עובר לעומק עור הכרס, המכה והשינוי כשלעצמה נכנס בגדר ספק שא"א בקיאים בבשר שהרופא גוררו, והביא ראיות לדבריו, שלמעשה א"א להקל.

(ב) כיון דדוקרים ומנקבים הכרס חייבים אנו לחשוש דכל אלו הריעותות שהם תוצאות הנקיבת הכרס, והוכחה ברורה ממה שאין ריעותות נמצאים בשאר מקומות בכרס אלא במקום הזה דייקא, וגם בירר שם שאין לסמוך על האומנים הווערטנריים הממונים מהממשלה שאומרים שנוקבים אחוזים פחות מהשיעור של מיעוט המצוי, דבדאורייתא אין מסל"ת נאמן, וגם הוי נוגע בדבר כי גם הממונים מטעם הממשלה יד אחת ושותפות אחת לכולם, והם נוגעים בדבר, ואין מקום אפילו לומר דאומן אינו מרע אומנותיה כדלהן, וכאשר רואים גם כמה פעמים סתרו דבריהם זה מזה, הגם שהם מעסק הממשלה אבל המציאות שלכולם יש נגיעה אחת, למכור לשוק

לשפופרת המחזיק חומרי חומרי קעמיקאל ורפואיי לתוך הכרס (ולא לתוך מערכת הדם) שזה שובר את האויר שכנוס בתוכו ויצא דרך טבעי מפי הרעי ומהפה, ומזריקים זה באותו המקום בערך בבהמה ע"י שדוקרים גם כן לתוך הכרס, וזה מרפאת רוב רובם של הבעיות שלא יתהו, וזה פרעווענשא"ן שעושים, והמיעוטי דלא הועיל אחרי עשרים ואחד יום של הזריקות יום מתהוה הבעיה הנ"ל.

בזמנים של חוס וגשם הרי תחיבת מחט הזה הוא לכל הפחות עשרים וחמש אחוז של הבהמות שיקבלו זריקה זו, ואני לוקח ידיעה זה שהרי בשבוע הזה שהיינו שם הגם שלא הי' גשמים כלל, הגידו שני פועלים נערים מסל"ת שהזריקו למאתיים מתוך שמונה מאות בהמות, וגם זו הוא נקיבת הכרס בשיעור מיעוט המצוי שיעור מרווח, וכאמור שלחומרא נאמן מסל"ת עכ"ם בגלוי מילתא בעלמא.

האם למעשה יכולים להבחין באלו הריעותות
סביר מאוד להניח, שהריעותות הגדולות הנ"ל הם תוצאות הדקירה הנ"ל של הסכין או היתד הנ"ל, והם שהמשגיח הבודק או אפילו הבודק פנים חוץ יכול להבחיןם בקל, והריעותות הקטנים והעדינים שצריך משגיח מיוחד שילמוד להבחין זאת להבחין הם תולדות ותוצאות זריקת המחט של הרפואות, אבל לא אוכל לקבל אחריות שאמנם כן הוא.

והנה כיון שאנו יודעים שאחוז גדול כזה הבאים לתוך בית השחיטה, יש להם נקיבה במקום שבדודאי מטריף, ולכאורה אסור הכל, אלא שאנו סומכים שכיון שהמשגיח בודק ומוצא הריעותות אף הקטנות ואנו מטריפים אותם, תולים ואומרים שאלו הם תוצאות של הדקירות, וממילא כמה דלא נמצאו הם כשרים ובזה אנו רוצים להכשיר הכל, ומאן מפסי שזהו באמת תוצאות הזריקות אף לקולא, הכי סמני דריסה יש עליהם, (הגם שלפלא ששיעור אחוז הדקירות מתאימים עם שיעור מה שהמשגיח של הבד"ץ מצא בהטריפו כל הריעותות העדינות הנ"ל, וגם כי אלו הריעותות לא נמצאו במדינות שלנו שאינם עושים הנ"ל).

והרה"ג האב"ד דק"ק יש"מ דנירבאטור שליט"א, כתב לחלוק עליו, דהריעותות הקטנות – דהם המרבית – אין זה נכנס אפילו בגדר א"א בקיאין בבשר שהרופא גוררו בכלל, שהרי אין זה כלום ואפילו ריעותא אינו, והריעותות היותר גסות וניכרות בודקים בצד פנים של עור הכרס ואם יש שם ריעותא עוברת ג"כ אז אסור ואם לאו מותר דאם אין ניכר בפנים אינו נכנס בגדר בשר שהרופא גוררו, ומחשש הדקירות נאמנים עליו הממונים מטעם הממשלה לומר שהאחוז של הדקירות הם כה קטנות שהם בגדר מיעוט שאינו מצוי, דהמומחים שהם מהממשלה הם מעסק אחרת ואין לו נגיעות ממילא הוי מסל"ת.

וע"כ חלק עליו בתרתי א) שהריעותות הקטנות אין חייבים לבודקן כל עיקר ב) שאף הריעותות היותר גסות וניכרות בודקים ליראות אם נכנס בעומק בשר העור באופן שיש ריעותא מעבר לעבר להעור הם בלבד אסורים, וע"כ אם ימצאו ריעותא היותר ניכר וגסה חותכים ובודקים צד הפנים של העור, וכאמור שסובר שזה מחומרא בלבד שהרי כמות שיעור הריעותות כנ"ל לא הגיעו לשיעור מיעוט המצוי (ולשיטתו דאם אינו לקוי מבפנים כשר יש להוסיף לפי מ"ש הפת"ש (סי' לא סק"א) בשם הבית אפרים דאף אם הריעותא מיעוט המצוי אבל הטריפה אינו מיעוט המצוי אינו חייב בבדיקה, וא"כ נתמעט השיעור לענין מיעוט המצוי).

הנה מה שכתב שם שיכולים לתקן ע"י תרופות שנותנים להם בפה, הלא זה אינו המציאות כעת במדינה ההוא, ומה שכתב שגם העכו"ם מסל"ת, ההלכה רווחת שאין מסל"ת נאמן בדאורייתא, ומה שהוסיף סניף לדבריו "שבכל עיקר בדיקת הריאה במיעוט המצוי אינו מן התורה, ומותר לאכול לכתחלה בלי בדיקת הריאה אלא דחכו"ל הצריכו לבדוק הריאה לכתחלה היכי דאיתא קמין" דברים אלו הם פליטת הקולמוס, דלא רק לכתחלה הצריכו חז"ל בדיקה אלא דחכו"ל חייבו חיוב גמור לבדוק אחרי מיעוט המצוי, ולבדוק הריאה, וכתב המחבר (סי' ל"ט ס"א) וכל הפורץ גדר

הכשרות, וזה ברור, וגם כי מצא סתירות בדבריהם.

ובאמת כי כן כתב להדיא אדמוח"ז בשו"ת מנח"י (ח"ב סי' סח אות יב) שכתב דאף שבתש' מנחם משיב (ח"ב סי' ט"ל) כתב להקל בזה בבירור מרכיבי אוכל ע"י שישלחו איזה לכעמיקא"ר המאושר מהממשלה וע"י כתב שיתן, ואז נוכל לסמוך על זה דהממונה דינו כאומן דלא מרע נפשי, וכמ"ש בתשובה מאהבה (ח"א סי' ס'), ובת' אבני צדק (סי' נ') להקל בממונים מן המלך, וע"ז כתב, אבל כ"ז היכא דאפשר לברר, ושייך לא מרע נפשי, אבל בכעין נד"ד היכא דאי אפשר לברר ע"י הסימנים, הרי כתב הפמ"ג, דאפשר אף בגוי אומן לא סמכינן, אא"כ סימנים בהדי, ועי' שפ"ד (סק"ד וסק"ו), היינו משום דבלא סימנים מצי לאשתמטי נפשי עכ"ד, גם חו"ז הגאון בשו"ת חלק"י (יור"ד סי' י"ד, דפוס הישן ח"א קי"א) מסיק לכל הדיעות כשיש חשש איסור דאורייתא ברור אינו עכו"ם כימאי נאמן.

וכמו כן בנד"ד הממונה מטעם הממשלה לדעתו אינו חושש שימצא שקרן על דבריו א) משום דאינו אומן לענין זה כמו כימאי דאומנתיה לזה בלבד ועסקו הוא בירור המרכיבים, מאש"כ בנד"ד, הנה הנתונים של כמה אחוזים מדוקרים אינו האומנות שלו שאם שיקר הרע אומנת'י, אלא שזה ענין צדדי שלו ב) דלא שייך אומן לא מרע אומנתיה אלא היכי שמשלמים לו בעד הבירור שלו וחושש שיאבד פרנסתו ג) דלדעת האומן המומחה הזה א"א להתברר ששיקר ד) כי בחוש רואים שתמיד מוצאים אותם משקרים ואינם מאבדים את פרנתסם ולא שייך אומן לא מרע אומנת'י, ה) כי כתב המג"א (סי' כ סק"א) ס"ל דאפילו היכי שהעכו"ם נאמן מטעם הנ"ל הוא רק דאם שיקר, שיקר גם נגד גוים ומרע נפשיה גם לגביהו משא"כ אם כל השקר הוא רק נגד ישראל לא שייך אומן לא מרעי נפשיה ו) דהממונה שם נוגע להדיא לענין מסחר הפרות שזה אחד ממקור חיות מדינה ההוא, ופשוט שאין לנו מסל"ת במצב דידן.

הבהמות אכלהו, אדרבה היפוך מסתברא, דדוקא מחטים שהם אוכלים בשדות שרועים, ס"ל להחור"ד שאין מוכח ממה שמיעוט המצוי אכלוהו, אולי דייקא אלו היה רועים על מקומות שהשליכו שם המחטים ואין מזה ראייה על השאר, ולא שייך לומר כיון דמיעוט המצוי מצאו מחטים כאילו יותר ג"כ, וכי המחטים גדלים שם, משא"כ אלו העשבים הגדלים בשדות אחרי גשם וחום, ומצוים בכל שדות שוה בשוה (גם בכל שדות בכל העולם הם גדילים) מהיכי תיתי אם יש מיעוט המצוי דאכלו אלו העשבים דאחרים לא, אדרבה הסברה נותנת שגם החור"ד יודה דאסורים, ואמנם יש טבע בבהמה שאין העשבים הללו מזקת כמו לחבירתה, וצריכים אנו לברר אם גם בהמה זו נחלתה ע"י אכילת אלו העשבים אם לא באופן שהוצרכו לנקב כרסה והוא ממש כמו בדיקת הריאה שאנו צריכים לברר אם נחלה באופן שניקבה הריאה, ומ"ש משו"ת איגר"מ (חור"ד סי' כ) שהתיר לאכול בשר בהמה שפירש ממשק שדוקרים הבהמות כיון דבשעה שפירוש לא נודע הטריפות לא חיישינן שיקח מן הקבוע, הלא להדיא מסיק שם הגאון בעל איגר"מ וז"ל "אם ידוע שאצל פארמער זה שמגדל בהמות יש בהמה כזו שדקרו הכרס ואינו מכירה עתה יש לאסור לילך לשם לקנות אף ע"י ניכבשינהו ואפילו פירש ממילא כשיטת הרא"ש" (ועי' להלן שמוכח מדברי הפוסקים דלא כדברי הג' בעל איגר"מ), ומ"ש שאין סומכים עליהם להתיר את האסור שהרי בודקים, הכי טוב כן.

אמנם לפי הממצאים הנ"ל ברור שיש מיעוט המצוי של טריפות

ומבלי להכנס לפולמוס הזה כעת, אבל לאור הידיעה דנתאמת ונתברר ע"י מסל"ת שנאמן לחומרא (כמבואר בביאור הגרי"א אבהע"ז סי' י"ז) ונתברר המציאות שחזן מהדקירות של היתד הרחב שכנראה האחוז

לאכול בלא בדיקה ישכנו נחש, וכ"כ לבושי שרד (סק"א) דחויב גמור הוא, ואם עבר ולא בדיק הרי כתב הש"ך (סק"ו) שאסורה לו לאכל הבשר, וז"ל אבל אם במזיד לא בדקה נר' דלכ"ע דינא כמו ביטל במזיד איסור דדבריהם שנתבאר דינו בסי' צ"ט וכ"כ הריב"ש (סי' תצ"ח) ע"כ, והרשב"ץ המובא בראש אפרים (סק"ג) אוסר לא רק לו אלא שאסור לאכול הבשר עצמה לכל, מטעם שעבר על תקנתא דרבנן, וכתב התבו"ש שאין לזוז מדבריהם אפילו בהפסד מרובה, וגם הכלים שנתבשל עמהם אסורים, וגם הראש אפרים (סק"ג) ס"ל דהבשר עצמו אסור לכל העולם, ואף בנאבדה הריאה באונס קי"ל כהרמ"א (ס"ב) דבדיעבד אסורה, וגם מה שהביא לדמות מהשו"מ (תנינא ח"ב סוסי" ל"ד) דריעותות מיעוט המצוי של שוורים המפוטמים, שיש בהם טריפות שיעור מיעוט המצוי, אינו מחייב לבדוק שוורים שאין מפוטמים, דאין דנים מהפוטמים על שאינם מפוטמים, וכתב שה"ה בניד"ד אין הבהמות שיש להם נקב מחייב לבדוק מה שאין להם, אינו, דכאן הרי כאן כל הבהמות אוכלים זו העשב הגורם המחלה הזו, והוי כל הבהמות כהמפוטמות אשר לכולם צריכים בדיקה¹.

ומה שהוסיף והביא בשם רשמי שאלה (סי' ט"ז המובא בדכר"ת) שנתוכח עם החור"ד בנידון טריפות מיה"מ בבהמות שאוכלים יתירות ומחטות הנמצאים משולכות בשדה דעי"ז נתהוות נקב בכרס, דס"ל להחור"ד דלא הווי מיעוט המצוי לחייב בדיקה על כל הבהמות, כיון דתלוי במעשה אכילה, והרשמי שאלה חולק עליו, וכתב דבנד"ד גם הרשמי שאלה מודה, דמאן יאמר מדמקצת בהמות אכלו עשבים הללו דכל הבהמות אכלוהו, בלתי מובן, ומה החילוק בין העשבים הנמצאים בשדות שנאמר מאן יימר מדמקצת אכלוהו דכל בהמות אכלוהו, ובין המחטים שנאמר מדמקצת אכלוהו חייבים לחשוש שכל

1. ואם כונתו לבהמות שפוטמים ע"י תירס, הנקרא פיעדלאט"ס, אבל זה מפוטמים בזה רק תקופה אחרונה בחייה ועד אז היו ככל השאר.

רוב הפוסקים להטריף בכל מקום במשהו, וכתב הפמ"ג (סימן פ"א סק"ה) דספק פלוגתא היכא דרבים סוברים כן אף חי י"ב חודש אין להתיר ע"ש. וכתב ותימה שלא זכר דברי הבי"ח שצווח על הגהה הנ"ל וכתב ושורי להו מרייהו להמדפיסים שהכניסו הגהה זו בספר דלא כהלכתא ע"ש. עיי"ש כל שכתב, לצדד בזה.

אמנם המהרש"ם בדע"ת ובקו"א כתב באחד שהי' לו בהמה שדקרוה בין הצלעות נידון כזה והי' בהמת ישראל וחשש איבוד הבהמה והפסד ממון לישראל כמו בנידון הבינ"א וכדי שלא להפסיד ממון ישראל מביא דיעות (פר"ת סק"ב) הס"ל דרק מחמת ספק פסקינן לחומרא, ושמצא עוד חבל של ראשונים דקי"ל כשיטת בעל העיטור, וכתב דגם הרמב"ם ס"ל כוותיה ושכן כתב הפר"ת סק"ב שכתב מחמירין רק מחמת ספק, וגם צידד להקל בנקב בשיפוע ויש הרבה שעושין בשיפוע וכו' (דליתא בנד"ד) ועוד צדדים להקל ובכ"ז התיר אחרי המתנת י"ב חודש, והביא המהר"ם שיי"ק שהתיר בכה"ג אמנם רק לשהותו י"ב חודש כדי למכור אותו לנכרי ולא ליחוש לתקלה, וגם היד יהודה בארוך צידד בזה שכנראה הי' דבר המצוי בזמניהם, ואמנם הביאו גם הרבה פוסקים שמחמירים לגמרי כהשו"ע וכמ"ש בפת"ש שההכרעה לחומרא, וגם היביע אומר (בח"ח סי' ב') ציטט דבריו והרחיב הדיבור להתיר מחלוקת הפוסקים כדברי הגהות הטור הגם שנידחה מהלכה כדאיתא בפת"ש שם, אמנם גם הוא כתב דבריו בשעת הדחק, וגם כל זה רק להתיר החלב של הבהמה, אמנם המעיין בכל דברי הפוסקים הנ"ל יראה שהם דיברו במקרה חריג וכדי שלא להפסיד ממון ישראל ולא להנהיג כן לכתחלה, ודבריהם נצטטו בכמה שדנו בהלכה זו לאחרונה בתורת סניף להתיר אפילו לכתחלה, והנה עוד ישנם המון פוסקים אחרונים שדיינו בהלכה הנ"ל ובבהמה של ישראל וגם רק ואך במקרה חריג ושלא יפסיד ומ"מ החמירו.

והיטב אשר כתב ידיד' הרה"ג ר' דוד שווימער שליט"א, שתמוה לסמוך על צדדים קלושים, לסמוך על דיעה הנדחית להלכה

נמוכה, הלא יש עשרים וחמש אחוז שאנו יודעים בהחלט שע"י דקירת המחט החלול נטרפו, וראיתי מעורים ומצדדים לקולא שאולי זה דייקא במשק זה שאנו בקרנו הם משתמשים במחט זה ואין ראי' למשקים אחרים, ואין זה נכון דכל המדינה שמה צד אחד לכולם, והכלי הזה נמכרת בשופי ברחבי המדינה שהרבה ממקור פרנטסם הוא ממשקים והכלי הזה להכי עשוי, ואין סברה והגיון לומר שדייקא במשק הזה שבקרנו דרכם באלו, ובכל הפוסקים בכל הדורות כשנתברר על ריעותא כמו של סירכות של הטרפס להבית הכוסות, או אצל השורים המפוטמים וכו' מעולם לא חילקו בין שדה לשדה ואיזור לאיזור ומשק למשק בלי לומר טעם מספיק ומתקבל בסברה ובהלכה מה נשתנה אלו מאלו, אדרבה הרוצה להוכיח דשדה אחרת ואיזור אחרת שאני עליו להביא הראיה והטעם למה.

תמצית הדברים נמצא דקודם השחיטה יש לנו ידיעה גמורה שיש מיעוט המצוי של טריפה המחייבת לכל הפחות בבדיקה, ואם נמצא בערך כשיעור הטריפות נדע כי כווננו אל האמת, ועוד יש לנו ידיעה שיש תערובות בעלי חיים טריפות שאין בטילות ועליה נדון אי"ה להלן.

האם נקיבת הכרס במקום זה ודאי טריפה או ספק טריפה

והנה בנד"ד כתבו כמה לצרף כסניף להיתר דעת העיטור ודעימי' המובא בטור יור"ד (סימן מ"ח) דס"ל שכרס הפנימי היא רק מה שרואה פני הקרקע כשהטבח פותח, הגם שנדחה מהלכה והטור לא פסק כוותיה, וכן שאר הפוסקים ויעי' פת"ש (סק"ב) שהביא הבינ"א בנידון עז שדקרוה בין הצלעות סמוך לבטן ויצא פרש והיה ניקב הכרס ועבר יותר מי"ב חודש והיא חיה ויולדת וצדד להקל כדעת המגיה בטור כדעת העיטור, וכתב עליו שדעת רוב הפוסקים אינו כן וכמ"ש הבי"ח דשרי להו להני בעלי הגהה בטור שכתבו שהחוש מוכיח כדעת העיטור, וכתב שלפ"ז הוי ספק דפלוגתא וכיון שחיתה י"ב חודש או שילדה היא כשירה עכ"ד ע"ש. וע"ז כתב הפת"ש שמאחר שדעת

שיטת העיטור, אך מלשון הטור שכתב כל מה שנראה מהכרס עד כשהטבח פותח "ופורע מהירכים עד החזה" משמע שמה שנראה אחר סיום המלאכה והוא הרבה יותר שטח רחב שיוצאין כבר יותר אברים ולפי"ז המקום הזה עדיין בתוך שטח של כרס הפנימי, וכ"ש לפמ"ש המאירי דביאור הטעם של כרס החיצון כיון דהצלעות מגינות עליו לפי"ז ממש דייקא בתוך הצלעות הוא כרס החיצונה וכל שטח שאינו מגן מהצלעות היא הפנימי, וגם ללשון הרשב"א שם שכתב וז"ל צד הכרס הרואה את הקרקע נקובתו במשהו והיינו כרס הפנימים "ושאר הכרס שהוא כנגד הצלעות והשדרה" ברובו דהיינו כרס החיצונה, וא"כ הרי נפל כרסא בבירא. וממילא צ"ע בזה אי נאמר דיש לנו באמת צירוף הזה.

אחרי הידיעה של המציאות הנ"ל שיש ודאי טריפות האם יש לנו בקיאות לסמוך על הבדיקות שלנו או דמדין חייבים להחמיר שהבריא

הנה כאמור לפני השחיטה ידוע לנו שבעדר מצוי אחוז גדול של טריפות, א"כ אפילו אחר שנחמיר על כל ריעותא קלה ודקה ואפילו רק ריעותא על צד החיצונה שנמצא ונטריף, כראוי להורות בכונן דא, אבל עדיין לא יצאנו עדיין בזה ממה שיש לחוש שנתרפא לגמרי, עפ"י המבואר בשו"ע בכמה מקומות שנקב שנתהוה ע"י קוץ חיישינן שמה הבריא, וכל כך חיישינן אפילו במקום דלא ידעינן שהי' נקב, אך ידעינן שהי' מחט או קוץ חייבין אנו לחשוש שכן ניקב מעבר לעבר והא דאין אנו מוציאין אותו מחמת שהבריא, וכ"ש במקרה דידן דידעינן בהחלט שהי' שם נקב המטריף חייבים אנו לחשוש שהבריא ואין אנו מוציאין אותו, ואה"נ על נקב גדול יש צד לומר שנשאר רושם אע"פ שהבריא וכדלהלן, ונמצא שאותן הנקבים הגדולים שנתהווים ע"י דקירת הסכין או היתד יתכן שישאר רושם מהם, הגם שהביא הרה"ג ר' דוד שווימער שליט"א את הבית דוד שזה רק על נקב רחב כקטניות, ובנד"ד אולי היתד רחב כקטניות, אבל עכ"פ הנקבים שנתהווים ע"י המחט החלול אינם יותר רחב מנקב ע"י

לכתחלה ובמקום שאין הפסד לישראל, שהרי אין הבהמה שייכת כעת לישראל, בפרט לעשות מעשה לכתחלה לעדת מהדרין ובר מן דין הרי בנד"ד אין שום הוכחה ושום צד לומר שכבר עבר עליה י"ב חודש מזמן שעשו הפראסידעור"ס הנ"ל.

האם המקום שהם דוקרים כשר לשיטת העיטור

אמנם נראה שבנידון דידן אינו מוכח שיש לנו אפילו שיטת העיטור, כי אפילו לפי (רבה בר רב הונא שהוא) שיטת העיטור יתכן שאסור בנד"ד דמקום זה שדוקרים היום הוא כרס הפנימי אפילו אליבי, כי המציאות היום אחרת ממה שתיארו לנו הפוסקים איך שהי' עושים בזמנם, שהם כתבו הציורים באופן שדקרהו בין הצלעות במקום שהכרס נחבא בין הצלעות, ודייקו בדבריהם בין הצלעות, שלשיטת העיטור היא כרס החיצון, שאינו רואה פני הקרקע כשהטבח פותח וכן כתב רש"י, אבל בנידון דידן כפי שכתבתי היטב לעיל וביארתי הציור, הרי הדקירות נעשית אחרי צלע הי"ג לצד הרגל, ולתחת הקו שכלה הצלעות האחרונות, במקום שאין הכרס נחבא בין הצלעות, ומכיון שהוא בקו שבין הצלעות הראשונות ולא בין הצלעות האחרונות, או עכ"פ הרבה פעמים במקום שהוא כמ"ש לעיל שהחלון שיכולים לעשות הוא במקום ההוא, וקרוב מאוד שהוא במקום היכא דפרעי טבחי שאסור גם לדעת העיטור, וכלשון הטור פירוש כל מה שנראה מהכרס כשהטבח פורע ופותח, וכן לשון רש"י הובא בב"י אבל שאר הכרס "שהוא כנגד הצלעות והשדרה" ברובו, והביא שם שלשון וכל רוחב חצי העיגול של הכרס למטה אינו היכי דפרעי טבחי, וכן משמע בפוסקים שדיברו מזה יעו"ב בבית יהודה שיש שמחמת הדקירה הזה פגעו ונגעו בטחול והטחול הוא למעלה קצת ובין הצלעות, והראוני מ"ש בספר החשוב שיחת חולין (עמוד שג) לפי הציור 248 הוא ממש על הגבול לפעמים למעלה ולפעמים למטה, ובהערות מדייק מלשון רש"י "הנראה מיד" כשפותחין הבהמה להוציא את המעינים, ולפי"ז יש לנו

שעלה מחמת מחט דק דיתכן שנתרפה לגמרי, והנה לא סוגיות שמא הבריא צריכים כאן, אלא ק"ו ששם חיישינן שניקב והבריא כ"ש אם ידעינן שניקב חייבים לחשוש כל כך להבריא עד שלא נשאר רושם כלל.

ומטין הדברים שגם הראשונים והפוסקים שלא חיישי שמא הבריא היינו רק אם אין אנו יודעים שהי' נקב, אלא שיש צדדים לחשוש שהי' נקב, אז לא חיישינן לשמא הבריא, ולומר שהי' נקב אלא שהבריא, אבל אם אנו יודעים שהי' נקב בפועל אז כולם מודים שחיישינן להבריא לגמרי ובפרט בזמן ארוך עד שלא נשאר רושם מהמכה, ואין אנו בקיאים בזה לוודא כ"כ לומר שזהו זה שהי' לו מכה.

והגם שבחפס"מ הביא הפת"ש שם מתשובת שב יעקב (חלק יו"ד סי' כ"ה) שהעלה בדמקום הפסד מרובה יש להקל בקנה רחב ע"י בדיקה דיש לומר דווקא בקוץ חיישינן שמא הבריא ע"ש וכן כתב בשם ספר פתח הבית (סימן י"א) להקל בהפ"מ דבדבר רחב לא חיישינן להבריא, וזה הי' מועיל להנקבים שנעשו ע"י הסכין והיתד אבל לא מה שנעשו ע"י המחט, וכ"כ בשו"ע הרב שם, גם יש מקום לומר דאם נעשה תוך ג"י לשחיטה יש להקל אף שלא במקום הפסד דתוך ג' אין דרכו כ"כ להתרפאות.

הטעם להתיר האיסור מטעם כל דפריש דלא שייך קבוע ברדל"ק

ואשר נשאר לן לדון להתיר הוא בדברי הח"ס (יור"ד קכ"ב) שהובא בפת"ש (סי' נג סק"ז) ע"ד האוונות הפטומות שהמוכרים דרכם לתחוב במחט כמה פעמים תחת הכנף כדי להצבות מקומו שיראה עבה מחמת שומן, אם יש לחוש לכל האוונות משום ניקבה הריאה, והשיב דהאוונות הניכרת שנעשה בה כן צריכה בדיקה בלי ספק, וק"ו מנשבר הגף סמוך לגוף ואפילו יאמר הגוי המוכר ברי לי שלא נגעתי דבריו לא מעלין ולא מורידין לענין זה, ובדאורייתא אפילו מסל"ת אינו נאמן, ומכ"ש באיסור תורה שיש לו הנאה מינייהו, ועוד אפי' ישראל לא מהימן היכא דהוי' מילתא דלא רמי'

קוץ, כי המחט החלול היא כמו חצי עובי של עט שכותבים, וכיון שכבר עברו ג' ימים ויותר לכה"פ מזמן עשיית הזריקה חייבים לחשוש שמא הבריא לגמרי עד שלא נשאר רושם.

וכן מבואר בסי' ל"ג (ס"ט) ברמ"א, ובש"ך (סקכ"א) דחיישינן שמא ניקב והא דלא מוצאין משום שנתרפא, בפרט אם עבר זמן רב, ואף לפי שיטת הש"ך שהוא חששא רחוקה, היינו רק באופן דלא ידעינן בודאי שהי' שם נקב, אבל אם בודאי הי' נקב כגון בנד"ד לכאורה אינה חששא רחוקה לומר שנתרפא, ושם מיירי שנתרפא ולא יכולים להכיר, וכ"כ בשו"ע הרב כמה פעמים שם, וכן בסי' מ"ח סעיף ז' הרמ"א ובש"ך (סקמ"ח) חש לשיטת הראשונים שחיישינן שמא הבריא, ואפילו החולקים והוא שיטת ר"ת שבהמסס אם הבריא לא היה המחט חוזר לתוכו, אבל בנד"ד הרי יש ידיעה גמורה למחט שניקב, וכ"כ בפת"ש (סימן ל סק"ד) בשם הח"ס (סי' נ"ח ונ"ט) דאפילו להמקילים בסי' נ"ז בשם הרשב"א בעי בדיקה ומהני רק מיד שנולד הספק, אבל אחר זמן חיישינן שמא הבריא, והסכים כן הב"י והב"ח, וכ"כ בסימן נא (סק"ו) בשם מש"ז (ס"ב) דדוקא אם שחטו מיד אבל אם אשתהי חיישינן שמא הבריא לכל הדיעות, וכ"כ בשם התבואת שור (ס"ק ב') גם כן שאין להתיר ע"י קנה כ"א בידוע שנעשה עתה, דלא חיישינן שהבריא בזמן קצר, והנבי"ק (סי' י"ז) הבין בדעת הנקה"כ והט"ז שאם מבריא הוא לגמרי עד שלא נשאר רושם מזה כלל, וכ"כ המגיה שם בשם התב"ש (בסי' ל"ה סקמ"ז) עד והא דלא מתחזי קרום שעלה מחמת מכה ע"ש, וכן הביא מרש"י חולין (דף מג:): ישב לו קוץ בוושט א"ח שמא הבריא. פירש"י נקב היה ונתרפא והו"ל קרום שעלה מחמת מכה ואינו קרום עכ"ל. משמע שאינו ניכר הקרום, וכן לשון הרשב"א במשמרת הבית "שהמכות בודאי מעלות ארוכה מלמעלה ולאחר זמן לא נודע מקומה ואחר שהוצרכה בדיקה איך תיבדק לאחר זמן והיא אין לה עכשיו בדיקה, וזה דלא כהנוב"י עצמו שם שס"ל דעכ"פ נשאר רושם שהי' שם מכה, ויתכן שגם הנוב"י יודה במכה

היתר, וגם יש לנו ס"ס גרוע לצרף, ובנד"ד הס"ס אין לנו אבל כל דפריש יש לנו בנד"ד גם (וגם שאר צירופים כדלהלן).

בנוסף להיתר הנ"ל יש ספיק ספיקא גרוע בצירוף חזקת היתר לפטור מעיקר הדין מבדיקות רק בעל נפש חייב

והנה הח"ס לכאו' תמוה, למה שכתב שרק בעל נפש חייב להחמיר, ולמה לא מעיקר הדין כדין כל מיעוט המצוי, וידידי הרב הגאון מוהר"ר מנחם פישער שליט"א דומ"ץ ק"ק עדת יראים דפה העירני דהס"ס גרוע בצירוף חזקת היתר הוא כתב הח"ס רק להרויח שלא יתחייב בדיקה מעיקר הדין כדין כל מיעוט המצוי, אלא לבעלי נפש, ועיינתי בדבר ודפח"ח, דהרי זה בכלל מה שנפסק ברמ"א בסוסי' ק"י דכל ספיק ספיקא אין חייבים לברר, הגם שהש"ך בשם הרשב"א מחמיר אבל מבואר באחרונים שזה רק כשב' הספיקות יוכלו לברר² וגם הט"ז (בסי' פ"ד סק"ב) לא ס"ל כהש"ך דכתב כל מיני פירות שדרכם להתליע במחומר חייב בדיקה וכו', משמע שאם אין דרך להתליע אלא בתלוש א"צ בדיקה דהוי ס"ס, ובס"ס מותר אפילו בשל תורה כמ"ש ב"י בשם הרשב"א ע"כ, וזה לכאורא כהרמ"א דאין חייב לבדוק בס"ס, וכ"כ בשער המלך (בהל' מקואות כלל ג) מדעת סמ"ג וסה"ת והמרדכי דשפיר סמכינן על ס"ס אפילו במקום שאפשר לברר, וכן דעת הפר"ח להלכה. וכ"כ הנובי"ק (יו"ד סי' נז), וע"כ מעיקר הלכה יתכן דהח"ס ס"ל כהט"ז ושפיר החמיר הח"ס רק לבעל נפש לבדוק לחוש לשיטת הש"ך, ולפי"ז אין לן לחוש דהח"ס התיר עצם האיסור בהצטרף ס"ס גרוע עם חזקת היתר, אלא דהצריך לזה דהבדיקה יהי' רק לבעל נפש ולא מעיקר הדין, אבל מלשונו נראה אחרת וכמ"ש בשו"ת נטע שורק (יו"ד סי' י"ח) כיון דבגונא דידיה ס"ל להח"ס דאפשר לסמוך על בקיאתו להבחין ולא חייב

עלי, זולת מה דישאל מוזהר על הטריפות בודאי רמי' עלי' להשגיח שלא להטריף ומהימן לומר ברי לי שלא נגעתי, ועוד מי יוכל לומר ברי לי וכי ענינו שם, ואולי פעם אחד נדחה ידו לפנים מן הצלעות, על כן כל אוזא שראינו, או אנו מכירים בסימנים שנתחב לה מחט, אסורה באכילה בלא בדיקה, וכיון שאין אנו בקיאים בבדיקה תאסר וגם מילתא דלא רמיא, וגם אפילו ישראל אי לא דייקא לא נאמן כי מי יוכל לומר ברי לי ואולי פעם אחת נדחה ידו לפנים מהצלעות, וכי שם ידיו בצד הצלעות, ע"כ כל אווזות שראינו או אנו מכירים בסימנים שנתחב לה מחט אסורה בלא בדיקה וכיון שאין אנו בקיאים בבדיקה תיאסר.

אמנם למיחש מסתמא להכי לא נראה כלל כיון דהרוב אינם עושים, והעושים רובם אינם נוגעים בריאה ובצלעות כלל, ואווזא זו עומדת בחזקת היתר מכח רובא, ואפילו לילך בתוך ביתם או מקום שעומדים ביומא דשוקא דהו"ל קבוע וידעינן בודאי שיש ביניהם מי שעושה כן מ"מ מותר ליקח בסתם אם אינו יודע בודאי שזאת האווזא נתחבה ולא שייך קבוע לבטל הרוב אלא היכא דצריכים רובא דאיתא קמן, כגון ט' חנויות משא"כ רוב בהמות כשירות זה הרוב לא מתבטל ע"י קבוע, וגם כי יש כאן ס"ס אע"פ שהוא גרוע שאינו מתהפך, מ"מ היכא דאיכא צדדים להתיר מצטרפים אפילו ס"ס גרוע כו' וסיים ומ"מ אם הוא מיעוטא דשכיח שם כל בעל נפש יחוש ויבדוק על כ"פ כמו במכה תחת הכנף ויכול לסמוך על בקיאותו בענין זה אבל בלא בדיקה לא יאכל היכא דשכיחא ע"ש, והנה מדברי הח"ס ברור שבנידונו חייבים אנו לבדוק אבל אין לנו הצטרפות כל אלו הספיקות, שיש לו.

הרי דהח"ס התיר האווזות מדין כל דפריש מרובא פריש, וס"ל דאף בביתם לא הוי קבוע מטעם דרודלי"ק אינו עושה קבוע לבטל דין רוב, ואמנם צירוף לזה דהאווזא עומדת בחזקת

2. ונתעוררתי מחו"ב אחד דבמשכ"י סי"ז כתב דברבר שהיא טבעו של עולם חייב לברר בס"ס כמו במיעוט המצוי.

ס"ס, א"כ מכ"ש היכא דאיכא רובא דלא הגיע לחלל כנידון החת"ס, בודאי היכא דא"א לברר כשר, ואמאי החמיר החת"ס מטעם דאין אנו בקיאים בבדיקה.

וכתב לדמותו למש"כ החת"ס אה"כ, דבסתמא אין למיחש להכי מכל הני טעמי המבוארים שם כנ"ל, כיון דבאף אם יש להם מחלה יש שמזיקים רק בשוק למעלה מצוה"ג דאין לחוש לאיברים הפנימים, וגם בודאי המזיקים במקום אחר, רובם אינם נוגעים באיברים הפנימים ובסימנים, דמדקדקים לזרוק תחת העור כמו ההוראה שלהם, וביש ספק אם הזריקו במקומות חוץ מברגל, שוב שייך מש"כ החת"ס דיש להעמידם על חזקת היתר, ומותר לקנות אף ממקום הקבוע, אפילו דידעינן בודאי שיש ביניהם מאותם שזורק בהם במקומות שיש חשש נגיעה באיברים הפנימים, כיון דלא ידעינן בודאי שזורקו באותם שלוקחים מהם, בצירוף הס"ס דלמא לא נזרקה בהם במקום החשש, ודלמא לא הגיע לחלל, ודלמא לא ניקבו האיברים הפנימים והסימנים, ואף דבחשש סימנים יש חזקת איסור דהוי נבילה כנ"ל, הרי שמרן התיר רק בצד היתר אחת של הח"ס.

והוסיף אולם כיון שכתב החת"ס שם דמ"מ אם הוא מיעוטא דשכיח שם כל בעל נפש יחוש ויבדוק עכ"פ כמו במכה תחת הכנף, ויכול לסמוך על בקיאתו בענין זה, אבל בלא בדיקה לא יאכל היכי דשכיחא דלא גרע מריאה וושט דצריך בדיקה משום מיעוטא דשכיח עכ"ל. ומכ"ש דשייך בנד"ד כן היכא דידעינן בודאי דנזרקו, אף די"ל דלמא נזרקו שלא במקום החשש, מ"מ בודאי יש לחוש בזה מטעם מיעוטא דשכיח, ואף דהחת"ס כתב דבבדיקה זו בקיאינן, אך שם החשש רק בריאה, אבל בנד"ד אם צריך בדיקה, היו צריכין לבדוק כל האיברים הפנימים וגם הסימנים, ודבר זה חוץ שבוה בודאי אין אנו בקיאינן וגם הוא דבר שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בו, לכן החלטנו להשתדל לסדר שלא יביאו לעירנו עה"ק ת"ו רק מאותן העופות של"ה עליהם מחלה, ולא נזרקו כלל, ואף דבמקום אחד

להסיר כל ריעותא כמו במכה תחת הכנף מטעם הצירופים הנ"ל, ע"כ כיון דבדיקה זו אינו ודאית לא הוי הבדיקה זו יותר מחויב לבעל נפש.

ודבר זה ס"ס שאינו מתהפך שהוא ס"ס גרוע מצטרף לכל מקום שיש חזקת היתר הוא משנתו קב ונקי שכתב הח"ס כאן, וגם בסי' קמ"ב ד"ה וממילא אתיא בשם הפלתי והכ"מ, ומשולש בסי' קמ"ד ו"ה ולכן נלפע"ד, (מציון בהע' בדפ' החדש) וראיה מוכחת הביא מתוס', הרי לנו שהצירוף הזה של הח"ס אינו לרווחא דמילתא בעלמא אלא שהוא מעצם ההיתר, ואדמוח"ז במנח"י (ח"ז סי' נג) למד מהח"ס דס"ס גרוע שאינו מתהפך מצטרף לכל צירוף אחר ולא דוקא לחזקת היתר, וא"כ יתכן שכתבה הח"ס גם לעיקר ההיתר, וכ"מ שכתב פוסק אחד כמה צדדים א"א ללמוד ממנו א"כ יהי' עוד צירוף.

והנה בעובדא של המנח"י (שם ובסי' נ"ד) בעובדא שהי' מזריקים מחט לחיסון לכל עופות במקום הסימנים ומהם בשוק, והוברר שכמה מהם בודאי ניקבו הושט, (שלא הי' לו רובא שלא קיבלו חיסון כל עיקר, וכולם נפרשו יחד לבית השחיטה דלא הי' לו פירשו ממקום קביעתן כלל) באופן שלא לו יותר מהצד של ס"ס בלבד, וכתב לתמוה על הח"ס הנ"ל למסקנא וז"ל אמנם גם דברי החת"ס שיש לו שני ספיקות כשלעצמן צ"ב, דכיון שכתב דרובא של העושים אינם נוגעים במחט להצלע, הרי זה לא גרע ממה דכתב בכו"פ (סי' נ"א), על מה דאיתא בשו"ע שם קוץ או מחט שניקב לחלל, דאבל בספק אם ניקב לחלל הו"ל ס"ס ומותר, והיינו ספק שמא לא הגיע לחלל, ואם הגיע שמא לא ניקב אברים הפנימיים, ומטעם דהרי זה דומה ממש לספק על ואת"ל על שמא לא דרס, וכמ"ש בזה בסי' חכמת אדם (בינת אדם סי' י"ז), (כוונתו א"כ הוי ס"ס מעלייתא) ורק בצאור יש להחמיר משום דהוי ספק בשחיטה, אלא דמ"מ אפי' בס"ס היכא דאפשר לברר צריכים לברר עכת"ד, וא"כ צ"ע כיון דאף בספק השקול אם הגיע לחלל אם אי אפשר לברר מותר משום

דליתא קמן שוב עדיף ליתא קמן מדאיתא קמן דאיתא קמן עכ"פ אית כאן לפנינו מיעוט הסותר להרוב ואפשר שיזדמן לפנינו מן המיעוט המוחזק לפנינו ומעורב בין הרוב אלא שגז"ה הוא דאזלי בתר רובא וארוב כזה כ' שיטה מקובצת פ"ק דב"מ בשם תוס' הרא"ש בסוגי' דקפ"א מן המנין לתוכו דהוה רק ספיקא אלא רחמנא התירו אבל רובא דליתא קמן אין כאן שום חזקת איסור דאפשר כל הקטנים בדור הזה כולם בני אולודי אין גם א' מהם סריס ואין כאן אפי' ספק וסברא זו בהר"ן פ"ק דביצה גבי ספנא מארעא ע"ש בד"ה וקוקא דאיכא בהדה יע"ש, וכ"כ גם בחידושו לחולין ד"א ע"א על הענין, וכ"כ גם בחידושו למסכת ביצה ד"ז ע"ב ד"ה כי, (מצוין בהערות) וכ"כ בחידושים ב"ב (כ"ג ע"ב ד"ה ובתשו') אלא שפה הוסיף נקודה חשובה כי גם אפילו שיש לנו ידיעה להגוי שתוחבים במחט מ"מ הוי רדל"ק.

וסברא חזקה זו מצינו גם בספר שערי יושר (שער ג' פ"א) בשם הגרע"א בדו"ח מסכת כתובות (ד"ג) ובשם הגהות לספר שב שמעתתא להגאון ר"ב פריינקיל, דרדל"ק כיון דאין לפנינו מיעוט שסותר הרוב, הרי הרוב מכריע ומברר, משא"כ ברובה דאיתא קמן דסו"ס יש מיעוט הסותר את הרוב אלא דאמרה תורה זיל בתר רובה, נשא"כ בקבוע, והשערי יושר נכנס בארוכה לבררה ולהביא ראיות לסברא זו, הרי דבריו ודבריהם כהח"ס, ולא יפה כוחה לבטל דין רוב מכח קבוע, והדברים נשנים בארוכה בבי' מדרשא היכי דגורסים³ אלא כאמור דהח"ס הוסיף בעובדא דלי' שידיעתו ע"י הגוי שדוקרים בין הצלעות שדינו כרדל"ק.

נתגלה לנו שזורקין אף בכה"ג, אבל נתברר שזורקין רק בשוק למעלה מצוה"ג ויאכלו עונים וישבעו עכ"ד המנח"י.

עכ"פ בנד"ד הרי יש לנו הח"ס מרווח להתיר את התערובות מדין כל דפריש, ואין לנו החששות שהיה שם לבדוק הוושטים, ונשארנו רק בחיוב בדיקת הכרסים מעיקר הדין ולא מדין בעל נפש בלבד, והיא כמו בדיקת הריאה, דגם בבדיקת הריאה, כי גם בריאה לאו דוקא שנמצא כל נקב, שהרי לא כל נקב בריאה ברור שמוליד סירכא, ויתכן שהי' נקב ונתרפא ולא עלתה עליה סירכא ולא נמצא אותו בבדיקת הריאה, והיינו נמי ממש כיצא בזה כי נבדוק היטב כל הכרסים ונטרף כל ריעותא אפילו הנראים לעין כקטנים די לנו בזה אפילו בחשש שאולי הי' נקב שנתרפא כ"כ עד שעלה עליה קרום ונתרפה לגמרי.

והנה במה שחידש לן הח"ס שברובא דליתא קמן לא אמרינן כל קבוע לבטל דין ביטול, כ"כ גם באבהע"ז סי' ה' ד"ה ומ"ש הנוב"י, ושם סי' מ"א, ושם ח"ב סי' קמ"ז, וכדאי להעתיק קצת מלשונו שם וז"ל וצ"ל לפי מה שהארכתי בכמה מקומות דרובה דליתא קמן נהי בתחיל' קאמר בפ"ק דחולין תינה רובא דאיתא קמן ר"ל דאתחזק רוב התירא קמן רובא דליתא קמן כגון קטן וקטנה דלא אתחזק רוב התירא קמן אלא כך מנהג העולם רובא דעלמא אינן סריסין ואיילנות אבל לא אתחזק רוב התירא קמן דאפשר דכל קטן וקטנה דהאי דרא כולם סריסין א"כ מנ"ל דאזלינן בתר האי רובא דמבואר מזה לפי הס"ד דרובא דליתא קמן גריע מרובא דאיתא קמן מ"מ היינו להס"ד דפריך מנ"ל אבל לפי המסקנא דהל"מ היא דאזלי אפי' ברובא

3. ומה"ט כתבתי במקו"א ליישב טעם ההיתר לשתות חלב כהיום במקום שמעריבים כל החלב אהדי כמו שנהוג היום לערב כל החלב בסיל"א"ו הגדולים, והלא כל היתר חלב ולא חוששים לטריפות מטעם רוב כשירות (כמבואר בסי' פ"א) והגם שרואים שלפעמים יש פרות של פרות בפרט העומדים לחליבה הרבה טריפות בסיכנות הריאה יותר מסתם שוורים העומדים לאכילה, מ"מ כבר כתבי הרבה אחרונים דרך מתומרא מחמירין עליה, אבל היום כיון שמעריבים כל החלב אהדי שוב צריכים ס' לבטלו ודבר זה מן הנמנע, אלא כיון שקודם השחיטה לא חל חיוב בדיקת הריאה והטריפות הוי רדל"ק שמכריע ומברר שאין טריפות ולא היישין לנתונים מציאיותיים להתחשב עמהם כמו מיעוט הסותר את הרוב וכמו איסור שניכר במקומו.

כיון שקבוע כמע"מ איך משכחת לן דחד בתרי בטל, ותירצו כיון דאינו ניכר איזהו האיסור לא שייך קבוע, וזה כדברי הר"ש מקינון הנ"ל דתי' י"ל כיון דלא ידעינן היכן היא נחל איתן לא שייך קבוע, ומביא שהר"ן פיר' כיון שיש ביטול חד בתרי מש"ה אינו ניכר אבל אם הי' חד בחד אף שלא ידעינן איזהו מהם הרי הי' ניכר האיסור והוי קבוע, אבל הריטב"א ס"ל דגם בלי דין ביטול כל שלא ידעינן איזהו מהם גם בלי דין ביטול אין לנו קבוע, ועי' חו"ד (סק"ו), ולאור האמור לא רחוק להבין דברי הח"ס ג"כ ככה"ג דרדל"ק מטעם דאין האיסור ניכר במקומו לא שייך קבוע, ובה נבין למה נחית (בסי' קכ"ב) יותר ולומר אפילו כשיש ידיעה לעכו"ם שתחב מחט תחת כנף האווז הוי רדל"ק ולא מקרי קבוע, דלכאורא זה אינו כמו סתם רדל"ק דעלמא אלא דידיעת עכו"ם אינו גורם לנודע התערובות, אלא כיון שיסודו דלא הוי איסור של הבהמה ניכר במקומו דדין קבוע היא על הבהמה ע"כ צריך להיות ניכר לישראל.

והנה בליקוטי תשובו' ח"ס הביא דברי נהרי אפרסמון (דף קס"ט ע"א) דלסברא זו מצינו התנגדות מכמה מקומות בש"ס, ושמהר"ן לא משמע כן, וכן בשו"ת חקל יצחק (סי' מ"ב) הביא ראיות דלא כהח"ס, ושבוש"ת מי יהודה (סי' מ"ב) אחר שהביא גם להקשות על הח"ס הוקשה, והגאון בעל ליקוטי הערות זצ"ל יישב הקושיות ויש עוד הרבה תירוצים להקושיות הנ"ל, וכמה מהם מיושב בהנ"ל, ועוד שערי תירוצים לא ננעלו⁵.

ובביאור הדבר, הנה החו"ד (סק"ו) ס"ל דאיסור שאינו ידוע במקומו בעירו אלא במקום אחר אינו נקרא האיסור ניכר במקומו, והחזו"א (סי' ל"ז אות כ"ה) כתב עליו ועדיין צ"ע בהינים אלו בגדר ידוע בעירו, וכיוצ"ב הביא במחה"ש (סי' תקי"ג סוסקי"ג) השט"מ שהביא הריטב"א דס"ל דספק איסור לא הוי קבוע דאין האיסור ניכר במקומו, וע"כ ביצה שספק שנולדה ביו"ט אינו קבוע אפילו בבית העכו"ם מטעם זה, ובדרכ"ת (סקל"ה) כתב דזה דלא כרמ"א ס"ד, ובספר בדה"ש (ביאורים על סי' ד"ה הרי אסור) הביא שהחזו"א הבין את דברי הריטב"א שלא מחמת ספק הוא, ס"ל כן הריטב"א ואינו חולק על הרמ"א, והרשב"א בדעת הש"ך שס"ל שאפילו ספק הוי קבוע, אלא דאין ידוע לאף אחד שיש איסור ודאי לא הוי איסור ניכר במקומו, (לא מצאתי החזו"א) והכו"פ (סי"ב) הביא הפר"ח דמביא שני מקורות לזה שצריך שיהי' האיסור ניכר במקומו ראייה אחת מתוספתא נזיר שכתוב להדיא שכל שאין האיסור ניכר במקומו אינו קבוע, והא דהמקדש אישה ע"י שליח ומת השליח אסור בכל הנשים בעולם רק מחמת קנס דמן התורה אינו איסור ניכר במקומו שאין אף אחד יודע ומכיר האיסור,⁴ וכן הביא הר"ש מקינון הידוע דהקשה דיאסור כל השדות מחמת קביעות נחל איתן, ותירוץ משום דאין האיסור ניכר במקומו.

ובספר בדה"ש (ביאורים ד"ה אסור שכל קבוע) מביא תמצית הענין הנ"ל קצת בסיגנון אחר דהנה הריטב"א (כתובות ט"ו ע"א) והר"ן (במכילתין ל"ג ע"ב ד"ה ובנמצא) שהוקשו

4. והבית מאיר הקשה הלא האישה והעדים יודעים הוי ניכר, ומה"ט חולק הבית מאיר על עיקר ההנחה שבעי איסור ניכר במקומו.

5. ומידידי עוז הרב הגאון המפורסם רי"צ ברודא שליט"א אב"ד שערי אורה, שמעתי דלכאורה האין אפשר לומר אחרת, ולומר שרדל"ק יעשה דין קבוע דא"כ הלא חייבים לבדוק כל בהמה מי"ח טריפות דהוי הוא במקום קביעות, וכיוצ"ב קבלתי מת"ח חו"ב טובא אחד, דהא הח"ס מוכח מוכרח הוא מכ"מ, שאל"כ לא הי' אפשר לחלוב בהמה בעדר שהרי יש מיעוט טריפות והוי לוקח מן הקבוע, וכן בתולעים הרי בודאי שיש בכל הפירות שבשדה תולע ונימא דברי' ל"ב ע"כ, ואלו הראיות אפשר לדחות עפ"י המבואר בכמה מקומות שכל שאני לוקח בהמה לצד לאכלה אפילו באותו מקום עצמה הרי נפרש מאחרות ממקום מקום קביעתה וכן משמע מהח"ס המובא בפת"ש (סק"ד) וגם כל הנ"ל כל זה הנ"ל אינו מספיק ראייה לדברי הח"ס סי' קכ"ב דגם היכי שיש לנו ידיעה ע"י גוי שנקב, שגם זה נכלל בכלל רדל"ק וכנ"ל.

שקנאה ע"מ למכור לישראל נמצא שבבית השחיטה כבר יש כל דפריש, וגם בבית השחיטה בעצמו בטל ברוב.⁷

הבדיקה בלעצמה יועיל

והנה ידידי הרה"ג ר' דוד שווימער הנ"ל כתב לי שלדעתו (וכן אמר לי הגאון בעל קנה הבורשם על הטלפון שכן דעתו) שגם עצם הבדיקות מועיל לברר איזהו מהם ניקבו, לא שמועיל לברר איזהו מהרעיות כשרים, כי זה פשיט להו כיון שיש ריעותא קלה ודלה שמייוחד לטעם זה בכרס בחוץ א"א בקיאים, אלא שמועיל הבדיקה לברר רק אם בכלל יש כאן צד ספק שנדקרה, וע"ז מועיל בדיקות כמו שמועיל בדיקת הריאה, ובדיקת צוה"ג וכו', ובדיקת וושט וכו', והשבתי לו ששאני התם דאין לנו ידיעה על טריפות יותר ממה שאנו מוצאים ריעותא וע"כ אם לא מוצאין שום ריעותא אין מקום לחשוש, אבל בנד"ד כיון דבלא הרעיותו אנו יודעין שיש אחוז גדול של טריפות שנדקרו הכרסים, חייבים לחשוש לשמא הבריא, אם לא משום כל דפריש או ביטול אחר וכו"ל ואז נשאר רק חיוב בדיקה משום מיעוט המצוי וכו"ל, ובתשוב' השני' שענה לי עמד על משמרתו, דגם ככה"ג אפשר לסמוך על בדיקות בלבד בלי דיני ביטול הנ"ל, דהגם כי אם יש שאלה וריעותא על בהמה יחידית לחשוש שניקב לא מועיל בדיקות מחשש שמה הבריא, וגם אפילו חיישינן שניקב והבריא אמנם בכואנו לתערובות הרבה בהמות שיש ספק שמעורב בתוכם בהמות חשש נקיבות אבר במקום מסויים, מועיל הבדיקות

בנידון דידן יש עוד צד חזק לומר כל דפריש אמנם גם בלי דברי הח"ס הזה, יש לנו כל דפריש מעלייתא, שהרי מהמשק הם פרשי לבית השחיטה, הגם דהגוי בעל בית השחיטה קונה בשביל ישראל הלא לא רק בשביל ישראל קונה אלא גם בשביל עצמו, א"כ בבוא אלו הבהמות לבית השחיטה הם כבר פרשו מרובם ממקום קביעתן ונפרשו ע"י גוי כן מבואר בחזו"א (סי' לו אות י"ג ד"ה הי') דכיון שנפרשי ע"י גוי בטלי הקביעות, ואין זה פירוש בפנינו המבואר או שרואה שהגוי לקחו דכתב הרמ"א (בס"ג בשם טור בשם רשב"א וכו') שהוי כנמצא במקום הקבוע, וע"י בנו"כ על אתר דמבואר שם או דראה ישראל אחד בפועל איך שהגוי פירוש מזה המקום, או דגוי קנאה להישראל דנפל הספק במקום הקביעות⁶ והגם שהדרכ"ת (סקע"ב) הביא מהד"ח (ח"ב יור"ד סי' נ"ג) דהמזמין מבית העכו"ם ממקום קביעתן ע"י כתב (או שליח) הוי כלוקח ממקום קביעתן אף שאינו רואה עצם הפרישה ממקום קביעתן דמה לי לקח ביד או לקח ע"י שליח, והוי כרואה שאינו יהודי לקחו ממקום קביעתן, כל זה אם הישראל הזמין, אבל אם העכו"ם הזמין אפילו בכונתו למכרו להישראל הוי כל דפריש מעלייתא ולא הוי כשליחו כלל, רק הח"ס איירי בלקחו האוונות מבית עכו"ם ממקום הקביעות דהיינו ממקום ששם נעשו הטריפות דהיינו התחיבות המחט תחת כנף האוונות, ולולא דהי' לו היתר שהוא רדל"ק לא הי' מתירו, אבל אם עכו"ם אחר הי' פורש ממקום ההוא מחציתן למכור במקולין של עצמו בודאי הי' מועיל כל דפריש אפילו

6. אבל אם נפרשי ע"י ישראל מומר הוי כלקח מן הקביעות ע"י ישראל ואסור לכל ישראל ומשום רשעתו של הישראל החפשי לא קיל גבייהו, ולפי"ז אם הי' בית השחיטה בעלות חפשיים לא הי' מועיל האי ציור, דהוי כמו שנפרש ממקום קביעתן ע"י ישראל ובמקום קביעתן נולד הספק.

7. ולעיל הובא מ"ש בשו"ת איג"מ בנידון כעין שנשאל, דנשאל איך אנו אוכלים בשר זו שהרופאים מצויים להשתמש בתחבולה זו ויש לחוש שאירע זה אצל כל מגדל בהמות שמהם קונים לשחיטה, והשיב שפשוט שאין לחוש לכלום דכל דפריש מרובא פריש, אמנם מה שמסיק שם שאם ידוע שאצל פארמער זה שמגדל בהמות יש בהמה כוז שדקרו הכרס ואינו מכירה עתה יש לאסור לילך לשם לקנות אף ע"י ניכבשינהו ואפילו פירש ממילא כשיטת הרא"ש, לכאורא מיירי כשקנה מיד הפארמער וגם שם בבית הפארע"ם איפיה שדקרו הי' השחיטה, וגם שחטו כל העדר בבת אחת או ע"כפ' בהחלט ממה ששחטו הי' איזהו טריפות דכן הי' קבוע, וא"כ חזר להדין שנוולד הספק לאחר שקנה דככה"ג מה שקנה מותר ואסור להמשיך לקנות שם, וגם דברי הח"ס לשמיע לי' כלומר לא ס"ל, ואין זה המציאות בנד"ד וגם כאמור שדינו של הח"ס מקובל, ואמנם לפלא שלא נחית כלל לשיטת העיטור הנ"ל.

פשיטא לן דמותר בשופי וכל השאלה הוא מכאן ולהלאה האיך לעשות.

תמצית הדברים: (א) האיסור כשלעצמו בטל מדין כל דפריש וממש כמו גבי בדיקת הריאה, וכמו שבמשך הדורות מצאו כל מיני ריעותות והוראות גדולי הדורות הי' לבדוק אחריהם, (ב) לא נשאר יותר מחיוב מעיקר הדין בדיקת כרסים ההוגנת, ולא גרע כלל וכלל מבדיקת הריאה או משאר ריעותות שהי' במשך הדורות שחייבו לבדוק אחריהם, הגם שלא ברור שימצאו כל ריעותא, כמו"כ לא ברור שימצאו כל נקב בריאה כי לאו דוקא שכל נקב עושה סירכא, וגם לא ברור בנד"ד שימצאו כל נקב, ולא חייבו יותר, והילך לשון הח"ס (יור"ד סימן עז) "אפילו בהא היינו דאפשר למיבדק אסור לאכול בלא בדיקה כיון דאפשר לעמוד עליו אבל היכי דא"א לעמוד עליו כגון נידון שלפנינו שכבר מת הרחש אחר ששה חדשים וא"א לבדוק אין לאסור הפירי" והי"ג בנידון דידן אלו שלא מוצאין מותרים, וכן נוהגים כעת בכל שחיטות המהדרין בא"י כולל העה"ח והרב לאנדא שליט"א.

ומטרת דברינו בזה כהצעה שלוחה שיעלו כל שלחן מלאכים של גדולי ופוסקי דורינו שליט"א, להודיע לענ"ד בד"א כשלחן ערוך לעי' בהאי דינא היטב, ולהווד"ד.

(א) אי יש חיוב מעיקר הלכה לבדוק.

(ב) במהות הריעותות שחייבים להסיר ולהטריף לציבור המהדרין.

(ג) ואם יש לנו מומחיות לחלק ולומר איזהו מהם לא הוי ריעותא כל עיקר, ואיזהו מהם מועיל בדיקה.

(ד) אחרי כל החומרות אי יאה לשחוט בכה"ג למהדרין מן המהדרין ברמת שחיטות מהדרין בעולם.

לברר איזהו בהמה מהם על מקום מסויים, ואוקים כל בהמה בחזקת היתר עד שתמצא בהם ריעותא ואחזוקי איסורא לא מחזקינן, והגם שגבי דרוסה מדעל הדורס אבד חזקת ההיתר, הכא שאני דעל כל בהמה אין חוששין לשמא הבריא לגמרי עד שלא ניכר, והביא ראייה לדבריו שהרי לשיטת הד"ח עופות מפוטמים אסורים כודאי ניקב הושט, ומ"מ בח"ב (יור"ד סי' ל"ט) כישצא קול שהגוים מפוטמים העופות, ומצאו שנכון שמפוטמים, והתיר ע"י בדיקה אם לא ימצא ריעותא מותרים, והלא יש בתוכו מפוטמים שבודאי טריפה, ולמה לא חיישין לשמא הבריא, אלא מוכח כסברתו הנ"ל, ואמנם ניתן לדחות שכל עצם האיסור מותר מטעם ביטול או כל דפריש וכנ"ל, ונשאר רק חיוב בדיקה מטעם מיעוט המצוי, ואולי גם לא לוודאי טריפה חשבה אלא לאיסור מחמת ספק, וגם הביא ראי' מלשון הרשב"א בתורת הבית הארוך דל"ה (הובא בבני"א שער ר"ח סי' י"ג), גבי סירכא תלוי' בלא בדיקה וז"ל, וכנ"ל וכדעת האומר שיש סירכא בלא נקב, וכיון שכן למה אנו חוששין לה. ואינו דומה לישב לו קוץ בושט ולא לספק דרוסה, דהתם אתיליד ריעותא בבהמה, שהרי התחיל בה מעשה האוסר, אלא שאנו מסופקי' אם נגמר המעשה, וכיון שכן צריך בדיקה מספק, משא"כ בכו אין כאן שום הוכחת איסור, שהרי אפשר שבאה הסירכא מחמת רירין הבאין שלא מחמת נקב עש"ה, וגם ראייה זה אינה מכרעת שהרי שם יתכן שאין טריפות כלל משא"כ שהרי בודאי יש שניקבו לטריפה אלא שהנידון איזהו מהם.

ולאור כל הנ"ל פשוט שמה שכל השחיטות עד הנה לא הי' מודעות לזו ונתאחרו הידיעות בכמה שחיטות מאחרים, שמה שכבר שחטו

קיום מצוות ע"י טורח וקושי

וזהו הפירוש על מצות קרי ביה מצוות ומרורים יאכלוהו דהיינו שיעשה מצות שבאים לו בטורח ובקושי כמרוד.

(נועם אלימלך פרשת בא ד"ה ולקחו)

מחט הדקירה

הרב מנחם פישער
דומ"ץ דקהל עדת יראים - וויען

עוד בענין הנ"ל

פרט נחוץ לדעת שהעיד האחראי על שחיטתן הרב עקשטיין שליט"א שהוא לא בודק הריעותות הקטנים הבאים מן תחיבות שהרי דבר זה אי אפשר ולא ניכר כלל וגם שזה אינו מצוי, ומובן לכל למה הסך הכל הוא פחות ביותר לעומת הסך הכל של העדה, ע"כ.

נמצא לפי זה שבערך עשרים וארבע אחוזים של כל הבהמות שנשחטו יש לנו עליהם חשש גדול של טריפות לפי החשבון הנ"ל, ומקודם עלינו לבאר בזה שני נקודות נחוצות, האחד אם צריך מדינא לבדוק אחר ריעותות הללו, והשני מהו הדין אם לא בדקו כלל או לא בדקו ככל הצורך?

והנה על דין הראשון לא נאריך שהרי כבר מוסכם אצלנו אחר שנתברר היטב הדק על ידי הרבנים הגאונים מהעדה שליט"א ומן הבודקים המומחים היראים אשר עמהם, שהריעותות הללו בין הגדולים אשר באים מחמת הדקירות, ובין הקטנים הבאים מן התחיבות, רובם ככולם חודרים מעבר לעבר וממילא יש להן דין ריעותא גמורה, המצוי ביותר, שמדינא מחוייבים לבדוק לחפש אחריהם, ולראות כל הכרסים מבחוץ כדין כל חשש שהוא מיעוט המצוי ויכולין לבדוק אחר זה שהרי עד שמוצאין הריעותא יש לכל בהמה חזקת כשרות של נשחטה הותרה הבאה מכח רוב כידוע, אבל אחר שמוצאים הריעותות, על הכרס מבחוץ, שוב אין להם בדיקה דיינו להפכם מבפנים ולבדוק ואם לא ימצאו כלום להכשירן, ככללא דכ"ל לנו רבינו הרמ"א פעמים אין מספר, שאין אנו בקיאין בבדיקה, אבל וודאי אנו בקיאין בחפוש אחרי הריעותות להתוודע שיש עליהן הריעותא (ונתבאר יסוד זה היטב אצלנו במקום אחד על פי היוצא מדברי מרן החת"ס ז"ל בחי"ד סי' קכ"ב עיי"ש).

ליל שישי לס' אשר תשים לפניהם תשס"ח לפ"ק נקדים מציאת הדברים בקיצור המוכרת להבנת השאלה לפי ידיעתנו ומיטב יכלתנו, כיד ה' הטובה עלינו.

הנה נתוודע לנו לאחרונה מן הרבנים הגאונים והבודקים המומחים של העדה החרדית שליט"א מירושלים עיה"ק ת"ו שעוסקין במלאכת השחיטה במדינת אורגוויי, כבר הרבה שנים, ולפני שלשה שנים התעורר אצלם שמוצאין לקותות וריעותות על הכרסים של הבהמות, ומאז הנהיגו לבדוק כל כרס וכרס והיה בודקין את הכרס מבית ומבחוץ עד שנתוודע להם שזה בא על ידי שדוקרין הבהמה שהם נפוחים ביותר מחולי הגעז שבבטיניהם, ולהוציא הגעז והעסיד דוקרים הבהמות כדי לרפאותן, וחקרו ודרשו גם אצל הדאקטורים של הבהמות עד שבאו למסקנא מכל מה שראו בעצמם וחקרו שבערך שלשים אחוזים של הבהמות נפגעו מזה, ולכן הנהיגו שמה לבדוק כל כרס ומיד שמוצאים כל מין ריעותא אפילו הקטנים ובהירים ביותר, אמנם מכירין בטוב שזה באה על ידי דקירה או תחיבת מטריפין את הבהמה, ובאמת יוצא להם שלכל הפחות שלשים אחוזים ויותר מסלקין מטעם טריפות הכרס לחוד.

אמנם בשחיטת מיעל מארט ששוחטין ג"כ באורגוויי (בעיר אחרת שם), אעפ"י שכבר הנהיגו לאחרונה לבדוק כל הכרסים היינו החל מחדש סיון ותמוז תשס"ז, אמנם לא מטריפין מהם רק בערך ששה אחוזים, והוא על פי הוראתו של הרה"ג מנירבאטור שליט"א שסובר שאין הדבר מצוי כל כך ומספקא ליה אם הוה בגדר מיעוט המצוי אבל עכ"ז לחומרא הנהיגו לבדוק כל כרס וגם לבדוקם מבפנים ואם הבודק מוצא אותו יפה מבפנים מבלי שום ריעותא אז סומכין על זה להכשירו, והנה עוד

וזה באמת אופן אחד, וליכא למימר שאסור מדין כל קבוע, ודינו כמחצה על מחצה ולא יועיל מה שיפרוש מפני שהוא פורשם במתכוון, וזה אסור לכל הדעות בשו"ע סימן ק"י סעיף ה' ו' עיי"ש. אבל זה אינו, חדא, דאפילו אם תמצא לומר שהוא בגדר קבוע עם כל זאת לא נקרא פורש במתכוון מן הקבוע, שהרי פירש עדיין לפני שנודע התערבות, ולא שייך אצל הגוי המוביל הבהמות לומר שנודע לו התערבות ואפילו את"ל שהיה בגדר נודע לפי שהמשק שלו נודע לו והוא על פי דעתו של הדברי חיים בתשובה יו"ד סי' כ"ד שחולק בזה הענין עם הטוטו"ד ע"ש, אבל הלא ליכא בזה דין קבוע, שהרי בזה אנו דנין לילך אחר רובא דליתא קמן והיינו הך דרוב בהמות כשרות הן מתולדתן וכבר יסד לנו מרן החת"ס זצ"ל בתשובתו ביו"ד סי' קכ"ב שלא מהני קבוע ברובא דליתא קמן עיי"ש, אם לא שנאמר דכיון דנתבאר דהיכא שיש בו ריעותא מחיים שוב יצא מחזקת הרוב וכן הוא האמת כפי מה שכתב הב"ח בסוף סימן קי"ט דכיון דיש בה ריעותא אינו מן הרוב ובעינן בדיקה מן התורה והמוכר בשו"ר בלי בדיקה דינו כאלו מוכר דבר האסור מן התורה, והביאו שם הש"ך בס"ק כ"ט, וכבר האריך בזה מרן התבואות שור בסוף סימן כ"ט עיי"ש.

אמנם נראה שבלא"ה ליכא עליו דין קבוע, כלל, לפי מה שכתב בינת אדם בשער הקבוע סי' מ"א בשם הרשב"א, דרק אם יש איסור ברור כמו בתשע חנויות שייך דין קבוע אבל כשיש מציאות שלא יהא כאן איסור לא הוה עליו שם קבוע והכא נמי הרי אינו ברור האיסור, שיש לפעמים משק נקי מכל ריעותא אעפ"י שלפי החשבון יש לכה"פ שלשים אחוזים שיש נמצא עליהם ריעותא אבל לא בכל משק ומשק, וממילא לפי זה אין כאן דין קבוע, ושפיר נוכל לומר כל דפריש מרובא קפריש ולהתירם.

אבל מה שעומד לנגדנו הוא המציאות, שלא בכל פעם לוקחין חלק א' שהוא מיעוט מן הפארם להשחיטה, שיש שלוקחים כל הפארם או רוב מן הפארם, באופן שלא שייך כל

וממילא דעת לנכון נקל שגם דין השני מופשט, שהרי כיון שמחוייבין לבדוק מעיקר הדין הרי זה מעכב, וליכא למימר בזה נשחטה הותרה מטעם רוב בהמות כשרות הן כדקיי"ל בנאבדה הריאה ובכ"מ, והוא פשוט לפי מה שכלל לן רבינו הרמ"א בסי' נ' שכל היכא שהיה ריעותא מחיים אפילו כשהן שקולין להיתר ולאיסור לא אמרינן נשחטה הותרה, כמש"כ שם בש"ך ס"ק ג' עיי"ש, מכל שכן במקום שהאיסור יותר מצוי מן ההיתר כמו בנידון זה שהרי חקרו ובדקו וראוי שכמעט תשעים אחוזים ממה שמסלקין העדה, מחמת הריעותות, מצאו שהיה להם ריעותות גם מבפנים, הרי בכה"ג כל הפוסקים שוין בו בסי' נ', שלא אמרינן נשחטה הותרה ודו"ק.

ולא פש גבן רק לבאר מה הדין עם הבשר שכבר נשחט ע"י מיעל מארט, והם אמרו והעידו ברבים שלא בדקו רק הריעותות הגדולים, בטענה שהריעותות הקטנים א"א לשום אדם לבדוק, וממילא מתאימים הדברים שלא הסירו רק כערך של ששה אחוזים סך הכל.

והשאלה היא, אם יש מקום להתיר לקנות ולאכול מן הבשר הזה? ובעז"ה נכניס א"ע לעומק ההלכה ונתבונן בדבר, שהרי בעצם בדרך כלל יש בכל משק ומשק רוב בהמות כשרות, וזהו מתרי טעמא חדא דרוב בהמות כשרות נולדים, ועוד דעפ"י רוב אינן חולים עד כ"כ שיהי' צורך לדוקרו או לתחבו במחט כדי לרפאותה, שלפי ידיעתנו לעת עתה מצוי הוא הריעותות כמו שלשים אחוזים בערך, ועתה נחזי אנן בע"ה אם שייך להתיר הבשר מטעם דכל דפריש מרובא קפריש.

ולהבין את השאלה הזאת מוכרחין אנו להגדיר על איזה אופן נעשו פריש מרובא, כיון שכל הבהמות בכל פארם הם קבועים שהרי הם יחד במשק אחד ואפי' נניח שהם מפוזרים יש עליהם דין קבוע מצד שהם בעלי חיים כידוע, וכשיפרש מהם מקצת בהמות (וזה יהי' נקרא פריש) למשל שיש אלף בהמות בפארם זה ולוקחים מהם שני מאות בהמות לשחיטה, הרי מפרישים זה מתוך האלף ואז נימא כל דפריש,

יחד עם כל הבהמות הכשרים ואז הלא היתה הבהמה שלימה, וגם היה לפני הניקור ולפני כל המלאכה אשר ממתין עליו, וידוע שיטת תשובת השבו"י ח"ג סימן ס"ח, דס"ד דבבהמה גסה לא מקרי בכה"ג חתהר"ל לכולי עלמא, וגם דבר שבמנין לא הוה דעתו בספרו מנ"י דכל שמחוסר מעשה גדול גם דבר שבמנין לא מקרי, וכ"ש דל"מ חתהר"ל וממילא כבר נחבטל אז, ושוב אחר שנחתך כעת ונעשה חתהר"ל איננו חוזר וניעור, כדין המבואר בסי' ק"א סעיף ג' ופשוט הוא - אבל מה שעומד לנגדנו בזה הוא - שאז עדיין לא ידענו מהתערובות איסור בכלל, וממילא לא חל עליו דין ביטול, כמבואר בסי' ק"ט שהידיעה גורם הביטול ואחר שנתוודע לנו כבר הוה ראוי להתכבד, ולא שייך שיתבטל.

אמנם יש לומר שיהיה נחשב בגדר נודע התערובות דהא יש מי שהוא יודע, והוא ע"פ הירושלמי פ"ד דערלה, המובא בש"ך הארוך בסי' צ"ד, וברע"א סי' צ"ט ס"ק ז' דחד מ"ד סובר שידיעת חבירו מהני וחד אמר ידיעת בעלים דווקא בעינן, והש"ך שם סומך א"ע להקל בחשש של הנ"נ בכליעות הכף שממילא יש מקילין בדבר וכן קי"ל, ובזה דווקא סומך הש"ך על המ"ד דמקרי ידיעה, וממילא בנידון דידן ידוע לנו שהבד"ץ של העדה החרדית כבר ידעו מתערובות הזה, ולפי"ז נאמר שיועיל הביטול - אבל א"א לומר כן דעד כאן לא סבר הירושלמי דמהני ידיעת חבירו אלא במקום שהיה חסרון ידיעה לבעלים, אבל אם היה יודעים הבעלים מן החשש היה הדבר מתקבלין על דעתן רק שהיה הדבר בהעלם מהם, אבל במקום ובאופן שהסיבה שלא ידעו הבעלים הוא משום שלא נהירא להו דעתן של היודעים איך נאמר שזה יגרום הביטול, ומילתא דמסתברא הוא מאוד כמובן, וממילא נפל סברא זו בבירא, אם לא שנאמר דאיה"נ דאע"ג דלרבנים של "מיעל מארט" לא התקבל הדבר, אבל לכל המון עם השואלים והקונים שהם הם השואלים עכשיו מה לעשות, להם הרי היה רק העלם ידיעת המציאות, והוה ממש כנדון הירושלמי, וממילא שפיר יש לנו דרך ועמוד

דפריש, אלא שיש לומר דאפילו בכה"ג שייך כל דפריש והוא על פי מה שכ' בתשובת חת"ס יו"ד סי' צ"ט, דבשעה שממיתין אותו ופורש מן החיים נקרא פירש, ונימא אז כל דפריש, אמנם כאן שכולם נשחטים הכשרות עם הטריפות לא שייך כל דפריש, שהרי כולן שוב מונחים לפניך, ואדרבה שהרי השוחט והבודק כוונתם ליקח כולם ורק לבדוק ולימצא את הטריפות ולהסירם ולהתיר השאר וממילא אין כאן התייחסות להתיר ע"י כל דפריש, אלא שכל החשש הוא שאנו חוששין לפי דרכנו שהבודק לא בדק ככל הצורך, ואכתי טריפות מעורבין בו.

ובעצם שאלתינו זה, הוא רק אחר שהבודק את הכרסים בוחר את הטריפות ומזניח השאר, שאנו אומרים שהיה לו לימצא עליו על ידי בדיקה יסודית עוד ריעותות והשתא כאשר התנהגו על פי דרכם הרגיל ולא נטרפו אותן שיש עליהם הריעותות הדקים נעשה התערובות, אכתי יש טריפות מעורבין בהם וצריכין אנו עכשיו לבאר, אם יש היתר על הבשר הזה שכבר נשחט, ועכשיו כבר כולם מונחים מסודרים בפריזערס בחנות הנ"ל, והשאלה היא אם אסור עכשיו ליקח מן הבשר הבאה ממדינת אורגוויי, וזה החלי בפרט זה בעזהש"ת, הנה בפשטות נראה שצריך להחמיר בדבר, ולאסור ליקח משם, מטעם חשש קבוע דהרי הבשר הוא חתיכה הראויה להתכבד, ומפני זה יש עליו דין קבוע, הנקרא קבוע מדרבנן, הואיל שאינו ניכר איזהו הטריפות וכפי מה שנפסק בשו"ע יו"ד סי' ק"י סעיף ה', דאחר שנודע הטריפות אין ליקח משם שום בשר ואפילו חתיכות שאין ראויין להתכבד עיי"ש, ואין כוונתינו עכשיו להאריך בדברים המפורשים היטב בשו"ע ונו"כ, ע"ש היטב.

אלא שאחר העיון קצת נראה שיש מקום להקל, ראשית כל שהרי יש לומר שכבר נתבטל הבשר טרם שנעשה ראויין להתכבד, דנחזי אנן אימתי מתחיל עצם התערובות, נראה שהוא מתחיל מיד כשהניחו הבודק מידו להתערב

לסמוך עליו, על כך מ"ד דמקרי ידיעה וממילא יש לומר שכבר חל הביטול מעיקרא וכנ"ל.

ואת"ל שלא נקטינן כן, דהרי גם הש"ך גופא לא סמך עליו רק אחר שצירף לזה מה דנקטינן דבכף ל"א חנ"ג ע"ש. וא"כ כאן אין לנו עוד סניף לצרפו לזה, אמנם י"ל שגם בזה יש לנו עוד סניף גדול והוא, שיטת מרן החת"ס זצ"ל בתשובה בחי"ד סימן צ"א שס"ל דבהפס"מ יכולין לסמוך על שיטת המחבר בסי' ק"א שסובר דבשר שאינו מבושל וחתיכה גדולה לא מקרי חתהר"ל, ולפי זה גם בנידון זה הבשר הנזכר דין הוא שיתבטל בתערובתו יבש ביבש, וממילא גם לא מקרי קבוע ויכולין ליקח מן הבשר מכאן ולהבא, ואע"פ שהחתם סופר גופא לא סמך על זה אלא בצירוף עוד סניף שהיה ספק שם בעצם הטריפות כמבואר שם בתשובה אמנם לעומת זה יש גם בענינינו סניף להקל והיא השיטה שבירושלאמי הנ"ל שסובר דמהני ידיעת חבירו (ועיין בשפ"ד סי' ק"א ס"ק ח', שלא מסכים לזה).

ויש להוסיף סניף דלפי קצת המומחים שהחשש של הדקירות עפ"י רוב הם מתחת הצלעות וידוע שזה תלוי בהמחלוקת בין הטור ובין הגהת הטור בסי' מ"ח ובעל העיטור אם זה מקרי כרס שנקיבתו במשהוא וכבר האריכו האחרונים ומהם הפרי תואר ובינת אדם ושאר גדולי הפוסקים שהיא רק בגדר ספק טריפה וממילא הוה בנידון זה ממש כנידון החת"ס (אע"פ שהמהרי"א ודברי חיים מן המחמירים שהוא טריפה ודאי) אמנם אין זה ברור כאמור דיש אומרים דידוע להם כעת שאמנם הרבה פעמים תוחבין מחט דק להסיק הנפוח של הגעז מן הכרס ואז עושין זה בחלק הכרס המפרעת שהוא טריפה ודאית, ואז אין לנו צירוף זה להיתר, אלא כאמור.

ועוד נראה שיש לעשות סניף להיתר, והוא שיטת תשובת פני יהושע בחלק ב' סי' י"ב שסובר דאחר שנודע לנו התערובות חל הביטול למפרע כבשעת תערובתו, וממילא עכשיו שנודע לנו אנו דנין עליו למפרע כמו שהיתה בשעת תערובתו, ואז הרי לא היה ראויין להתכבד אמנם בדעת תורה בסימן ק"א

מביאו וחולק עליו וגם בתשובת מהרש"ם ח"א סימן קל"ד דוחה סברא זו עיי"ש, אמנם כאן שהוא במקום הפסד מרובה וגם כל הדין של חתיכה הר"ל ודין קבוע ככה"ג דרבנן היא נ"ל שיש להקל מטעם ספק דרבנן להקל, וגם אם נאמר ששייך כל דפריש אפי' אם עדיין לא נודע התערובות והיינו שמיד בשעת השחיטה כל דפריש וכו' יש מקום להקל לקנות מן הבשר.

והיוצא לנו מזה דיש צד גדול לומר כל דפריש אם היה השחיטה בגוונא חדא, כמבואר לעיל ואם אין שייך לומר כל דפריש, לפי שהשחיטה הוא בגוונא אחרת, יש על כל פנים מקום לומר דנתבטל ברובא.

אבל וודאי עם כל זאת לכתחילה צריך ליוהר שלא נבוא לידי כך וכמבואר באו"ה כלל כ"ו דין ד' בא"ד עיי"ש, ובפרט למאי דכלל לנו מרן החת"ס ז"ל בתשובה חאו"ח סימן ס"ה דבכל פעם שמקילין משום הפ"מ, הוא רק למי שהוא לו הפסד מרובה ולא לאחרים, וכ' שצריך להודיע זאת להקונים, וכן נראה מתשובת הגרע"א סימן מ"ג עיי"ש.

אמנם כבר ידוע שמרן בעל דברי יואל בחי"ד (סי' נ"א) מסיק דלמעשה לא נהגו לחוש להא דהחת"ס ורע"א הנ"ל, ונוהגין להקל גם להקונים שאין להם הפסד וגם לא צריך להודיע להם כדעת הבית שלמה והדעת קדושים.

אלא שבענין הזה יש לכאורה סתירה בדברי מרן החת"ס דבתשובה הנ"ל באו"ח סי' ס"ה כ' שאין לו להקל רק לעצמו שיש לו בזה הפ"מ אבל לאחרים אין להם להקל ועכ"פ צריך להודיע להם, ובתשובת חת"ס יו"ד סי' פ"א מובא בפ"ת סוף סי' פ"ו מקיל בזה לצורבא דרבנן לעסוק בעשיית הגבינה מפני שדחיקא ליה שעתא והפ"מ - ולמכרו לאחרים, ושמעתי הערה זו מפי מרן הגאב"ד מירושלים שליט"א כשזכיתי לבקר בהיכלו בחודש סיון שנת תשס"ו העל"ט, והראה לי שבימי חורפו כתב על גליון השו"ע שלו בסי' פ"ז על הפ"ת במקום שהעתיק דברי חת"ס, כ' שם דבר נאה

ובאמת בר מן כל דין יש כאן היתר גמור על שאלתינו על פי מה שהביא הבינת אדם בשער הקבוע סימן מ"א, והוא עפ"י מש"כ הרשב"א דכל היכא דיש אפשרות שאין כאן איסור ברור דשמא אין כאן טריפה כלל לא מיקרי קבוע, שצריך להיות דומה לתשע חנויות דיש שם איסור ברור, וממילא באופן שיש לומר שאין כאן עכשיו טריפה בחנות הזו, מטעם שכבר נמכר ונאכל חלק מן הבשר לישראל או דנמכר לנכרים בהדי אותן שהן נמכרין מכה חשש נבילה או שאר חששות וממילא יש לומר דלא בא לחנות הזו טריפה כלל, שוב לא הוה בו דין קבוע שאין כאן וודאי איסור עכ"פ, ולפי דברי הרשב"א הנ"ל לא אמרין בו דין קבוע ולפי ביאורו של הבינת אדם שם יוצא שאפילו קבוע דרבנן לא הוה.

וממילא אין כאן כל החשש של כל קבוע כמחצה על מחצה דמי, אבל צריך לדעת שאעפ"י שאין בו דין קבוע עדיין לא נתבטל הטריפות בהתערבות שאכתי מקרי חתיכה הראויה להתכבד אלא דין קבוע הוא דאין בו וממילא יש להתירו רק מכה כל דפריש מרובא פריש, אלא שיש לדון בזה האם שרי ליקח מכאן ואילך לכתחילה ולסמוך על כל דפריש, ובאמת כן הוא שיטת הש"ך בס"ק ל"ז, שסובר דאסור כמו דאין מבטלין איסור לכתחילה, ודלא כהט"ז שם בס"ק ו' דס"ל דשרי לעשות כל דפריש לכתחילה, רק שצריך שלא יהא קבוע, ואם באיזה אופן לא הוה קבוע שוב שרי לעשות כל דפריש לכתחילה, וממילא להטו"ז שרי ליקח לכתחילה מן החנות הנ"ל אבל לא לדעת הש"ך, על כל פנים לעשות מעשה בידים, ובכאן כו"ע מודים דשרי ליקח שהרי כבר נעשה המעשה של פירוש.

ולכאורה יש להתיר ליקח מן הבשר הנ"ל עפ"י מה שנתבאר בסימן ק"י סעיף ז' דכל דבר שאינו בטל מחמת חשיבתו כגון בעלי חיים ובריה שנתערבו באחרים ונאכל א' מהם בשוגג או נפל א' מהם לים הותרו כולם שאנו תולין לומר שהאיסור הלך לו, ומקורו מבואר במסכת זבחים עד., ואם נמכר מהם לנכרי נראה מדברי הפוסקים שגם כן תולין לקולא דהא העיקר

ומתקבל דלא קשה שבאמת תלוי אם ההיתר דהפ"מ הוא משום שסומך להקל בהאיסור גופא, או שסומך להקל ולבטל בהאיסור ככה"ג שהוא הפ"מ - דבאו"ח מיירי ביין שהתירו בהפ"מ איסור היין, בזה מותר רק לעצמו ואה"נ שצריך להודיע לאחרים, משא"כ ביו"ד שהתיר החת"ס לעשות גבינה ולסמוך לכתחילה על הביטול בהצטרף לזה כמה סניפים כמובא שם - כיון שכבר הותר לבטלו, נתבטל לכל, ודפח"ת. והעירו לי שגם בענינינו מתאים מאוד תי' הגאב"ד שליט"א שמה שסומך החת"ס שאינו חה"ל וממילא נתבטל ושוב אין כאן איסור גם לאחרים - ושפיר יש לסמוך ע"ז להקל (ונתעוררתי מהאברך החשוב הק' אברהם גרלניק שליט"א מלומדים המופלגים של כוללנו ש', שיש לומר בדמקום שמותר הבשר בהפ"מ שוב ליכא למיגור שמא יקח מן הקבוע ואם כבר לקחו הבשר מן החנות הגדול שרי לכל אדם ליקח ממנו דלא אסור שוב משום הגזירה וגם זה נכון מאוד).

ועוד רגע אדבר לאפוקי ממה ששמעתי שרצו לומר בנידון זה שיתבטל גם מקודם שנודע התערבות מטעם דהיתר בהיתר בטל (לפי אותן הראשונים שס"ל כן) ועיין בתשובת הר"ן בסי' נ"ט שכ' דהיתר בהיתר בטל על פי מה שנתבאר בפ"ד מכלאים דצמר רחלים בטלים בצמר גמלים, ועיין שם דלמעשה לא סמך הר"ן על זה ע"ש, אמנם אעפ"י כן לא שייך לומר כזה, דשם על כל פנים יש שני מינים שנתערבו אשר יש בו נפקא מינה לידע אם נתבטל, אעפ"י שלא יהא נפ"מ אלא לאחר זמן אפ"ה יש לדון בו דין ביטול כיון שיש ידיעה מן התערבות, אבל בנידון זה שעדיין לא שייך חלות ביטול כלל דאין כאן שום ידיעה מן התערבות, ונמצא שרק אחר שנודע לנו שיש כאן ממשות של תערובות שייך לדון עליו שיתבטל, ובאמת היא דבר פשוט מאוד להמעיינים אלא באתי להוציא מדעת שסברו לומר כן, וכעין זה מצאתי בשו"ת שבט הלוי חלק ז' סימן קע"ג בענין זה והביא שם ראיה מהראב"ד בספר תמים דעים סימן ל"ו ע"ש.

כמותו ממש, עכ"ז אין אפשרות לבצע דבר זה בפועל ממש שהיה צריך לאכול בפעם אחת שלשים אחוז מכל הבהמות ועוד מבהמה אחת וזה דבר רחוק, אלא שאם מערב מכל הבהמות ועושה תבשיל אחת מכולן כמו שנוהגין בעשיית געמאלענ"ע פלייש או סאלאמי שפיר יש מציאות שאוכל מכולן יחד ועוד קצת מן הבהמות אחרות, אבל גם בכה"ג באנו למחלוקת החו"ד עם המג"א דהנה בחו"ד ס"ק י"ג מביא דברי המג"א בסי' תס"ז שס"ל דע"י בישול נאסר הכל ולא שייך לומר דממנ"פ איכא חד דשרי והחו"ד חולק וס"ל דסו"ס יש בתוכו היתר ג"כ ועיין שם בהגהת אמרי ברוך שהבהיר את הענין בטוב, וכיוצא בו ממש מצאתי בתוספות מס' חולין ק: עיי"ש, אשר לפי השקפה ראשונה לדעת החו"ד מצאנו פתרון להמאכלים שהן בתערובות מכל הבהמות, וממילא היה מקום לומר לפי זה שבסאלאמי יש היתר מרווח שהרי בהן נתערב מכולן בעשיית הסאלאמי דהרי בזה יכולין לתלות שהאיסור הלך לו ומה שנשאר יאכל שתים שתים כדן המפורש בשו"ע בסי' ק"י סעיף ז', משא"כ החתיכות של בשר שהן נפרדות, בזה לא מצאנו היתר הזה.

אמנם כד נתבונן בזה קשה להסכים ולומר שבמציאות יש תערובות מכולן יחד בשעת הסאלאמי ואפי' את"ל דבמציאות יש כזה, הרי הכל הולך אל דרך אחוזים - דהאיסור הוא גם כן בלי בירור על איזהו בהמה, אלא הם בגדר שלשים אחוזים מכולן שיש עליהן ספק טריפות ונמצא שאנו צריכין לשער שיכנס משלשים אחוזים של הבשר בתוכו יהי' מאיזהו בהמה שהוא, עכ"פ לפי האחוזים יערכו הדברים, לוא יהא שיש דבר כזאת, ואעפ"כ נראה שאין לסמוך בזה על החו"ד להקל למעשה נגד המג"א, ובפרט שהרי נאסר כולן יחד ע"י בישול, וחנ"נ, נמצא שאין לנו מקום להקל מכח הממנ"פ שיש לך היתר בתוכו, ודו"ק.

והואיל דאתא לידן פלוגתת הש"ך ס"ק מ"ז עם המג"א הנ"ל, נ"ל בע"ה להסביר מחלוקתן בקיצור שיש לומר דתלוי בשני הסברות שזכרו

שאינן אנו צריכין לדון עליהם הואיל שכבר נמכר לנכרי כמבואר בתפארת למשה המובא בפתי תשובה שם ס"ק ק"ז ועוד מובא שם התשובות פנים מאירות ח"א סי' ק"ה, שכתב דאפילו למה שקנסינן שוגג אטו מזיד זה דווקא באם כבר נודע התערובות רק שהיה שוגג בזה שהיה סובר דמותר לעשות כן להשליך א' מהם לים ושלא יותרו השאר על ידו, אבל באופן שלא ידוע מן התערובות כלל לאדם זה אף שנודע לאדם אחר, דמי ממש לנפלה מעצמה עכתו"ד.

ולפי זה בנידון דידן הרי ידוע היא שבדרך כלל יש רוב הנראה מן הבהמות שמוכרין אותם לנכרים משם ואין מתקבלין לנו מכמה טעמים שונים זה משום חשש נבילה וזה משום טריפות הריאה או שאר חששות וממילא כבר הלך לו האיסור שאנו דנין עליה עכשיו באותן שנמכרין וזה הוה בגדר לא נודע שהרי להאדם המבחיין איזהו לקרב ואיזהו לרחק כגון השוחט ובודק והמשגיחים בבית המטבחים להם כפי דעתם אין כאן תערובות כלל שהרי המה בודקין לפי הוראתם כפי מיטב יכולתם שלפי דעתן לא נשאר אחרי בדיקתן שום נדנוד ופקפוק כלל נמצא שלפי הפנים מאירות יש היתר בריווח ליקח מן הבשר הזה אפילו לכתחילה כן נראה לכאורה.

אמנם לפי"מ שקיי"ל דווקא שנים שנים שרי, ובפרט לפי מש"כ בש"ך ס"ק מ"ז דאם נתערבו שתים צריך לאכול ארבע, ובשלש צריך לאכול ששה, וכן להלאה נמצא שאם נתערבו עשרים אחוז צריך לאכול ארבעים אחוז - ולפי"ז נפל פיתא בבירא דאי אפשר לעשות כזה, ובפרט לפי מה שמסיק רבינו הרמ"א שם דאפילו שני בני"א בבת אחת אסור א"כ איך יתקיים היתר זה בנידון דידן אשר על כן אין לסמוך על זה כלל.

אלא שיש לעיין בהא מילתא, דהרי יש חולקין על הש"ך בס"ק מ"ז וכמבואר בשפ"ד שם, ובפר"ח וכן בלבושי שרד בשם מג"א סי' תרע"ג דס"ל דבנתערב שנים סגי אם אוכל עוד אחד דהיינו שאוכל שלשה, וממילא אין המצב חמור כל כך שלא צריך כנגד התערובות משקל

והנה עוד היה אפשר להאריך בכמה פרטים הנזכרים ביותר ביאור, ולהתיישב על מקצת דברים שכתבנו אמנם אסתגר לעת עתה בזה, אעפ"י שאין הדבר בשלימות, אמנם כדרכה של תורה סדרנו הדברים כדי להתבונן באמיתת הדברים שעומד לפנינו ותן לחכם ויחכם עוד, ולא אומר כלל קבלו דעתי, והשי"ת יהי עמנו ללמוד וללמד ולשמור ולעשות.

תבנא לדינא, דיש מקום לקנות הבשר לכתחילה ולאכלו מכל הלין טעמא שנתבארו בע"ה אבל כל זה רק אחר שכבר הוא בדיעבד ומונח מוכן למכירה, אבל לכתחילה אין להיכנס בזה, ויעזור השי"ת שלא נכשל ח"ו בדבר הלכה ונזכה לעשות רצונו ית"ש עד יערה עלינו אור פני מלך חיים בב"א.

בפר"ח ס"ק ל"ו והם: רש"י והרא"ש, דלרש"י הטעם שצריך לר' אליעזר דווקא שנים שנים, דאז יש לומר מיגו דא' מהם היתר גם השני היתר, ולהרא"ש הטעם משום דאמרינן ממנ"פ א' מהם היתר הוא, ועיין בפר"ח בפנים, ואמרנו להטעים הדברים שלרש"י הוא על החפצא, כעין מיגו דאמרינן באיסור מוסיף, דמיגו דחל על זה חל על זה משא"כ להרא"ש העיקר ששייך ממנ"פ שא' היתר הוא נמצא שהגברא בהיתרא קעסיק ולזה סגי גם בעוד א' היתר כהמג"א דהעיקר בזה הוא שיש עכ"פ א' היתר ביניהם, ולרש"י שצריך דווקא לסברת מיגו, אז צריך רק באופן שיהא שוה, אחד נגד האחד, וכן שנים שאז אמרינן מיגו דשנים זה מותרים הם גם שנים האחרים מותרים הם כנלע"ד בע"ה וה' יאיר עינינו בתורתו הקדושה.

לבוא לידי הכרה שהישועה היא רק מהשי"ת

...ולפירכך אמרו שחייב אדם לבסומי ביומא דפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז, ב) כלומר כי כאשר אדם מגיע למדה זאת אין לו שום עזר כלל כי לא ידע דבר ואין לו יכולת וכך ישראל באותו שעה לא היה העזר והתשועה דבר מה מצד עצמם רק מן השי"ת היתה הישועה הזאת לגמרי והיה כאיש אשר לא ידע דבר שאין לו תשועה מצד עצמו כלל כך הוא פירש זה.

(אור חדש עמוד קלה)

החיוב לבדוק הכיסים

כתב רמ"א בהגה"ה בשולחן ערוך (תלג, יא), צריך לבדוק הכיסין, אמת כי הכיסין צריכין בדיקה ביותר, כי רוב עבירות בממון, ותלוי בלב לא תחמוד, והלב תלוי בכיס, ועיקר חמץ עכבר נכנס עכברא דשכיב אדינרי, ומי שעשה ביתו אוצר צריך בדיקה וק"ל.

(של"ה הק' מסכת פסחים – דרוש שלישי)

הרב שלום ווייס

ראש כולל להוראה מנחת יצחק, מנשטתר

עוד בענין הנ"ל

במקום דאפשר לברורי ומקום דלא אפשר מוקמינן אחזקה דרוב בהמות כשרות [וחזקה דמעיקרא שלא ניקב הכרס] ולא גרע מהחלב שאנו שותים הגם שיש מיעוט המצוי בסירכות הריאות וכמ"ש רש"י אתמול אכלנו מחלבה ועכשיו נחזיקנה בספק טריפה.

והא דמחמיר הרמ"א בריאה שנאבדה שלא בהפ"מ הא מבואר בש"ך שהוא רק משום דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתו דכל אחד ישליך הריאה.

וא"כ אם בודקים ואין מוצאים שום ריעותא פשוט שאין לאסור משום דאין אנו בקיאים וכמ"ש הש"ך שם וז"ל אבל היכא דהריאה לפנינו ונבדקה, כל ספק שבה תולין לקולא ומוקמינן אחזקת היתר עכ"ל, ועוד דלא מצינו בפוסקים לאסור משום דאין אנו בקיאים אלא במקום שיש ריעותא בבהמה, ועוד דבלא"ה אינו ברור אם יש בכלל חיוב בדיקה מדינא מצד מיעוט המצוי דדעת הבית אפרים סי' ר' דחיוב בדיקה במיעוט המצוי הוא רק חומרא בעלמא מדרבנן דהיכא דתיקון תיקון והבו דלא לוסף עלה (וכעין זה כתב הפמ"ג מש"ז סי' לג ס"ק י"ח על מה שכתב הרמ"א שם שיותר טוב הי' שלא לבדוק, וז"ל דהחמירו לבדוק דהוה מיעוט המצוי כמו סירכות הריאה מדרבנן וחומרא בעלמא הוא דלא תקנו חז"ל כי אם בריאה עכ"ל), והגם דהמשכנות יעקב סי' יז חולק עלי, מ"מ כאן בנידון דידן דהוא מיעוט המצוי התלוי במעשה יש לצרף דעת השו"ת טוב טעם ודעת מ"ת סי' קכד דבכה"ג אין כאן חיוב בדיקה [ומש"כ הרה"ג ר' דוד שוימער שליט"א דוודאי לא קיי"ל כנ"ל דהא באוונות המלעיטים שהוא ג"כ מיעוט המצוי ע"י מעשה ואפ"ה לא נמצא שום אחד מהפוסקים להקל בלי בדיקה, לכאורה יש לדחות דלא דמי דהתם באוונות אלו לא הי' ספק במעשה דוודאי

שוכט"ס לכבוד הרבנים הגאונים שרי התורה שליט"א.

בענין השאלה שנתעורר על נקיבת הכרס שעושים הרועים כדי להוציא האויר והוא חשש מיעוט המצוי.

כפי מה שהבנתי מהתשובות בענין הנ"ל מדובר בב' מיני נקבים, א) כשהרועים מבחינים בבטן בהמה שהוא נפוח ואינה יכולה ללכת שאז מנקבים בסכין ארוך שיש בידם כדי שיצא האויר. ב) אם מבחינים בבהמה שמתחיל להיות לה בעיה הנ"ל נותנים לה זריקת רפואה לתוך הכרס וכפי שכתב הרה"ג ר' מ.מ. ווייסמאנדל שליט"א זה שכיח הרבה יותר.

הנה לכאורה צריכים לדון כאן מצד מיעוט המצוי וגם מצד תערוכת איסור ובכל אחד מהחששות אם מהני בדיקה לברר שאין כאן ריעותא.

מצד מיעוט המצוי שמחייב בדיקה, הנה בקוץ מבואר בשו"ע סי' נא דאין אנו בקיאים ובסעי' ב' שם דבקנה רחב אנו בקיאים, אמנם הפמ"ג שם מש"ז ס"ק ג' כתב דדווקא אם שחטו מיד, אבל אחר זמן חיישינן שמא הבריאה וכמ"ש הב"ח ותב"ש ודלא כפר"ח, והפתחי תשובה מביא בשם השב יעקב והפתח הבית להקל בהפ"מ ע"ש.

וא"כ בנידון דידן בזריקות הנ"ל שהוא כקוץ דק פשוט שאין אנו בקיאים במקום שהבדיקה מעכבת ומה שמנקבים בסכין תלוי במחלוקת הנ"ל דהא יש לחוש שלא נעשה סמוך לשחיטה.

אמנם כ"ז הוא במקום שחיוב הבדיקה הוא מעכבת וכגון שנמצא קוץ בחלל הגוף או שנתחב קוץ לפנינו בדופן וכיוצ"ב, אבל בנידון דידן דאין חיוב בדיקה אלא משום דהוא מיעוט המצוי, שיש חיוב מדרבנן לברר המיעוט

שיש בלא"ה ס"ס הגם דקיי"ל דס"ס כזה שהוא ספק א' בגוף וב' ע"י תערובת לא מיקרי ס"ס היינו ליקח מן התערובת, אבל היכא דפריש אין לאסור ככה"ג משום שמא יקח מקבוע ומסיים שם ועל זה יש לסמוך למעשה, וא"כ בנידון דידן לדעת הפוסקים דנקיבת הכרס הנ"ל מיקרי ספק טריפות יש להקל גם בלי הפ"מ שלא לגזור שמא יקח מקבוע בצירוף ס"ס הנ"ל.

עוד יש מקום לומר בדרך אפשר ע"פ מש"כ הפוסקים [רשב"א חולין דף צה, וכ"כ מהרש"א בפי' התוס' צה ד"ה בנמצא, וכ"כ החזון איש סי' ל"ז אות י"ד, והיד אברהם סי' ק"י ס"ג בשם הרוקח, וכ"כ בבית אדם שער הקבוע סי' מא] דאם יש ספק אם יש כאן איסור כלל לא הוי קבוע.

ואפשר דיש לומר דנידון דידן ג"כ הוי ספק קבוע דהא יש הרבה כרסים שניכר בהם ריעותא ע"י הבדיקה שעושים וא"כ אם נאמר דאלו שניכר בהם הם ודאי שנעשה בהם כנ"ל א"כ אפ"ל שכל אלו לא נכנסו לספק כלל וכאילו יש לנו שני קבוצות א' שניכר בהם ריעותא ב' אלו שלא ניכר בהם כלום וא"כ בקבוצה הב' הוא רק ספק אם יש בהם כלל כרס שניכר והגם שיש לחוש לזה דהא אין אנו בקיאים וגם שמא נתרפא מ"מ אין זה ודאי דהא יתכן שכל הניקבים נשאר בהם ריעותא וא"כ אין כאן דין קבוע ואין לגזור שמא יקח מקבוע וכע"ז כתב בשו"ת רעק"א תניינא סי' קג אות י"ב וז"ל גם י"ל דקבוע הוי רק היכי דיש מיעוט בקבוע בוודאי אבל בכל הנך טריפות ואיילונית וכדומה דאותם שידוע לנו שהם טריפות איילונית אינם בכלל הספיקות דדנינן עליהם, ועל אותן שאנו דנינן בהם אין בהם ודאי טריפות ואיילונית וכדומה עכ"ל. אכן יתכן שהרעק"א שם איירי בבשר אחר השחיטה שכבר נמצאו חלק מהם טריפה וכבר יצאו מהתערובת משא"כ בנידון דידן בעדר עדיין אינם ניכרים אלו שיש להם הריעותא הנ"ל וא"כ אפשר שהכל כמו תערובות אחת והוי קבוע. או נאמר דכיון שהוא ניכר ועומד להתברר בבדיקת אינו נכנס בספק כלל ועדיין

נעשה המעשה ההלעטה והספק המצוי הי' אם נעשה לקותא בושט ע"י זה וזה מיעוט המצוי בטבע], וע"ע בדע"ת בפתיחה להל' טריפות אות מג שמסתפק דאפשר דבמקום דאיכא רובא וחזקה א"צ לברר אפי' במיעוט המצוי ומביא שם שכ"כ הנו"ב מ"ת חא"ע סי' קלט.

וא"כ עכ"פ אין להחמיר בנידון דידן אחר הבדיקה אם לא נמצא שום ריעותא מטעם דאין אנו בקיאים.

אולם כפי שכותב הרה"ג הנ"ל שדיכר עם הרוצים ואמרו לו במסל"ת שעשו הרבה נקבים כנ"ל ומבואר בשו"ע יו"ד סי' טז דגוי נאמן במה שהוא בידו, ופועל אפשר דדינו כבעלים לזה, וגם יש לרועה מיגו דהא בידו לנקבו, ולא שי"ך הטעם דלהשביח מקחו אומר כן דהא מגרע בזה, וא"כ לכאורה בעדרים אלו שנודע כנ"ל יש להם דין תערובת וכולם אסורים דבעלי חיים לא בטלי, ואין להתיר מהם אלא ע"י בדיקה מבוררת וכיון שאין אנו בקיאים בבדיקה וגם יש חשש שמא נתרפא ולא נשאר שום רושם יש לאסור כל העדרים שיש בהם ידיעה הנ"ל.

אמנם כפי ששמעתי המציאות הוא שאין הולכים יהודים לקנות אצל העדרים אלא הבית המטבחים שהם גוים קונים בהמות מכל העדרים ומוכרים שם למי שבא לשחוט שם, וע"כ יש לדון להתיר הבהמות הנמצאות שם בבית המטבחים מדין נמצא ביד גוי דאמרינן כל דפריש מרובא פריש.

אכן עדיין תלוי במחלוקת ר"י ור"ת (המובא בסי' קי) בפירש ממילא מקבוע שאינו ניכר אם גזרינן גזירה שמא יקח מן הקבוע ודעת המחבר והרמ"א להקל והט"ז והש"ך מביאים דעת האוסרים ולהלכה מכריע המנחת יעקב להקל בהפ"מ והפ"ג מביאו, [שו"ר בשו"ת אגרות משה יו"ד ח"א סי' כ' כנ"ל דאם ידוע שניקבו כרסים בעדר אסור אפי' בפירש ממילא].

וגם בלא הפ"מ יש צדדים להקל דעי' שם בפ"ת ס"ק ו' בשם הורדב"ז דבספק דרוסה שנתערבה יש להתיר להפרישו ע"י נכבשינהו דניידי ולא לגזור כה"ג שמא יקח מקבוע משום

טריפה כיון שמנקבים קצת במקום אחר ממה שדיברו בתשובות הנ"ל, וכמו שהעיר הרה"ג הנ"ל.

שו"ר שיש עוד צד היתר והוא עפ"י מש"כ הרעק"א בהגהות שו"ע סי' ק"א ס"ק ד' וז"ל אם איסור דרבנן נתערב חתיכה בחתיכות י"ל לדעת המחבר לעיל (סי' צט ס"ו) דמותר לחתכם לכתחילה כדי שתתבטל כיון דכבר מעורב אלא דלא בטל מחמת שראוי להתכבד לא חמיר מתערובת חד בחד ומה שמחתכם לבטל הוי כמוסיף ומבטל עכ"ל.

והנה דעת הרמ"א שם בסי' צט ס"ו דאפילו באיסור דרבנן אסור להוסיף כדי לבטל, אמנם הט"ז באו"ח סי' תרע"ז ס"ק ד' כתב שקיי"ל כדעת המחבר בזה, והפמ"ג במש"ז ס"ק י"ב מביאו, ועי' בשפ"ד שם ס"ק י"ז ובאו"ח סי' תמח ס"ק ד' במש"ז ד"ה עיין ביו"ד, שהביא מעשה באחד שלקח מיד לאחר הפסח כמה חביות י"ש חמץ ממומר דוודאי נעשה בפסח רק שחבית אחת אפשר שנעשה אחר הפסח והורה גאון אחד דמותר להוסיף ולבטלו וסיים הפמ"ג דיפה הורה בהפסד מרובה ושעה"ד, ובאו"ח שם הוסיף עוד דבלא הפ"מ אין להקל משום דיש ס"ס לאיסורא דשמא הלכה כרמ"א דאסור להוסיף ושמא כולן נעשו בתוך הפסח, עכת"ד. ומשמע מדבריו דאם ה"ו ודאי שחלק נעשה אחר הפסח ה"ו מותר להוסיף גם בלי הפ"מ, וכן בשו"ת רעק"א סי' לה ד"ה אולם מיקל בה"מ כמחבר, ועי' בשו"ת מנחת יצחק ח"ה סי' ס' שסמך על שו"ת הרעק"א הנ"ל להתיר בצלוחיות חלב עכו"ם שנתערב בחלב ישראל, לפתוח הצלוחיות כדי שלא יהי' עליהם דין דבר שבמנין ויתבטלו [ולפלא שלא הביא דברי הפמ"ג הנ"ל].

וא"כ בנידון דידן שכבר הותר מדאורייתא מטעם ביטול בתערובת שבעדר וגם מטעם כל דפריש, והאיסור הוא רק איסור דרבנן משום גזירה שמא יקח מקבוצ, לכאורה יש לסמוך על הנ"ל עכ"פ בהפ"מ לשחוט ובזה יתבטל ברוב כדין בהמה שלמה בעורה שמבואר בט"ז סי' קא ס"ק ו' דגם לדעת הרמ"א לא מיקרי דבר חשוב ובטלה ברוב.

צ"ע. [ואם כנים הדברים יש מקום להקל אפילו אם יש להסתפק שמא מנקבין רוב בהמות כיון שהחלק שניכר בהם הריעותא לא נכנסים לחשבון].

ולפי הנ"ל גם בלי כל דפריש ה"ו מקום להקל כדין ספק אם נפל דבר חשוב לתערובת שמבואר בסי' קי סעיף א' ברמ"א ובשפ"ר ס"ק י' דהא להקבוצה שלא ניכר בהם שום ריעותא ספק הוא אם יש בהם כלל נקבים.

ברם אחר העיון ראיתי דמ"מ יש עוד מקום להקל דהנה דעת הרשב"א ותוס' בזבחים והטור בסי' ק"י דבעלי חיים שלא בטלי שנתערבו בתערובת ופירש מיעוטן לתערובת שני, שיותר לאכול תערובת השני שלא בכ"א והש"ך שם בס"ק נ' כתב שכן דעת כל הפוסקים וע"כ פסק שם להקל בזה בהפ"מ וכה"ג.

והגם שהמחבר והרמ"א שם פסקו כדעת הרמב"ם להצריך ג' תערובות מ"מ מסיק הרמ"א שם דבספק איסור די בב' תערובות.

ועל כן בנידון דידן שיש כאן ב' תערובות הראשון בעדר והשני בבית המטבחים שיש שם הרבה בהמות שמביאים מכמה מקומות, יש להקל בהפ"מ עכ"פ ואפשר אפי' בלי הפ"מ יש להתיר, דהא בנקיבת הכרס הנ"ל דעת הבינת אדם המובא בפ"ת דדינו כספק טריפה וכן דעת הרבה פוסקים, עי' דרכי תשובה בשם השואל ומשיב, והמהרש"ם וטוב טעם ודעת ועוד, וא"כ לדעתם הדין בזה כספק איסור בב' תערובות שיותר לכו"ע.

עוד היתר מצאתי בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' קכט לשיטתו דמיקרי ספק טריפה שכתב שם להתיר החלב מעדר שנתערב בה בהמה כזו, משום דמדאורייתא נתבטל ברוב וא"כ הו"ל ספק דרבנן, והגם שהוא רק ע"י גלגול דרבנן מ"מ כיון דכל זמן שהוא אצל הגוי אינו נוגע לדינא כלל וא"כ דינו כנתגלגל לדרבנן קודם שנודע ויש להקל בספיקו וכ"כ הפמ"ג להקל בספק דרבנן ע"י גלגול קודם שנודע [ע"ש סי' ק"י בשפ"ד ס"ק א' ד"ה הנה דין הג'].

אמנם בהתירים הנ"ל יש עדיין לפקפק דאפשר דבנידון דידן כו"ע יודו שהוא ודאי

ומצד מה שנודע ע"י מסל"ת בכמה עדרים שניקבו ונעשה שם תערוכת בעלי חיים שדינו בקבוע דרבנן, נתבארו כמה צדדי היתר:

(א) כל דפריש מרובא פריש כדעת ר"ת דלא גזרינן גזירה שמא יקח מקבוע בפריש ממילא, וכמו שפסק הפמ"ג בשם מנ"י להקל בזה בהפ"מ. ואם נאמר דאלו שאין בהם ריעותא נידונים כתערוכת בפני עצמם הוי ספק קבוע ומותר בלי הפ"מ, וגם מטעם ספק דרבנן.

(ב) ס"ס ע"י ב' תערוכות בעדר ובבית המטבחים וכדעת הש"ך להקל בהפ"מ, ואם דינו כספק טריפה כדעת הרבה פוסקים מותר לכו"ע כדין ספק איסור בב' תערוכות.

(ג) אם נידון בספק טריפה כתב המהרש"ם להקל מטעם ספק דרבנן ע"י גלגול קודם שנודע, וכמ"ש הפמ"ג להקל בזה בהפ"מ.

(ד) דע"י שחיטה יתבטל ברוב ואין איסור לשחוט משום אין מבטלין איסור לכתחילה, כמ"ש הרעק"א דאיסור דרבנן בתערוכות מותר לרסק כדי שיתבטל, ופסק כן בהפ"מ, והפמ"ג מתיר גם בלי הפ"מ.

(ה) כנ"ל דיתבטל ע"י השחיטה ויש היתר לבטל לכתחילה בספק אם יש כאן איסור כלל ואין כוונתו לבטל, כמ"ש התה"ד, וכ"פ בשו"ת רעק"א והחת"ס.

דברים הנ"ל נתלבנו ככולל להוראה מנחת יצחק לונדון יצ"ו, ובקשתינו שטוחה לכ' הרבנים הגאונים לעיין בדברינו ושלא להשיב פנינו ריקם.

נ.ב. מש"כ הרה"ג ר' דוד שוימער דס"ס לאיסורא שהוא בוודאי איסור לא מהני שהוי י"ב חודש, ע"י סי' נ"ז פמ"ג שפ"ד ס"ק מ"ב שכתב דלא כדבריו.

ויש עוד סניף להתיר לשחוט לכתחילה כדי שיתבטל ברוב כדן בהמה בעורה על פי מש"כ הש"ך סי' צ"ב ס"ק ח' בשם התרומת הדשן, וז"ל אין זה מבטל איסור לכתחילה כיון שספק הוא אם יתערב שום איסור עכ"ל, וכתב החו"ד שם בביאורים ס"ק ו' דלא דמי לספק איסור דאסור לבטלו דשם כבר נקרא שם איסור על הספק, וכ"כ בשו"ת רעק"א סי' ע"ז דכוונת התה"ד הוא דווקא על ספק אם נתערב כאן איסור דשמא אין כאן איסור שיחול עליו שם ביטול אבל אם יש כאן תערוכת ודאי אלא שספק בגוף החתיכה אם היא אסור או לא דינו כוודאי איסור וע"ש שמסתפק דאפשר דווקא בצירוף דאין כוונתו לבטל מתיר התה"ד.

וע"י בשו"ת חת"ס יוד"ס ס"ב וז"ל ויפה כתב מעלתו שכתב הש"ך וכו' כיון דאיכא ספיקא אם יש כאן איסור כלל מותר לבטל לכתחילה עכ"ל.

וא"כ בנידון דידן שבבית המטבחים יש ספק אם נתערב איסור כלל [דזה לכאורה פשוט שמטעם גזירה שמא יקח מקבוע אין לו דין ודאי איסור אלא שגזרו חז"ל שלא לילך אחר הרוב אבל מ"מ ספק הוא] וגם אלו שניכר בהם ריעותא ממילא משליכים ובאלו שאין שום ריעותא ודאי ספק הוא אם יש בהם מנוקבים כלל, וגם השחיטה לא הוי כוונתו לבטל כמ"ש הרעק"א שם ואם כן שפיר יש להתיר לשוחטו וממלא יתבטל ברוב.

היוצא מדברינו דמצד מיעוט המצוי אין להחמיר אחר שנבדקה ולא נמצא שום ריעותא, מאחר שבודקים מה שבידינו לברר ומה שאינו בדינו לא גרע מהחלב שמותר, וגם דהחיוב בדיקה מעיקר הדין אינו ברור.

תליית המן בפסח – בזמן העדר חמץ

...והנה תליית המן היתה בפסח, ובודאי לא במקרה אירע בתוך זמן זה, אלא מחמת שאז זמן העדר החמץ והשאור כחו של עשו, ע"כ ה"י זמן מפלתו של המן שהי' בו כל כח עמלק גסות הרוח כמ"ש במגילה שהי' מתנשא על כל השרים.

(שם משמואל פרשת צו – שנת תרע"ט)